

ISSN 1906-4950

วารสาร
การบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Journal of Educational Administration and Supervision, Mahasarakham University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2564

Volume 12 Number 3 September - December

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ISSN 1906-4950

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2564

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารและพัฒนา และการจัดการความรู้ ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไป

การตรวจสอบทางวิชาการ

บทความได้ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่าน

กำหนดการพิมพ์เผยแพร่

พิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 6234 โทรสาร 0-4374-3174

เว็บไซต์: <http://edu.msu.ac.th/journal>

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการและเหรัญญิก

นางสาวณัชชลิดา เหลี่ยมไธสง

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ราคาปก 200 บาท Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>
พิมพ์วันที่ 31 ธันวาคม 2564 E-mail: Jeas.msu@gmail.com

ออกแบบปก: สมร เหล็กกล้า

สำนักพิมพ์สวนหนังสือ: 189 หมู่ 12 ราชาวดีการ์เด้นวิลล์

ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

โทรศัพท์: 09-2956-2419

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ศาสตราจารย์ ดร.พญทิพย์ ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จินฉวีตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ศรีปัดดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.ฐปถอง กว้างสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทระศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา ศรีวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จินฉวีตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรินทร์ นามวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา นุปภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพาพร สุจारी	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติวรา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ศชาภักษ์ เหลี่ยมไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จินฉวีตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรินทร์ นามวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Professor Dr. Gary Price	University of Wisconsin-Madison, USA
Professor Dr. Marilyn Waring	Deakin University, Australia
Professor Dr. Dennis A. Francis	University of the Free State, South Africa
Associate Professor Dr. Tran Vui	Hue University, Vietnam

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2564 ซึ่งประกอบด้วยบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง และบทความวิจัยจำนวน 17 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ทางการศึกษา โดยทุกบทความได้รับการพิจารณาทางวิชาการอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่าน เพื่อคงคุณภาพทางวิชาการและการเผยแพร่ในฐานะข้อมูลวารสารทั้งระดับชาติและนานาชาติ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีแก่วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

ทักษะด้านดิจิทัล

ลักขณา สรีวิวัฒน์	7
-------------------------	---

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคognition เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สารวิรัตน์ ปานเพชร	17
--------------------------	----

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม

ปัญญาลักษณ์ พิมพ์พงษ์, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์, จารุวรรณ เขียวน้ำชุม	28
---	----

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนโนนโฮหนองอิกภูมิวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

อภิชาติ อรรถอำนวย	43
-------------------------	----

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด-19

เกษศิริ ทองเฉลิม, นรมิต ชวระหนอง, ปริญญา ปริพัฒ, วรรณภา โคตรพันธ์	55
---	----

การพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ภคมน สว่างสุข, ประสงค์ สายหงษ์	67
--------------------------------------	----

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

วรรณภา พงษ์ชื้อ, สาคร อัฒจักร	83
-------------------------------------	----

การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

สรศักดิ์ พูนสูงเนิน, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	94
--	----

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

อรุณี สุวรรณศรี, ไกวัลย์ เทศบุตร	105
--	-----

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

จิราพร พลละสิม, หทัย น้อยสมบัติ	117
---------------------------------------	-----

พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ชไมพร เพ็ญจน, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	129
---------------------------------------	-----

พัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

วีรยา สัจจะเขตต์, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	140
---	-----

บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

สุวัจน์ ศิริบุตร, ธันยาภรณ์ นวลสิงห์	153
--	-----

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะที่คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ปรีชา อัครศิเดช, พงษ์ลิขิต เพชรผล	164
---	-----

พัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

บุญหลาย สารผล, สุรเชต น้อยฤทธิ์	177
---------------------------------------	-----

ความต้องการภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้านการเกษตร

ปวีณา ฉัตรสูงเนิน, ศรัณย์ จันทร์ทะเล	190
--	-----

พัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา

ปวีศรี ภูมิสูง, ประสาท เนื่องเฉลิม	204
--	-----

พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ศุภลักษณ์ รัตนพันธ์, บุญชม ศรีสะอาด	216
---	-----

Contents

Academic Articles

Digital Skill

<i>Lakkhana Sariwat</i>	7
-------------------------------	---

Research Articles

Development of the Model of Thai Language Learning Activity Organization Using Metacognition to Enhance the Analytical Reading Literacy in Mathoyomsuksa 5 Students

<i>Sareerat Panpetch</i>	17
--------------------------------	----

Current Situations, Desirable Situations and the Guidelines for Developing Teachers in Experience Arrangement and Theplay of Kindergarten Under the Local Government Organization, Nakhon Phanom Province

<i>Panyaluk Phimphong, Sumalee Sriputtarin, Jaruwan Kheawnamchum</i>	28
--	----

Small School Management Model for Excellence of Nonhai Nong-ekumwittaya School Under Kalasin Primary Educational Service Area Office 1

<i>Apichart Akkha-umnuy</i>	43
-----------------------------------	----

Blended Learning Management Model to Enhance Self-Efficacy for Teacher Student under the Covid-19 Situation

<i>Ketsiri Thongchalerm, Niramit Choaranong, Pariya Pariput, Wannapa Khotthaphan</i>	55
--	----

Development of Storytelling Activities for Promoting Creative Thinking Skills of Kindergarteners 3 at Khok Ra Heur School, Ban Kruad District, Buriram Province

<i>Pakamon Sawangsook, Prasong Saihong</i>	67
--	----

Program for Enhancement in Visionary Leadership for School Administrator in school of The Secondary Education Service Area Office Mahasarakham

<i>Wannapa Pongsue, Sakorn Atthajakara</i>	83
--	----

The Development of Strategy to Enhance Students Skill in the 21st Century in Schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2

<i>Sorasak Phoonsoongnoen, Suwat Junsuwan</i>	94
---	----

Innovative Leadership of School Administrators Affecting the Academic Administration Effectiveness of Private Vocational Schools in Northeast Region 3

<i>Arunee Suwannasri, Kowat Tesaputa</i>	105
--	-----

Academic Leadership of School Administrators Affecting the Effectiveness of School Under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et

<i>Jiraporn Palasim, Hatai Noisombut</i>	117
--	-----

Development of Knowledge Management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

<i>Chamaiporn Pearjun, Suwat Julsuwan</i>	129
---	-----

Development of Learning Organization Guidelines for Extended Opportunity Schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

<i>Weeraya Satchakett, Suwat Julsuwan</i>	140
---	-----

Organizational Climate Affecting The Professional Learning Community Of Teachers in the Office of Yasothon Primary Education Service Area 1

<i>Suwat Siribut, Thanyaporn Nualsing</i>	153
---	-----

The Priority Needs of Academic Administration of the Medium Tachin-Gaona Group Primary Schools Based on The Concept of Creative Problem Solvers Characteristics

<i>Parisa Akkeedeche, Ponglikit Pedpon</i>	164
--	-----

Developing an educational institution management guideline based on the school's good governance, expanding opportunities Under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 5

<i>Boonlai Sarapol, Surachet Noirid</i>	177
---	-----

Needs for English Language of Students in Agriculture

<i>Paweena Chatsungnoen, Saran Chantalay</i>	190
--	-----

Development Design Thinking of Mathayomsuksa 4 Students by Using STEAM Education

<i>Pavarisorn Poomsoong, Prasart Nuangchalerm</i>	204
---	-----

Development of Program for Enhancing Innovative Leadership of Teacher in Vocational College Khon Kaen under Office of the Vocational Education Commission

<i>Supaluck Rattanaphan, Boonchom Srisa-Ard</i>	216
---	-----

ทักษะด้านดิจิทัล

Digital Skill

ลักขณา สริวัฒน์¹

Lakkhana Sariwat¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะด้านดิจิทัล นับเป็นทักษะใหม่ที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์สังคมโลกปัจจุบัน คือสังคมแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในรูปแบบดิจิทัลหรือเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ช่วยให้บุคคลเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและง่ายซึ่งเป็นข้อดีของเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อโซเชียลมีเดียทั้งหลายที่คนทั่วโลกเข้าถึงได้ง่ายดายและฉับไว ประเทศไทยเป็นสังคมหนึ่งในสังคมโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงจากยุค Analog ไปสู่ยุค Digital และยุค Robotic จึงทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการทำงานของประชากรไทยทั่วประเทศ ซึ่งประชากรที่ทำงานไม่ว่าอาชีพใด ๆ ต่างก็เป็นแกนหลักของการพัฒนาประเทศจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ (Culture Shock) อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูญเสียการเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การโจรกรรมข้อมูล การโจมตีทางไซเบอร์ เป็นต้น สภาวะที่เกิดขึ้นดังกล่าวล้วนส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิตและการทำงานของบุคคลในสังคม และจะทำให้สังคมประเทศชาติไม่ได้รับการพัฒนาต่อไปได้ อย่างไรก็ตามประชากรไทยเหมือนประชากรทุกคนในโลกนี้ต่างก็มีศักยภาพหรือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือที่เรียกว่า ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skill) ซึ่งหมายถึงทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นับว่าเป็นทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานของบุคคลที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญในการปฏิบัติงานการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” หรือ “Work less but get more impact” และช่วยสังคมสร้างคุณค่า (Value Co-creation) และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน (Economy of Scale) เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยให้แต่ละคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการทำงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในอาชีพของตนด้วย

คำสำคัญ: ทักษะด้านดิจิทัล, สังคมแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ, เทคโนโลยีดิจิทัล

¹ รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The article aims to present digital skill cognition which is new creating from current condition of the world society as society of new technologies and innovations under digital form or digital technologies that aid people to get fast and easy. It is the benefit of digital technologies such as social media which people around the world could get sudden and simple. Thailand is a social country among current world societies, developing from the age of Analog to Digital and Robotic that brings digital technologies effected to life living as well as working of Thai people all over the country. In fact, working people under any careers are as the core part of developing the country, hence ; they should adjust themselves in accordance with those changes. It is for prevention from culture shock due to technology change and also from the risk of improper use of digital technologies, for example, loss of privacy, life and property security, data theft, cyber attacks, etc. Those conditions are harmful to life living and working of the people in society and it would not get society and nation developed continuously. However, Thai people as world people are capable to cope with digital technologies or called as “Digital Skill” which means being able to understand and use digital technologies. It is a kind of a person’s basic digital skill as the crucial aid to operate communication and to work with others in the form of “Work less but get more impact” and value co-creation as well as economy of scale to advance to Thailand 4.0. Moreover, it is also the tool making each person being able to learn and have growth of his career.

Keywords: digital skills, new society of technologies and innovations, digital technologies

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากยุค Analog ไปสู่ยุค Digital และยุค Robotic จึงทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการทำงานของประชากรไทยทั่วประเทศ และประชากรที่ทำงานไม่ว่าอาชีพใดๆ ต่างก็เป็นแกนหลักของการพัฒนาประเทศ จึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ (Culture Shock) เนื่องจากการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูญเสียการเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การโจรกรรมข้อมูล

การโจมตีทางไซเบอร์ เป็นต้น ด้วยสถานการณ์ต่างๆ ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของคำว่า Digital Skill หรือทักษะด้านดิจิทัล เป็นทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญสำหรับการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” หรือ “Work Less But Get More Impact” และช่วยสังคมสร้างคุณค่า (Value Co-creation) และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน (Economy of Scale) เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยให้แต่ละคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการทำงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในอาชีพของตนด้วย (ธนชาติ นุ่มนนท์, 2559) สอดคล้องกับ กัมพล เกตุสาลี

และกันยารัตน์ เควียเซ่น (2561) ที่ได้อธิบายว่ายุคนี้เป็นยุคดิจิทัล หรือยุคแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เห็นได้จากอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการติดต่อ สื่อสารสำหรับบุคคลและสังคมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่เข้าถึงได้ง่ายภายในชั่วพริบตาแม้ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลกันคนละมุมโลก ทุกคนที่ต้องการใช้โซเชียลมีเดียก็สามารถใช้ได้ทันทีตราบใดที่ใจนึกเพื่อการติดต่อสื่อสารกันตามวัตถุประสงค์ของแต่ละคน มีการพูดคุยกันระหว่างบุคคลทั้งในครอบครัวชุมชน สังคม หรือในหน่วยงานต่างๆ หรือการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ การดูหนังฟังเพลง หรือการเล่นเกมที่ออนไลน์ และออฟไลน์ พฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวล้วนได้ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของตนทั้งสิ้น จึงนับว่าอุปกรณ์นี้เปรียบเสมือนปัจจัยที่ทำให้เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องใช้เพื่อดำรงชีวิตอันเป็นความต้องการพื้นฐานของบุคคลแห่งยุคดิจิทัล ดังนั้นคุณสมบัติสำคัญของบุคคลแห่งยุคดิจิทัลข้อหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะด้านดิจิทัล ที่มีส่วนช่วยให้การดำรงชีวิตประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ความหมายและความสำคัญของทักษะด้านดิจิทัล

ยุคนี้เป็นยุคแห่งดิจิทัลอันเนื่องมาจากสังคมที่เต็มไปด้วยอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร ที่แทบทุกคนในสังคมต้องใช้เพื่อการดำรงชีวิตซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 และเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว แต่ละคนต้องใช้ความสามารถและความเข้าใจในการดำเนินการหรือที่เรียกว่าทักษะด้านดิจิทัล ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของทักษะด้านดิจิทัลพอให้เกิดความรู้และความเข้าใจพอเป็นสังเขป 3 แนวคิดดังต่อไปนี้

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2559) อธิบายถึงความหมายและความ

สำคัญของทักษะด้านดิจิทัล ไว้ว่า หมายถึง การนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กร ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทักษะด้านดิจิทัลจึงมีความสำคัญต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ เพราะเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพขององค์กร

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2561) ให้ความหมายและความสำคัญของทักษะด้านดิจิทัล หรือ Digital Skill ดังนี้ ทักษะด้านดิจิทัลคือความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานใดๆ เพื่อการสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชน นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ ดังนั้นทักษะด้านดิจิทัลจึงมีความสำคัญสำหรับกลุ่มคนทำงานรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าที่อยากพัฒนาตนเองให้ตามทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยมี Digital Mindset คือแรงบันดาลใจที่ทำให้พวกเขามีความกระตือรือร้นในการติดตามเรียนรู้ด้วยทักษะเดิมๆ ของพวกเขาที่ล้าหลังและไร้ประโยชน์ในตลาดแรงงานดิจิทัลที่มีการแข่งขันกันสูง จึงต้องการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Age) และเป็นที่ต้องการขององค์กร ด้วยเหตุและผลที่สำคัญดังกล่าวจำเป็นต้องเติมเต็มทักษะด้านดิจิทัลให้กับตนเองให้ตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ

Grand-Clement and others (2017) ให้ความหมายของทักษะด้านดิจิทัลว่า หมายถึง การมีความรู้ความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ดิจิทัล ในการเชื่อมต่อสู่อินเทอร์เน็ต รวมถึงความสามารถในการพัฒนาซอฟต์แวร์ต่างๆ

ได้ และสามารถเข้าใจหรือเลือกทำในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดผลในเชิงลบต่อตนเองบนโลกออนไลน์ และยังอธิบายถึงความสำคัญอีกว่าทักษะด้านดิจิทัลไม่ใช่เพียงแต่การใช้อุปกรณ์หรือซอฟต์แวร์เท่านั้น แต่ยังมีองค์ประกอบในการใช้อื่นๆ อีกหลายด้าน ยกตัวอย่างเช่น การรับ-ส่งจดหมายทางอิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกกันจนชินว่า อีเมล (E-mail) ที่หลายคนยังใช้ส่งไฟล์เอกสารหรือส่งรูป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วทักษะการใช้อีเมลมีอะไรมากกว่าแค่เครื่องมือ เพราะไม่ใช่แค่ส่งแต่ต้องเข้าใจพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่น วิธีการส่งที่เหมาะสม หรือการแนบไฟล์ต่างๆ เพราะในปัจจุบันยังคงมีความคุ้นเคยในการใช้กระบวนการทำงานแบบเก่าๆ อยู่ เช่น การใช้กระดาษพิมพ์เอกสารในการนำส่งงาน ในขณะที่ตัวต้นฉบับเองก็อยู่ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลอยู่แล้ว

สรุปทักษะด้านดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ ทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารในลักษณะต่างๆ ไปใช้ด้วยความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงานทั้งในส่วนบุคคลและร่วมกันกับผู้อื่น ที่สำคัญคือช่วยให้มีการดำเนินงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นๆ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์

องค์ประกอบทักษะด้านดิจิทัล

ทักษะด้านดิจิทัล มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2560)

1. ความสามารถ หมายถึง กลุ่มพฤติกรรมที่บุคคลในองค์กรควรแสดงออกเพื่อให้ปฏิบัติตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังตามที่ระบุไว้ในมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 กันยายน 2560 เรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความสามารถหนึ่งจะมีส่วนประกอบ คือ

1.1 หน่วยความสามารถ (Unit of Capability: UoC) คือผลลัพธ์ของงาน (Outcome) ที่สามารถรวมกันเป็นหน้าที่หลัก (Key Function)

1.2 ความสามารถย่อย (Element of Capability: EoC) คือ งานหรือขั้นตอนหลัก (Key Step) ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ของงานขององค์กรความสามารถหนึ่ง

1.3 เกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance Criteria: PC) คือ ข้อกำหนด มาตรฐาน หรือเงื่อนไขที่ใช้วัดคุณภาพของงานของความสามารถย่อยหนึ่ง และบุคลากรในองค์กรผู้ใด มีหน่วยความสามารถใด (Unit of Capability: UoC) ให้บุคลากรผู้นั้นมีความสามารถย่อย (Element of Capability: EoC) และเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance Criteria: PC) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของหน่วยความสามารถนั้นด้วย

2. ความรู้ หมายถึง ความเข้าใจเชิงวิชาการและวิชาชีพที่บุคลากรในองค์กรควรมีเพื่อให้ปฏิบัติตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังในการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความรู้ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ความรู้พื้นฐานสำหรับบุคลากรในองค์กร หมายถึง ความรู้พื้นฐานที่บุคลากรในองค์กรทุกกลุ่มควรมีเพื่อการทำงานในบริบทการเป็นองค์กรดิจิทัล

2.2 ความรู้ที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในองค์กร หมายถึง ความรู้ที่บุคลากรในองค์กรแต่ละกลุ่มควรมีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังในการปรับเปลี่ยนองค์กรดิจิทัล

3. ประสบการณ์ หมายถึง สิ่งที่บุคลากรในองค์กรเคยปฏิบัติเคยกระทำ เคยสัมผัส หรือได้พบเห็นมาในอดีตที่จะสนับสนุนให้การปฏิบัติตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวัง ในการปรับ

เปลี่ยนเป็นองค์กรดิจิทัล เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประสบการณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ประสบการณ์พื้นฐานสำหรับบุคลากรในองค์กร หมายถึง ประสบการณ์พื้นฐานที่บุคลากรทุกกลุ่มควรต้องมีเพื่อการทำงานในบริบทการเป็นองค์กรดิจิทัล

3.2 ประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในองค์กร หมายถึง ประสบการณ์ที่บุคลากรแต่ละกลุ่มควรต้องมีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังในการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรดิจิทัล

4. คุณลักษณะ หมายถึง นิสัย ความชอบ และแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความสำเร็จในงาน อันจะมีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติตามบทบาทและ พฤติกรรมที่คาดหวังในการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนี้เพื่อให้ทักษะด้านดิจิทัลนี้ครอบคลุมคุณลักษณะสำคัญในการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรดิจิทัล ได้มีการนำเสนอสมรรถนะทางการบริหารของบุคลากรในองค์กรตามแนวทางการกำหนดความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในองค์กรจำนวน 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์การวางกลยุทธ์ภาครัฐ 2) ศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง 3) การสอนงาน และ 4) การมอบหมายงาน

สรุปทักษะด้านดิจิทัลประกอบด้วยความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะของบุคคลในองค์กร

ความสามารถในทักษะด้านดิจิทัล

ทักษะด้านดิจิทัลเป็นทักษะที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานและเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะของการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ที่พบเห็นได้ในสังคมและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ โดยนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ธนชาติ นุ่มนนท์ (2559) อธิบายว่าทักษะด้านดิจิทัลครอบคลุมความสามารถทางเทคโนโลยีของบุคคลทุกเพศทุกวัย จึงควรส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ดิจิทัล ส่วนสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2560) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ดิจิทัลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) การใช้ (Use) หมายถึง ความสามารถทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต อย่างคล่องแคล่ว 2) การเข้าใจ (Understand) คือ ความสามารถที่จะเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสื่อดิจิทัล 3) การสร้าง (Create) คือ ความสามารถในการสร้างเนื้อหาที่มีประสิทธิภาพ และ 4) การเข้าถึง (Access) คือ ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การประเมินของ 18 IC3 (Digital Literacy Certificate) ซึ่งเป็นการประเมินทักษะด้านการใช้ดิจิทัล

สรุปความสามารถในทักษะด้านดิจิทัลได้แก่ ความสามารถ 4 ด้านคือ การใช้ การเข้าใจ การสร้าง และการเข้าถึง เกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของทักษะด้านดิจิทัล

ปัจจุบันแต่ละองค์กรเริ่มสำรวจหาบุคคลที่มีทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น โดยองค์กรยุคใหม่จะให้ความสำคัญกับบุคคลกลุ่มนี้ให้เข้ามาร่วมงานในหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นบุคคลที่ต้องการทำงานในองค์กรยุคใหม่จำเป็นต้องมีการปรับตัวด้วยการศึกษาหาความรู้ และฝึกใช้ความสามารถ

ในระดับทักษะในการใช้เทคโนโลยี และอุปกรณ์ทันสมัยรูปแบบใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา รวมไปถึงยกระดับการใช้ซอฟต์แวร์ หรือโปรแกรมต่างๆ ในการประมวลผลข้อมูล และป้อนคำสั่งได้อย่างรวดเร็ว เพื่อได้รับเลือกเป็นบุคคลที่สามารถทำงานในองค์กรยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพสูงสุดอยู่เสมอ และทักษะสำคัญในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ หรือทักษะด้านดิจิทัลจำแนกออกได้ 6 ประเภท ดังนี้ (ธนชาติ นุ่มนนท์, 2559)

1. Tools and Technologies คือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากที่จะตามเทคโนโลยีได้ทันทั้งหมดเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ต้องให้มีทักษะความเข้าใจพื้นฐานว่าเครื่องมือต่างๆ เหล่านี้ทั้ง Hardware, Software ทำงานได้อย่างไร อะไรคือความสามารถของเทคโนโลยีและมีข้อจำกัดอย่างไร จะเห็นได้ว่าต้องครอบคลุมถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้วยอย่าง Internet of Things หรือ Collaboration Tools

2. Finding and Using ซึ่งไม่ใช่เพียงความสามารถในการค้นข้อมูลจาก Google หรือ Search Engine ต่างๆ ได้ แต่ยังรวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจข้อมูลที่มีคุณภาพจากข้อมูลที่มีอยู่มากมายในโลกอินเทอร์เน็ตได้ รวมถึงทักษะในการอ้างอิงข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ และเข้าใจถึงลิขสิทธิ์ของข้อมูลและการนำไปใช้

3. Teaching and Learning การเรียนการสอนแบบใหม่จะต้องให้ผู้มีเรียนและผู้สอน มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกต้อง การใช้เครื่องมือบางอย่างเช่น Presentation Tools เป็นเรื่องดี แต่ถ้าขาดทักษะและความเข้าใจที่ดีแล้วก็อาจทำให้การเรียนการสอนขาดคุณภาพได้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจในกระบวนการการเรียนการสอนแบบใหม่ รวมถึงการใช้เครื่องมือ การออกแบบหลักสูตร และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4. Communication and Collaboration โลกของดิจิทัลทำให้ทุกคนเชื่อมต่อกัน สื่อสารกันได้ง่ายขึ้น รูปแบบการทำงานได้เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องให้มีทักษะในการทำงานแบบใหม่ การใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น อีเมล, Video Conference, Wiki, Messaging, Collaboration Tools การแชร์ข้อมูล เพื่อที่จะให้สามารถทำงานร่วมกันได้ในสถานที่ต่างๆ

5. Creation and Innovation เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้บุคคลสามารถสร้างนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้มากมาย ทั้งข้อความ รูปภาพ ซอฟต์แวร์ หรือบริการต่างๆ จึงต้องมีทักษะในการสร้างเนื้อหาดิจิทัลเหล่านี้ เช่น Digital Images, Graphics Design รวมถึงการเขียนโปรแกรมที่คนทุกคนควรมีทักษะเพื่อที่จะสามารถสร้างสิ่งใหม่ๆ ได้

6. Identity and Wellbeing โลกดิจิทัลมีความเสี่ยงต่อการใช้งานจากภัยคุกคามต่างๆ จึงจำเป็นต้องสอนให้บุคคลมีทักษะที่เข้าใจในเรื่องปกป้องข้อมูลตัวเอง การเก็บรหัสตัวตนต่างๆ รวมถึงความรับผิดชอบในการดูแลและป้องกันข้อมูลของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับเรา และการมีจรรยาบรรณในการใช้งาน

รายละเอียดเกี่ยวกับทักษะด้านดิจิทัลทั้ง 6 ประเภทที่กล่าวมานี้สามารถสะท้อนภาพให้เห็นได้ว่ายิ่งบุคคลใดมีทักษะด้านดิจิทัลมากเท่าไร ย่อมหมายถึงบุคคลนั้นได้ก้าวไปสู่การเป็นแรงงานที่มีนวัตกรรม (Innovation Workforce) และมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Workforce) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรยุคใหม่ ทำให้กลายเป็นบุคคลที่มีคุณค่าเพราะสอดคล้องกับต้องการของตลาดแรงงานนั่นเอง

ทักษะด้านดิจิทัล ความฉลาดทางดิจิทัล และพลเมืองดิจิทัล

1. ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skill) ในคือความสามารถการใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

เทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานใดๆ เพื่อการสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชน นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561) และทักษะด้านดิจิทัลยังมีความสำคัญคือสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารอื่นๆ ได้อีกหลายด้าน เช่น การ รับ-ส่งจดหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ อีเมล (E-mail) หรือส่งไฟล์เอกสารหรือส่งรูปโดยมีวิธีการส่งที่เหมาะสม หรือวิธีการแนบไฟล์ต่างๆ ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล (Grand-Clement and others. 2017) นอกจากนี้ทักษะดิจิทัลจำแนกตามความสามารถของบุคคลได้ 4 ด้านคือ ด้านการใช้ ด้านการเข้าใจ ด้านการสร้าง และด้านการเข้าถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะด้านดิจิทัลยังแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ 2) ความสามารถในการสืบค้น และคิดตัดสินใจในการเลือกข้อมูล 3) ความสามารถในการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีที่ถูกต้อง 4) ความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้วยรูปแบบใหม่ๆ 5) ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้วยเนื้อหาดิจิทัล และ 6) ความสามารถในการปกป้องข้อมูลตัวเอง การเก็บรหัสตัวตนต่างๆ รวมถึงความรับผิดชอบในการดูแลและป้องกันข้อมูลของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับเรา รวมถึงการมีจรรยาบรรณในการใช้งาน สำหรับบุคคลผู้ใช้งานเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ต้องเข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดนจำเป็นต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence) (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2560)

ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient: DQ) สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน

(2560) อธิบายว่า ความฉลาดทางดิจิทัล หมายถึงกลุ่มของความสามารถทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ ที่จะทำให้นักคนหนึ่งสามารถเผชิญกับความท้าทายบนเส้นทางของชีวิตในยุคดิจิทัล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตดิจิทัลได้ ความฉลาดทางดิจิทัลนี้จะครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทศคติ และค่านิยม ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกของโลกออนไลน์ หรือที่เรียกว่า พลเมืองดิจิทัล ซึ่งมีทักษะการใช้สื่อและการเข้าถึงสังคมในโลกออนไลน์

พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) หมายถึงสมาชิกบนโลกออนไลน์ ที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ อายุ ภาษา และวัฒนธรรม ดังนั้น พลเมืองดิจิทัลทุกคนจึงต้องมี 'ความเป็นพลเมืองดิจิทัล' ที่มีความฉลาดทางดิจิทัลบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ การมีจริยธรรม การมีส่วนร่วม ความเห็นอกเห็นใจและเคารพผู้อื่น โดยมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม ปฏิบัติและรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ เพื่อสร้างความสมดุลของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และการเป็นพลเมืองดิจิทัลนั้นมีทักษะสำคัญ 8 ประการ ที่ควรบ่มเพาะให้เกิดขึ้นกับพลเมืองดิจิทัลทุกคนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561)

ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสมดุล บริหารจัดการ รักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ให้ได้ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง โดยตอนนี้ประเด็นเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตนต่อสังคมภายนอก โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมในการอธิบายรูปแบบใหม่ของการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับตัวตนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่างๆ

2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) หมายถึง คุณพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องประกอบอยู่ในพลเมืองดิจิทัลทุกคน และพวกเขาจะต้องมีความตระหนักรู้ในความเท่าเทียมกันทางดิจิทัล เคารพในสิทธิของทุกคน รวมถึงต้องมีวิจารณญาณในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลตนเองในสังคมดิจิทัล รู้ว่าข้อมูลใดควรเผยแพร่ ข้อมูลใดไม่ควรเผยแพร่ และต้องจัดการความเสี่ยงของข้อมูลของตนในสื่อสังคมดิจิทัลได้ด้วย

3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) คือความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย รู้ว่าข้อมูลลักษณะใดที่ถูกส่งผ่านมาทางออนไลน์แล้วควรตั้งข้อสงสัย หากคำตอบให้ชัดเจนก่อนเชื่อและนำไปแชร์ ด้วยเหตุนี้ พลเมืองดิจิทัลจึงต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง การใช้ การสร้างสรรค์ การประเมิน การสังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคนิคเพื่อใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ได้อย่างเชี่ยวชาญ รวมถึงมีทักษะในการรู้คิดขั้นสูง เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่จำเป็นต่อการเลือก จัดประเภท วิเคราะห์ ตีความ และเข้าใจข้อมูลข่าวสาร มีความรู้และทักษะในสภาพแวดล้อมดิจิทัล การรู้ดิจิทัลโดยมุ่งให้เป็นผู้ใช้ที่ดี เป็นผู้เข้าใจบริบทที่ดี และเป็นผู้สร้างเนื้อหาทางดิจิทัลที่ดีในสภาพแวดล้อมสังคมดิจิทัล

4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) คือทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลก

ภายนอก นับเป็นอีกหนึ่งความสามารถที่บ่งบอกถึงความเป็นพลเมืองดิจิทัลได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ขาดความเหมาะสมย่อมส่งผลเสียต่อสุขภาพโดยรวม คือเกิด ความเครียดต่อสุขภาพจิตอันเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียทรัพย์สินเพื่อใช้รักษาและเสียสุขภาพในระยะยาวโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) คือความสามารถในการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการได้รับการกลั่นแกล้งในรูปแบบต่างๆ ทางออนไลน์ (Cyber Bullying) จากข้อมูลทางสถิติล่าสุด สถานการณ์ในเรื่อง Cyber Bullying ในไทยมีค่าเฉลี่ยการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 47% และเกิดในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การด่าทอกันด้วยข้อความหยาบคาย การตัดต่อภาพ สร้างข้อมูลเท็จ รวมไปถึงการตั้งกลุ่มออนไลน์กีดกันเพื่อนออกจากกลุ่ม ฯลฯ ดังนั้น ว่าที่พลเมืองดิจิทัลทุกคน จึงควรมีความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาดเพื่อป้องกันตนเองและคนรอบข้างจากการคุกคามทางโลกออนไลน์ให้ได้

6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลของผู้ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) คือความสามารถจัดการกับข้อมูลบนโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม มีรายงานการศึกษาวิจัยยืนยันว่าคนรุ่น Baby Boomer คือ กลุ่ม Aging ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2487-2505 มักจะใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้อื่น และเปิดใช้งาน WiFi สาธารณะ เสร็จแล้วมักจะละเลยไม่ลบรหัสผ่านหรือประวัติการใช้งานถึง 47% ซึ่งเสี่ยงมากที่จะถูกผู้อื่นสวมสิทธิ ขโมยตัวตนบนโลกออนไลน์ และเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่าง

ถ่ายทอด ดังนั้น ความเป็นพลเมืองดิจิทัล จึงต้องมีทักษะความสามารถที่จะเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล ที่จะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงต้องเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) คือ ความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งและป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้ ถ้าต้องทำธุรกรรมกับธนาคารหรือซื้อสินค้าออนไลน์ เช่น ซื้อเสื้อผ้า ซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งควรเปลี่ยนรหัสบ่อยๆ และควรหลีกเลี่ยงการใช้คอมพิวเตอร์สาธารณะ และหากสงสัยว่าข้อมูลถูกนำไปใช้หรือสูญหายควรรีบแจ้งความและแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) หมายถึง ความสามารถในการเห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ พลเมืองดิจิทัลที่ดีจะต้องรู้ถึงคุณค่าและจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี ต้องตระหนักถึงผลพวงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต การกดไลค์ กดแชร์ ข้อมูล ข่าวสารออนไลน์ รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชน

จากความเสี่ยงออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารเด็ก สแปม เป็นต้น

บทสรุป

ทักษะด้านดิจิทัล คือความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานใดๆ เพื่อการสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชน นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางดิจิทัล และพลเมืองดิจิทัล อันเนื่องมาจากสังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นประชากรในสังคมแห่งดิจิทัลจึงเป็นพลเมืองดิจิทัล เพราะต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีวิตทั้งติดต่อสื่อสารและการทำงาน โดยมีปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวช่วยให้ประสบผลสำเร็จ คือ ความฉลาดทางดิจิทัลซึ่งประกอบด้วยชุดทักษะและความรู้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการคิดขั้นสูงหรือที่เรียกว่า “ความรู้ดิจิทัล” (Digital Literacy) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกไซเบอร์ รู้วิธีป้องกันตนเองจากความเสี่ยงต่างๆ ในโลกออนไลน์ เข้าใจถึงสิทธิ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมที่สำคัญในยุคดิจิทัล และใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับตนเอง ชุมชน ประเทศ และพลเมืองบนโลก ได้อย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กัมพล เกตุสาลี และกันยารัตน์ เควียเซน. (2561). “การรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย”, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 504-514
- ธนาชาติ นุ่มนนท์. (2559). *Digital Skill ที่คนไทยควรมีถ้าจะก้าวไปสู่ Thailand 4.0*. เข้าถึงได้จาก: <http://thanachart.org/2016/11/06/>

- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2560). *ทักษะด้านดิจิทัลข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2561). *แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ocsc.go.th/Digital_Skill.
- Grand-Clement, Sarah, Axelle Devaux, Julie Belanger and Catriona Manville. (2017). *Digital Learning Education and Skills in the Digital Age*. Cambridge, UK: RAND Corporation.

การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Development of the Model of Thai Language Learning Activity Organization Using Metacognition to Enhance the Analytical Reading Literacy in Mathoyomsuksa 5 Students

สาริรัตน์ ปานเพชร¹

Sareerat Panpetch¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 2.1) เปรียบเทียบความสามารถ ในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่าน เชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2.2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเทศบาล 1 สุขวิทยาคารตั้งตรงจิตร 15 จังหวัดยโสธร จำนวน 44 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ 2) แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ จำนวน 6 แผน เวลา 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน เชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบอัตนัยเขียนตอบ จำนวน 5 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

¹ ครูชำนาญการพิเศษ

¹ Senior Professional Level Teachers (K 3 Teachers)

สามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (dependent Samples) ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 82.78/82.33 2) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนและหลังได้รับการเรียนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การอ่านเชิงวิเคราะห์, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน

Abstract

This research aimed 1) to develop the model of Thai Language learning activity organization using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students, 2) to evaluate the efficacy in the use of the model to organize Thai Language learning activities using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students with following specific objectives. 2.1) to compare analytical reading literacy (learning achievement) before and after applying the model to organize Thai Language learning activities using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students. 2.2) to study students' satisfaction on applying the model to organize Thai Language learning activities using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students. Samples used in this research consisted of 44 students in Mathoyomsuksa 5/1 of Thetsaban 1 Suk Witthayakon Tang Trong Chit 15 School in Semester 2 of 2019, obtained from group random sampling method. Instruments used in this research consisted of 1) teaching plan to enhance analytical reading literacy, 2) analytical reading literacy (learning achievement) evaluation form and 3) questionnaire to measure students' satisfaction on applying the model to organize Thai Language learning activities using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students. Research instruments were 1) Six teaching plans to enhance analytical reading literacy covering 18 hours of teaching, 2) analytical reading literacy (learning achievement) evaluation form with 30 of 4-multiple choices question and 5 of open-ended question, with the level of confidence of the entire evaluation form of 0.91, and 3) 5 Likert scale questionnaire to measure students' satisfaction on applying the model to organize Thai

Language learning activities using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students with 20 of 5-Likert scale questions, with the level of confidence of the entire questionnaire of 0.95. Basis statistics applied in this research were mean, percentage, standard deviation, and hypothesis test using t-test (dependent Samples). Research results revealed that 1) the efficacy of the model of Thai Language learning activity organization using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students was 82.78/82.33 2) the analytical reading literacy (learning achievement) after the applying the model of Thai Language learning activity organization using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students was higher than before applying the model of Thai Language learning activity organization using metacognition to enhance the analytical reading literacy in Mathoyomsuksa 5 students with statistical significance level of 0.01, 3) Mathoyomsuksa 5 students whom were taught by the model of Thai Language learning activity organization using metacognition to enhance the analytical reading literacy had the satisfaction on the teaching at the highest level.

Keywords: Analytical Reading Literacy, Thai Language Learning Activity Organization Using Metacognition

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นการกำลังหลักในการพัฒนาประเทศนั้นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาสมองของผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัย (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2547: 67) การพัฒนาสมองของผู้เรียนจึงมีบทบาทเกี่ยวกับความสามารถที่แก้ปัญหาวางแผนและเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน ทำให้มนุษย์เข้าใจตัวเอง เข้าใจผู้อื่น และมีความสามารถคิดสร้างสรรค์ ศิลปะ เทคโนโลยี และสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมากมาย เมื่อผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาสมองจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถทักษะการคิดซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของการเรียนรู้ในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548: 9) และสิ่งที่จะเป็นตัวชี้วัดเป็นรูปธรรมว่าหากประเทศใดประเทศหนึ่งของสังคมโลกคิดจะ

ยืนหยัดอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีและยั่งยืน มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ความสำคัญสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้มีความก้าวหน้าสูงในการที่จะแข่งขันกับสมาชิกโลกได้อย่างเท่าทันและมีศักดิ์ศรี (ประไพพรรณ บุญคง, 2543: 63) แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2545-2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาความคิดความประพฤติและคุณธรรมของคนโดยมีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนมีทักษะกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เต็มศักยภาพ โดยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาต่อยอด ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เป็นการปฏิบัติในสภาพที่แท้จริง รู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาดังกล่าวนี้นี้จะเน้นกระบวนการคิดในระดับการปฏิบัติ (สาโรช บัวศรี, 2552: 11)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวให้ความหมาย “การศึกษา” ไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 4) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ความสามารถด้านการคิด การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ฝึกให้คิดเป็น รักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อย่างต่อเนื่อง ผลงานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุล และสามารถนำไปใช้ได้จริง ดังนั้น สิ่งที่สนองตอบหลักการ ลักษณะการเรียนรู้ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สุมาลีชัยเจริญ, 2557: 45)

เมตาคอกนิชัน (Metacognition) เป็นแนวทางจิตวิทยาการเรียนรู้ เนื่องจากกลวิธี แบบเมตาคอกนิชันมีความสำคัญต่อกิจกรรมทางปัญญาหลายอย่าง เช่น การสื่อสาร การตั้งใจ ความเข้าใจ การรับรู้ ความจำ และการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ

ทศนา แชมมณี (2547: 155) ที่กล่าวว่า เมตาคอกนิชัน เป็นการกระบวนการควบคุมและการประเมินการคิดของตนเอง หรือความสามารถของบุคคลที่ได้รับการพัฒนา เพื่อควบคุมกำกับกระบวนการทางปัญญา หรือกระบวนการคิด มีความตระหนักในงานและสามารถใช้ทฤษฎีวิธีในการทำงานจนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับ Loper (1982: 61-68) ที่กล่าวถึงความสำคัญของเมตาคอกนิชัน (Metacognition) และการคิด (Cognition) ไว้ว่า ในการเผชิญกับปัญหาและความยุ่งยาก การคิดจะทำหน้าที่ประเมินสถานการณ์และตัดสินใจว่าจะทำอะไรต่อไป กลวิธีเมตาคอกนิชันนั้นถูกสอดแทรกอยู่ในขั้นตอนของการสอนอ่าน คือ 1) การวางแผนการอ่าน (Planning) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจก่อนว่าต้องการอ่านและเรียนรู้สิ่งใด จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่านนั้น 2) การตรวจสอบการอ่าน (Monitoring) เป็นการตรวจสอบความสนใจต่อการอ่านและความเข้าใจข้อมูลและผลผลิตการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะนั้น และ 3) ประเมินผลการอ่าน (Evaluation) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจหลังการอ่าน หรือเป็นการประเมินผล การอ่านที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตน ทฤษฎีการคิดแบบเมตาคอกนิชันนั้นสามารถช่วยพัฒนาการอ่านของผู้เรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเชิงวิเคราะห์

จะเห็นได้ว่าเมตาคอกนิชัน (Metacognition) มีความสำคัญกับการจัดการศึกษา ทุกระดับ ที่ต่างให้ความสำคัญกับการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด มีทักษะทางปัญญา ผลงานวิจัยเกี่ยวกับเมตาคอกนิชัน ยังชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะทางปัญญาได้เป็นอย่างดีมีความสามารถในการใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน และมีแนวโน้มจะเป็นผู้สำเร็จในการคิด หรือเป็นนักเรียนที่ดี หากครูผู้สอนต้องการพัฒนากิจกรรมทักษะทางปัญญาให้เกิดแก่ผู้เรียน ซึ่งถือเป็น

เป้าหมายสำคัญของการศึกษา ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันในการพัฒนาการเรียนรู้ในด้านการตระหนักรู้ การควบคุม และการประเมินการคิดของตนเอง หรือการตระหนักรู้การคิดของตนเอง (Metacognition) เนื่องจาก กลวิธีการสอนแบบเมตาคอกนิชัน เป็นกลวิธีที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาวิธีการ สอนอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ เนื่องจากในการอ่านเชิงวิเคราะห์จะต้องอาศัยกระบวนการคิด การรู้คิด เพื่อประเมินความคิดของตนเองในขณะที่อ่านและความรู้ความคิดที่เกิดจากองค์ความรู้ของผู้เรียนที่ได้จากการอ่าน ซึ่งกลวิธีเมตาคอกนิชัน สามารถนำมาปรับให้สอดคล้องกับกระบวนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ Baker & Brown (1984: 351) ได้เสนอกลวิธีสอนอ่านด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดเมตาคอกนิชัน คือ กิจกรรมก่อนการอ่าน มุ่งให้ผู้อ่านได้สำรวจบทอ่านและจัดเตรียมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมีกิจกรรมย่อย กิจกรรมระหว่างการอ่าน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ตรวจสอบการใช้กลวิธีการอ่าน โดยการอ่านแล้วหยุดเป็นช่วง ๆ เพื่อสรุปย่อ และทบทวนใจความสำคัญ การประเมินผลการทำนาย และวางแผนในการทำนายใหม่ ตั้งคำถามถามตัวเอง โดยจะใช้คำถามเกี่ยวกับส่วนที่มีปัญหา หรือขัดแย้งกับความรู้เดิมของผู้อ่าน หรือใช้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน กิจกรรมหลังการอ่าน มุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้ทบทวนผลสำเร็จของการอ่าน ประกอบด้วยย่อยบทอ่านทั้งหมดโดยการย่อเอาแต่ใจความสำคัญ อาจใช้การใช้คำถามการอภิปรายกลุ่ม หรือการเขียนสรุปเป็นรายบุคคล การประเมินผลการทำนาย ตรวจสอบจุดประสงค์ของการอ่านที่ได้ตั้งไว้ให้ผู้เรียนกลับไปตรวจสอบหลังจากอ่านเรื่องจบแล้วว่าบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ชักถามถึงสิ่งที่อ่านทั้งหมด โดยครูชักถามผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านนั้นให้ครอบคลุมทั้งเรื่อง สอดคล้องกับ Fogarty (1994: 2-3) กล่าวว่า กลวิธีสอนอ่าน

แบบเมตาคอกนิชัน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผนการอ่าน (Planning) เป็นการวางแผนก่อนการอ่าน ประกอบด้วย การพิจารณาเกี่ยวกับหัวเรื่อง หรือชื่อเรื่องที่อ่าน การพิจารณาเนื้อหาภาพรวมของเรื่องที่อ่านโดยการพิจารณาจาก หัวเรื่อง คู่มือประกอบกราฟ ลายเส้น และคำอธิบายภาพ คำที่เน้น หัวเรื่องใหญ่ หัวเรื่องย่อย และสรุป พิจารณาว่าเรารู้อะไรบ้าง และสามารถเชื่อมโยงสิ่งใดได้บ้าง และมีคำถามใดบ้างที่จะให้ตอบ พิจารณาถึงโครงสร้างเนื้อหาทั้งหมดของเรื่อง ว่าเป็นอย่างไร เปรียบเทียบสิ่งใดกับสิ่งใด การบรรยายมีลักษณะอย่างไร การกำกับตรวจสอบการอ่าน (Monitoring during reading) เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง ประกอบด้วย การเชื่อมโยง การคาดเดา การหาคำตอบจากเนื้อเรื่อง การแยกแยะโครงสร้างของเนื้อหา การเขียนข้อคิดเห็นหรือคำถามไว้ข้างๆ ระหว่างการอ่านเป็นการกำกับการอ่านของตนเองให้สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายการอ่าน การประเมินการอ่าน (Evaluating) การประเมินผลการอ่านของตน เป็นการตรวจสอบผลการอ่านของบุคคลหนึ่งและเป็นการทบทวนว่าในครั้งต่อไปควรทำอย่างไร สอดคล้องกับ Yuko Iwai (2011: 210-212) ได้ศึกษาวิธีการสอนอ่านแบบเมตาคอกนิชัน พบว่า กลวิธีเมตาคอกนิชันนั้นถูกสอดแทรกอยู่ใน 3 ขั้นตอน ของการสอนอ่านแบบเมตาคอกนิชัน คือ 1) การวางแผนการอ่าน (Planning) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจก่อนว่า ต้องการอ่านและเรียนรู้สิ่งใด จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่านนั้น 2) การตรวจสอบการอ่าน (Monitoring) เป็นการตรวจสอบความสนใจต่อการอ่าน และความเข้าใจข้อมูลและผลผลิตการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะนั้น และ 3) ประเมินผลการอ่าน (Evaluation) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจหลังการอ่านหรือเป็นการประเมินผลการอ่านที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตน จะเห็นได้ว่าการใช้ทฤษฎีการคิดแบบ

เมตาคอกนิชันนั้น สามารถช่วยพัฒนาการอ่านของผู้เรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเชิงวิเคราะห์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาและนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน สามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ซึ่งกลวิธีเมตาคอกนิชันนั้น เป็นกลวิธีขั้นสูงที่จะทำให้ผู้เรียนนั้นสามารถกำกับความคิดของตนเองจนนำตนเองให้บรรลุเป้าหมายของการอ่านได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา เสนามนตรี (2556) กานต์ชนก ด่วงตะกั่ว (2557) และ ชลธิดา หงส์เหม (2560) ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เห็นความสำคัญของการพัฒนานักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยการพัฒนารูปแบบเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน ซึ่งรูปแบบที่จะพัฒนาขึ้นนั้นเป็นรูปแบบที่มีหลักการ แนวคิด กลวิธี ที่จะช่วยส่งเสริมในการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้เป็นอย่างดี และเป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้อ่านของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงและเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนเลือกปรับปรุงกิจกรรม การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอก นิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการ

อ่านเชิงวิเคราะห์

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนและหลังได้รับการเรียนโดยใช้รูปแบบ

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

สมมติฐานของการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอก นิชัน ทำให้นักเรียนสามารถเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้

2. ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ของนักเรียน ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน เทศบาล 1 สุขวิทยากรตั้งตรงจิตร 15 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 89 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียน เทศบาล 1 สุขวิทยากรตั้งตรงจิตร 15 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 44 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ชนิด ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ จำนวน 6 แผน

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) มี 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.49-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.22-0.62 ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบอัตนัย เขียนตอบ จำนวน 5 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

การดำเนินการวิจัย

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

2. ดำเนินการใช้รูปแบบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความสามารถ

สามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ประสิทธิภาพ เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

โดยใช้สถิติสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (dependent Samples) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน

ตาราง 1 การหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout)

การหาประสิทธิภาพ	n	เกณฑ์ที่ใช้	ค่าประสิทธิภาพที่ได้	ผลการประเมิน
แบบภาคสนาม	30	80/80	82.78/82.33	เป็นไปตามเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (Pre-While-Post Model) มีค่าประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) เท่ากับ

82.78 และมีค่าประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 82.33 หรือมีค่า (E_1/E_2) เท่ากับ 82.78/82.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80

เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิง

วิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนและหลังได้รับการเรียนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่ม

ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์

การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	44	40	22.66	3.60	95.280*	.000*
คะแนนหลังเรียน	44	40	33.75	3.95		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนและหลังได้รับการเรียนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.78/82.33 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้

เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัย ทุกขั้นตอนอย่างเป็นขั้นตอนจึงส่งผลให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ก่อนและหลังได้รับการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีชื่อ “Pre-While-Post Model” พบว่า ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เป็นเพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการอ่าน (Pre-reading) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ

คือ 1) กิจกรรมกระตุ้นความรู้เดิม 2) กิจกรรมวางแผนการอ่าน 3) กิจกรรมตั้งวัตถุประสงค์ ขึ้นระหว่างการอ่าน (While-reading) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ 4) กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 5) กิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้ ขึ้นหลังการอ่าน (Post-reading) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ 6) กิจกรรมสรุปและประเมินคุณค่าการอ่าน 7) กิจกรรมนำความรู้มาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ เนื่องจาก “Pre-While-Post Model” มีกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ และนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงได้มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ทำให้นักเรียนมีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน จึงส่งผลให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ของนักเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชยา เสนามนตรี (2556) พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ชนก ด้วงตะกั่ว (2557) พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนจากการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด นักเรียนมีคะแนนความก้าวหน้า เฉลี่ยเท่ากับ 17.33 2) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 “Pre-While-Post Model” ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) ทั้งนี้เพราะ “Pre-While-Post Model” ซึ่งผู้วิจัยมีนำมาใช้

ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจอยากเรียน รูปแบบกิจกรรมและการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสนุก มีความสุข ในการทำกิจกรรมนักเรียนจะคอยช่วยเหลือกัน และกัน ครูมีการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ฝึกคิด ฝึกทำ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียน และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น มีความสุข ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชยา เสนามนตรี (2556) ที่ได้วิจัยเรื่อง ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมเห็นว่ามี ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของใหม่ นาทันตอง (2556) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผู้ที่นำไปใช้จะต้องศึกษาคู่มือการใช้ และแนวทางการพัฒนาการสอนอ่าน โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันในแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมตามรูปแบบที่สร้างขึ้น

1.2 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วย

การอ่านเชิงวิเคราะห์ ควรเป็นการอ่าน ที่อ่าน ไม่ยาวมากนัก แต่ต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรม ซึ่งผู้ที่นำรูปแบบไปใช้ควรจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบ ผู้ที่นำไปใช้จะต้องศึกษาวิธีการจัด การเรียนรู้โดยกลวิธีเมตาคอกนิชันให้เข้าใจ มีความชัดเจนในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่ครอบคลุมการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปขอเสนอแนวทางในการวิจัย ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้เมตาคอกนิชัน

ต่อการเรียนรู้ในแต่ละระดับความสามารถของนักเรียน เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการวัดระดับความสามารถในกระบวนการรู้ อ่าน เขียน คิด หรือ เมตาคอกนิชันของนักเรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

2.3 ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามกลวิธีเมตาคอกนิชัน ไปใช้กับการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน และขยายผลไปยังจังหวัดอื่น ๆ

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อพัฒนาการอ่านผู้พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง โรงเรียน ชุมชน และ ประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ชนก ดวงตะกัว. (2557). *การศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2548). *ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2547). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลธิดา หงส์เหม. (2560). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนที่ความคิด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประไพพรรณ บุญคง. (2543). *การจัดทำและทดลองใช้คู่มือครูและแบบฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) วิชา ส071 ท้องถิ่นของเรา 1 (จังหวัดนครราชสีมา) โดยใช้เทคนิคการประเมินผลโดยแฟ้มผลงาน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- พิชยา เสนามนตรี. (2556). *ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ทิศนา แชมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา แชมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สาโรช บัวศรี. (2552). *รากแก้วการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติการพิมพ์.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). *การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ขอนแก่น: สาขาเทคโนโลยี การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โหมนา นาทันตอง. (2556). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- Baker, L. & Brown, A.L. (1984). Metacognitive skills and reading. In P.D. Pearson, R. Barr, M. Kamil, L. & Mosenthal, P. (Eds.), *Handbook of Reading Research* (pp.353-394). New York: Longman.
- Fogarty, R. (1994). *Read about best practices in metacognitive strategies*. Retrieved May 7, 2019, from <http://www.bencharkeducation.com/education>.
- Loper, A.B. (1982). Metacognitive training to correct academic deficiency. *Topics in Learning Disabilities, 2*, 61-68.
- Yuko Iwai. (2011). *The effects of metacognitive reading strategies: Pedagogical implications for EFL/ESL teachers*. La Crosse: University of Wisconsin.

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม

Current Situations, Desirable Situations and the Guidelines for Developing Teachers in Experience Arrangement and Theplay of Kindergarten Under the Local Government Organization, Nakhon Phanom Province

ปัญญาลักษณ์ พิมพ์พงษ์¹, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์², จารุวรรณ เขียวน้ำชุม²

Panyaluk Phimpong¹, Sumalee Sriputtarin², Jaruwat Kheawnamchum²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย (2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย และ (3) พัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลการจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 252 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา และครู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 4 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .58-82 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ.93 (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .61-88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ (4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 1.00 ทุกข้อ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Graduate Student of Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

² Assistant Professor of Educational Administration and Development Program, Faculty of Education Nakhon Phanom University

ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร ด้านการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ด้านการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป (3) แนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การดูแลจัดประสบการณ์, การเล่น, แนวทางพัฒนา

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate current situations and desirable situations of teachers' development in caring for experience and playing of young children, (2) to study needs assessment of teachers' development in caring for experience and playing of young children, and (3) to develop guidelines for the guidelines for teachers' development in caring for experience and playing of young children the Local Government Organization, Nakhon Phanom Province. The samples were 252 school administrators and teachers followed Krejcie & Morgan's table, and they were selected by Stratified Random Sampling. The instruments used in this research were 4 five-rating scale questionnaires: (1) a questionnaire in current situations of teachers' development in caring for experience and playing of young children with the index of item congruence (IC) between.80-1.00, the discrimination between.58-.82, and the reliability of.93 ; (2) a questionnaire in desirable situations of teachers' development in caring for experience and playing of young children, with the index of item congruence (IC) between.80-1.00, the discrimination between.61-.88, and the reliability of.95 ; (3) a structured-interview with the consistency index equal (IC) of 1.00 ; and (4) a suitability and possibility assessment form of guidelines in of teachers' development in caring for experience and playing of young children with the consistency index equal (IC) of 1.00. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index.

The results revealed that (1) overall current situations of teachers' development in caring for experience and playing of young children were at the moderate level, and overall desirable situations of teachers' development in caring for experience and playing of young children were at the high level. (2) The first aspect of needs assessment of teachers' development in caring for experience and playing of young children was the guidelines for the promoting development of intelligence, language and communication. (3) Overall guidelines for developing in caring for experience and playing of young children the Local Government Organization, Nakhon Phanom Province. revealed the suitability at the highest level and possibility at the high level.

Keywords: Maintaining experience, The play, Development approach

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา คือมาตรา 54 วรรคสอง กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 2)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2597 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป้าหมายข้อ 3.3 สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ศูนย์เด็กเล็ก สถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น สถานศึกษา สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัยและสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณภาพเด็กปฐมวัยของอาเซียนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 2)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่นด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์จะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 การนำแนวคิดจากนวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์

นวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็ก จะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 61)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เรียนรู้ โดยพยายามจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ (สุมาลี ศรีพุทธรินทร์, 2562: 30)

ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่น เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบบทบาทของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่น และมีการจัดการระบบคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 43-73)

การวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ ความจริงตามแบบแผนที่เชื่อถือได้และเป็นระบบมีเหตุผลมีความน่าเชื่อถือและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคม (จารุวรรณ เขียวน้ำชุม, 2563: 23)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการดูแลการจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม (ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษาและครู) ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 85 แห่ง จำนวน 741 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา 71 คน นักวิชาการศึกษา 98 คน และครู 572 คน

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 252 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครู กำหนดและขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 608-609)

ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชุม ศรีสะอาด, 2556: 38) โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งประชากร ออกเป็นกลุ่มตามเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนมทั้งสิ้น 85 แห่ง

ขั้นที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากมีเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม เป็นหน่วยการสุ่มจำนวน 42 แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละแห่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา 1 คน นักวิชาการศึกษา 1 คน และครู 4 คน รวมเป็นจำนวน 6 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ คือ

(1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .58-82 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .93

(2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .61-88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ.95

(3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

(4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาครูในการดูแล

จัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลโดยการแสดงความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษาและครู จบการศึกษาปริญญาโททางการบริหารการศึกษา และมีผลงานด้านการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย

และเป็นที่ยอมรับทางด้านการส่งเสริมและการร่วมกิจกรรมชุมชน เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น (Best Practice) ตามประกาศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ

1. จบการศึกษาทางด้านการบริหาร การศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการในหน่วยงานทางการศึกษา

2. มีวิทยฐานะทางการบริหารชำนาญการหรือชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการในหน่วยงานทางการศึกษา

3. มีประสบการณ์ทางด้านการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีประสบการณ์เป็นผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา และครู ในการบริหารจัดการอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป ในหน่วยงานทางการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินมีคุณสมบัติอย่างน้อย 1 ข้อใน 3 ข้อ ตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 1.00 ทุกข้อ ละแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 1.00 ทุกข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบทที่ 2 สัมภาษณ์สรุปเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิร่างแนวทางพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์คะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากแบบประเมินแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย ด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็ก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน	2.95	0.43	ปานกลาง	4.34	.38	มาก	0.471	2
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ	3.87	0.61	มาก	4.66	.38	มากที่สุด	0.204	5
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร	2.89	0.36	ปานกลาง	4.30	.30	มาก	0.488	1

ปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และดูแลสุขภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และดูแลสุขภาพและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน (ต่อ)

การดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
4. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ สังคมปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี	3.10	0.44	ปานกลาง	4.40	.30	มาก	0.414	4
5. ด้านการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป	3.09	0.47	ปานกลาง	4.42	.36	มาก	0.430	3
รวม	3.18	0.29	ปานกลาง	4.42	.26	มาก	0.401	

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และลำดับความ ต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความ ต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ (1) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษา และการสื่อสาร (2) ด้านการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน (3) ด้านการส่งเสริมเด็กในระยะ

เปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป (4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ สังคมปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี (5) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และดูแลสุขภาพ ตามลำดับ

3. สรุปแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ในระดับมาก รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 การตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.ด้านการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน	4.64	0.30	มากที่สุด	3.48	0.46	มาก
2.ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ	4.48	0.11	มากที่สุด	3.68	0.46	มาก
3.ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา และการสื่อสาร	4.52	0.18	มากที่สุด	3.60	0.49	มาก
4.ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ-สังคม ปฏิกิริยาคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี	4.44	0.22	มาก	3.52	0.33	มาก
5.ด้านการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป	4.48	0.30	มากที่สุด	3.44	0.52	ปานกลาง
รวม	4.51	0.12	มากที่สุด	3.54	0.45	มาก

(1) ด้านการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ครูควรมีแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร มีการประเมินผลทุกวันอย่างเป็นระบบ จัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นที่เหมาะสมอย่างหลากหลายจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างบูรณาการตามธรรมชาติของเด็ก ที่เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัส ลงมือทำ และการเล่น เลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี เครื่องเล่น และจัดสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสมเฝ้าระวังติดตามพัฒนาการเด็กรายบุคคลเป็นระยะ เพื่อใช้ผลในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กทุกคนให้เต็มศักยภาพ

(2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ ครูควรจัดให้เด็กได้รับประทานอาหารที่ครบถ้วนในปริมาณที่เพียงพอ จัดกิจกรรม

ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ในด้านการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน มีการตรวจสุขภาพอนามัยเด็กประจำวันและความสะอาดของร่างกาย จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก สนับสนุนหรือนำพาเด็กให้เจ้าหน้าที่ประเมินคัดกรองพัฒนาการเด็กเมื่อเด็กอายุครบตามเกณฑ์

(3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร ครูควรจัดกิจกรรมและประสบการณ์ทางภาษา เพื่อการสื่อสารภาษาพูด เหมาะสมตามวัย จัดกิจกรรมและประสบการณ์ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เบื้องต้นตามวัย มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาที่หลากหลาย

ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่น ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน การสร้างความคุ้นเคยและการเห็นคุณค่าของการอ่านและการเขียน

(4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ สังคมปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี ครูควรจัดประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคล สิ่งต่างๆ รอบตัว และกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ บริบทสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก จัดแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมเฉพาะเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก กิจกรรมการเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักสิทธิและหน้าที่ตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(5) ด้านการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป ครูควรศึกษาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคย ปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม และสร้างทัศนคติกับเด็กในการมาโรงเรียน สื่อสารพร้อมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองและเด็กก่อนเข้าสู่โรงเรียนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และสมรรถภาพเด็กที่จะนำไปโรงเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเด็กเกี่ยวกับสุขภาพการเติบโต พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจัดประสบการณ์ให้เด็ก

โดยการผ่านการเล่น เป็นการพัฒนาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระ และทักษะ กระบวนการผ่านการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากการลงมือกระทำ และเกิดพัฒนาการทางด้าน ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา จึงมีความจำเป็น ที่จะต้องจัดประสบการณ์ที่ เหมาะสมให้เด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคนภักทียา เพียรสดับ (2555:17) สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุณี กุลศรีวันรัตน์ (2553:129) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า หลังจากได้รับการพัฒนา ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 28.90 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของทองเสาว สุริยนต์ (2557: 84-85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก มีระดับคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในระดับมาก หลังจากการพัฒนาแล้วสามารถจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพได้

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยยึดตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หลักสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการ ของเด็กทุกคนโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ ตรงผ่าน

ประสาทสัมผัสทั้งห้าเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เพื่อให้เด็กพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล (ชฎาพร นหนองพุดชา, 2557: 27) สอดคล้องกับงานวิจัยของ LAM Pui Ching (2018: 67) ได้วิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติที่เป็นตัวอย่าง การศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สอนภาษาอังกง โรงเรียนอนุบาล ในหัวข้อ “การเรียนรู้ผ่านการเล่น” และการนำ “เล่น” มาใช้ในการแสดง ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของเวลาในการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยหรือเวลาเล่นอย่างอิสระ การให้ความสำคัญกับการเล่น และจำกัดเวลาที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อพัฒนาการในวัยเด็กและดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการเล่นจึงมีคุณค่าในด้านการศึกษาปฐมวัย

2. การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร การดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ด้านการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูได้จัดประสบการณ์พัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้เด็กในระดับปฐมวัย ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษา ให้ความสำคัญตั้งแต่ระดับปฐมวัย จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น คณิตศาสตร์พื้นฐานก็เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การสอนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำลงมือปฏิบัติจริงโดยครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ฝึกคิดหาเหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ (ธนทร ฐานะพรรณนคร, 2558: 322) สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพิมล แสนศรี (2557: 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนา เด็กเล็กบ้านหนอง

จะบก อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการ การจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียน ได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์

3. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

(1) ด้านการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ครูควรมีแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร มีการประเมินผลหลังจัดประสบการณ์ และจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นที่เหมาะสมอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างบูรณาการตามธรรมชาติของเด็กที่เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสลงมือทำ และการเล่น เลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี เครื่องเล่นจัดสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม เผื่อระวังติดตามพัฒนาการเด็กรายบุคคลเป็นระยะ เพื่อใช้ผลในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กทุกคนให้เต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา ทองรอด (2555:122-123) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งยังมีกิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชมน กาลพัฒน์ (2558: 200-201) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางภาษาแบบองค์รวม สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ มีความพึงพอใจต่อประสบการณ์การเรียนรู้

โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีัญญา พละพงศ์ (2561: 314) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกรแก้ว ทัทพาลัย (2561: 17) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมแก่กลุ่มครูพี่เลี้ยงเด็กและให้ไปดำเนินการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามรูปแบบดังกล่าวเป็น ระยะเวลา 6 เดือน การพัฒนาศักยภาพครูพี่เลี้ยงเด็กในการดำเนินงาน ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการมีส่วนร่วมคิดในการออกแบบหลักสูตรชุดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก มีการมีส่วนร่วมวางแผนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lillard, Angeline S., Matthew D. Lerner, (2012: 137) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ที่สนุกสนานและการศึกษามอนเตสซอรี ผลการวิจัยพบว่า การสอนวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กโตในสภาพแวดล้อมก่อนวัย ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ของมนุษย์แสดงให้เห็นประสิทธิภาพในปัจจุบันนักเรียนหลายคนเรียกร้องให้มีการเรียนรู้ที่สนุกสนานเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาสำหรับการสอนการสอน

(2) การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และดูแลสุขภาพ ครูควรจัดให้เด็กได้รับประทานอาหารที่ครบถ้วนในปริมาณที่เพียงพอ และจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ในด้านการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ตรวจสุขภาพอนามัยเด็กและความ

สะอาดของร่างกาย และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก สนับสนุนหรือนำพาเด็กให้เจ้าหน้าที่ประเมินคัดกรองพัฒนาการเด็กเมื่อเด็กอายุครบตามเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทริษฎ์ สุคะโต (2553: 59) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมการเล่นของไทยเพื่อเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การเล่นเกมของเด็กส่งเสริมทางด้าน ร่างกาย ช่วยให้ร่างกายแข็งแรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Charles Nyarko (2017: 30) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ตามกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลห้องเรียน ข้อมูลเชิงลึกจากมุมมองของครู ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของเด็ก ๆ ในห้องเรียนจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาเด็กได้

(3) การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร ครูจัดกิจกรรมและประสบการณ์ทางภาษา เพื่อการสื่อสารภาษาพูดที่เหมาะสมตามวัย จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เบื้องต้นในการทำกิจกรรมประจำวัน มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาที่หลากหลายผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นผ่านกิจกรรมประจำวันทั้ง 6 หลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของมาลินี ป้อมเขต (2559: 103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างจิตพิสัยโดยใช้การเล่นนิทานประกอบหนังสือภาพ ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างจิตพิสัยโดยใช้การเล่นนิทาน ประกอบหนังสือภาพที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kelly Van Lowe (2011: 113) การวิจัยเรื่อง

การพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลในรายวิชาคณิตศาสตร์สำหรับครู เรื่อง จำนวนเต็มและเศษส่วน ผลการวิจัยพบว่า บุคคลมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงกว่าการเรียนการสอนแบบปกติและผลจากการสำรวจพบว่า นักเรียนบางคนไม่ได้พึงพอใจในวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Roy, Brandon C. (2011: 93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้คำแรกๆ และการสร้างภาษาทางสังคมตามธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นสำคัญของการศึกษา คือ การเรียนรู้คำได้รับการส่งเสริมอย่างมากจากโครงสร้างกิจกรรมทางสังคมระหว่างเด็กและผู้ดูแล เพื่อค้นหาโครงสร้างและกระบวนการที่ส่งเสริม การเรียนรู้คำแรกๆ ของเด็กตามธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Polk, K. (2011: 96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะเบื้องต้นของการรู้เรื่องภาษา ได้แก่ ทักษะภาษาพูดการออกเสียง และความรู้เกี่ยวกับการเขียน ผลการวิจัยพบว่า ซึ่งจะบ่งบอกถึงทักษะการรู้เรื่องภาษาและผลลัพธ์ผลวิจัยหลายเรื่องก่อนหน้านี้ได้มีการบันทึกไว้ว่าเด็กอนุบาลขาดความรู้และทักษะ ในการปฏิบัติจำเป็นที่จะส่งเสริมภาษาและการพัฒนาความรู้

(4) การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ สังคมปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี ครูควรจัดประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคล สิ่งต่างๆ รอบตัว และกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับการเรียนรู้ บริบทสังคม วัฒนธรรม ท้องถิ่น ที่ส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก จัดแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก การเป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักสิทธิ และหน้าที่ตามวิถีประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภิสรา ฉิมนอก (2562:118) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลการเรียนรู้และการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจินดา น้ำเจริญ และอภิญา มนุศิณี (2562:220) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ครูปฐมวัยกับการพัฒนาเด็กตามศาสตร์พระราชา ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมควยี่ตเด็กเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

(5) การส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้น ครูควรศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคย ปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สร้างทัศนคติกับเด็กในการมาโรงเรียนสื่อสารและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองและเด็กก่อนเข้าสู่โรงเรียน รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และสมรรถภาพเด็กที่จะนำไปโรงเรียนในระดับช่วงชั้นอนุบาลปีที่ 1 และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของเด็กเกี่ยวกับสุขภาพการเติบโต พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศวรรีย์ สายฟ้า (2557: 157-158) ได้ทำการวิจัย เรื่องรอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ก้าวอย่างที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า “การปรับตัว” ของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจึงเป็นหัวใจสำคัญของการก้าวข้ามช่วงรอยเชื่อมต่อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และมีดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร ครูควรมีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาที่หลากหลาย ผ่านการเล่น จัดกิจกรรมและประสบการณ์ทางภาษา เพื่อการสื่อสารภาษาพูด ที่เหมาะสมตามวัย

1.2 จากการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการดูแลจัดประสบการณ์ และการเล่นของเด็กปฐมวัย ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ

ด้านสติปัญญาภาษาและการสื่อสาร อยู่ในระดับต่ำสุดและมีความต้องการสูงสุด ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา สามารถใช้ภาษาสื่อสารความคิดของตนเองจะส่งผลให้เด็กพัฒนาความคิด และพัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ และความเป็นเหตุเป็นผล ได้รับประสบการณ์วุฒิภาวะเพิ่มขึ้นจนทำให้เด็กปฐมวัยสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูในการดูแลการจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

2.2 ควรวิจัยความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการพัฒนาครูในการดูแลการจัดประสบการณ์และการเล่นของเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กรแก้ว ทัทมาลัย. (2561). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสุพรรณบุรี.วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 12 (29), กันยายน-ธันวาคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- จินดา น้าเจริญ และ อภิญญา มนูญศิลป์. (2562). ครูปฐมวัยกับการพัฒนาเด็กตามศาสตร์พระราชา. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(3), กันยายน-ธันวาคม.
- จารุณี กุลศรีวรรณรัตน์. (2553). การพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกสกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- จารุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2563). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. Research for Learning Development.
- จันทร์สิษฐ์ สุคะโต. (2553). *การใช้กิจกรรมการเล่นไทยเพื่อ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
- ทองเสาร์ สุริยนต์. (2557). *การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่มที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พรรณพิมล แสนศรี. (2551). *การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองจะบก อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาลินี ป้อมเขต. (2559). *ผลการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างจิตพิสัยโดยใช้การเล่นิทานประกอบหนังสือภาพ ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ยศวิทย์ สายฟ้า. (2557). *รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: 63* ก้าวอย่างที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 41(3), กรกฎาคม-กันยายน.
- ศุภิสรา ฉิมนอก. (2562). *การศึกษาผลการเรียนรู้และการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่3 จากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2562). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Charles Nyarko Annobil and Mumuni Thompson. (2017). *Department of Basic Education, Faculty of Educational Studies*. University of Education, Winneba: Ghana.
- Kelly Van Lowe. (2011). *Using Differentiated Instruction in Teacher Education* Melanie Butler. Mary's University.
- Lam Pui Ching (2018). *Bridging Beliefs And Practices: a Study of Hong Kong Kindergarten Teachers'Perceptions of "Learning Through Play" And The Implementation of "Play" In Their Practices*. College of Professional Studies Northeastern University Boston, Massachusetts.
- Lillard, Angeline S., Matthew D. Lerner, Emily J. Hopkins, Rebecca A. Dore, Eric D. Smith, and Carolyn M. Palmquist. (2012). *Playful Learning and Montessori Education: A Review of the Evidence*. Psychological Bulletin. Advance Online Publication.

- Polk, K. (2013). *Language and literacy supports in early childhood classrooms: comparing ratings of teachers and observers*. Master's Thesis, United States-Pennsylvania: The Pennsylvania State University.
- Roy, Brandon C. (2011). *Early Word Learning in Context*. Doctor's Thesis, Stanford: Stanford University.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนโนนไฮ หนองอีคุ้มวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

Small School Management Model for Excellence of Nonhai Nong-ekumwittaaya School Under Kalasin Primary Educational Service Area Office 1

อภิชาติ อรรถอำนวย¹

Apichart Akkha-umnuay¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ 2) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา ดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สู่ความเป็นเลิศ โดยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา จากการวิเคราะห์ SWOT การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษากรณีศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ มีวิธีการปฏิบัติที่ดี โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 4 โรงเรียน จำนวน 12 คน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โดยยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมอภิปรายให้ความคิดเห็นในการปรับปรุง พัฒนา และลงข้อสรุปเป็น รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา และประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศกับโรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา ในปีการศึกษา 2560-2561 และศึกษาผลที่เกิดจากการการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้โดยการสัมภาษณ์ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย ครู คณะกรรมการสถาน

¹ ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ โรงเรียนโนนไฮ หนองอีคุ้มวิทยา สพ.ป.ศ. 1

¹ Director of special education institutions, Nonhai Nong-ekum Wittaya School, Kalasin Primary Educational Service Area Office 1

ศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้แบบสอบถาม ความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วม ข้อมูลสารสนเทศ และการบริหารจัดการ ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนด้วยวงจร PDMCAS ได้แก่ 1) การวางแผน(Plan) 2) การปฏิบัติ (Do) 3) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Morale) 4) การตรวจสอบ(Check) การปรับปรุง(Action) และ 5) การเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share)

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ประยุกต์ใช้กระบวนการเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ส่งผลให้โรงเรียนโนนไฮหนองอีรัมย์วิทยามีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี จนปรากฏเป็นผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ เช่น 1) รางวัล IQA Award ระดับยอดเยี่ยม 2) รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ระดับประถมศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก 3) โรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าระดับชาติ 4 ปี ซ้ำกัน

4. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีรัมย์วิทยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the best practice of small school administration towards excellence 2) creating and developing small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School 3) try out small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School, and 4) study satisfaction of stakeholders on small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School. The research and development process is divided into 4 phases ; Phase 1: studying the best practice of small school administration towards excellence analyzing the current conditions, management problems of Non Hai Nong Ekumwittaya School using SWOT analysis and the study of small school management components towards excellence from relevant documents and researches, and study the case studies of successful small schools with their best practices by interviewing 4 school administrators., Phase 2: Creating and developing small school administration model towards excellence by small school administration model towards excellence drafting, conducting the

workshop for school administrators, teachers, educational personnel, school board and stakeholders in order to discuss, comment and conclude small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School. The model was evaluated the appropriation by five experts., Phase 3: Trying out small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School between 2017-2018 academic year and studying the effect of using small school administration model towards excellence towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School., and Phase 4: Studying stakeholders' satisfaction with small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School using questionnaires. Data was analyzed by content analysis and basic statistics.

The results of this research found that:

1. The best practice of small school administration towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School consisted of six components which were 1) administrator leadership 2) strategic planning 3) participation 4) information, and 5) management under PDMCAS cycle operation process which were 1) Planning 2) Do 3) Morale-building 4) Check 5) Action and 6) Share.

2. Small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School was applied by using systematic process consisted of inputs, processes, outputs, and outcomes. The result of appropriateness and possibility were at the highest level.

3. Nonhai Nong Ekumwittaya School was developed by using small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School. The excellent awards which effected from using the model were 1) Excellent IQA Award 2) Small School Elementary level Royal School Award and 3) The school with test result of O-NET higher than national test result Award which was four years in a row.

4. Stakeholders' satisfaction with small school administration model towards excellence of Nonhai Nong Ekumwittaya School was overall at the highest level.

Keywords: Management model, Administration model towards excellence of school

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นก้าวแรกของความพยายามที่จะลดความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลหลากหลายกลุ่ม ทั้งสตรีเด็ก ชาว

ชนบท คนยากจนในเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยด้อยโอกาส และเด็กเป็นจำนวนล้านๆ คนที่ขาดโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนและไม่มีงานทำประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับพื้นฐานของประชาชนเพื่อเป็นฐานของ

การพัฒนา โดยเฉพาะฐานการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมเทคโนโลยี และการสื่อสาร ที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการได้รับการศึกษาของประชาชน ในชาติให้มากขึ้นตามดัชนีความเจริญเติบโตของประเทศ การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนองตอบความต้องการของประเทศและประชาชนที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จึงเป็นความจำเป็นที่แต่ละประเทศต่างคำนึงถึงและมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ และสานต่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความอิสระ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555: 2)

ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียนกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ จำนวน 32,879 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่เปิดสอนในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 15,418 แห่ง จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญเหมือนกัน คือ นักเรียนมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่น อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น ครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ อาคารเรียนอาคารประกอบมีขนาดเล็ก ห้องเรียนสภาพทรุดโทรม ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็กซึ่งไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อช่วยสนับสนุนสถานศึกษา อีกทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชนเองยังต้องการการพัฒนา นักเรียนมา

จากครอบครัวที่ขาดแคลน ต้องการสนับสนุนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและโอกาสที่ดี สถานศึกษาบางแห่งขาดแคลนบุคลากรบางรายวิชา ผู้สอนในบางช่วงชั้นและอยู่ห่างไกล สถานศึกษายังขาดประสิทธิผลในการบริหารจัดการเมื่อเทียบกับสถานศึกษาที่ใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วนครูต่อนักเรียนซึ่งตามมาตรฐานต้องเป็น 1 ต่อ 25 แต่สถานศึกษาขนาดเล็กอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 8

จากสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว ศิริกุล นามศิริ (2552: 4) ได้สรุปเบื้องต้นสำหรับแนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อการพัฒนา คือ การแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามสายงานบังคับบัญชาและการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำจากผู้ปฏิบัติ จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของระหว่างผู้เผชิญกับปัญหาในสภาพจริงนั้นคือ โรงเรียนและชุมชนสภาพการดำเนินการจริงของโรงเรียนขนาดเล็กได้ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติในภารกิจงานทั้ง 4 ด้าน โดยแต่ละด้านจะปฏิบัติหน้าที่ของตน ซึ่งเห็นว่าเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ทำให้ขาดความเชื่อมโยงขาดการผสมผสานงานที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม นั่นคือการขาดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาหลายปัญหาในทุกด้านทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุที่สำคัญคือ โรงเรียนมีทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่จำกัดและไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลต่อการพัฒนางานทุกด้าน โดยเฉพาะงานวิชาการที่เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา

ปัจจุบันมีโรงเรียนจำนวนมากที่เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพสูง แต่ก็มีโรงเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่มีสภาพด้อยกว่าซึ่งจำเป็นต้องได้รับการเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานให้เป็นที่น่าพอใจของผู้ปกครอง

และมีเสถียรภาพการบริหารศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการเกือบทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการคิดหารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศจึงเป็นกลไกสำคัญในการบริหารการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง โดยการกำหนดเป็นนโยบายและสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งผู้บริหารนอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานด้านต่าง ๆ แล้วยังต้องมีทักษะและความสามารถพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์มองไกล มุ่งมั่นและอดทนซึ่งในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ หากประสบปัญหาหรือต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นผู้บริหารจะต้องมีกลยุทธ์ใหม่ๆ และทำการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้องค์กรประสบความสำเร็จให้มากที่สุด

โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้วิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนสรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้ต้องใช้งบประมาณในจำนวนที่มากกว่า หรือจ่ายแพงกว่าในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาลโดยคิดเป็นเป็นรายหัวนักเรียนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดทั้งอุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง 3) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ครบทุกสาขาวิชา ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรง

ต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับ ประเทศ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการละความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ใช้บริการทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้มวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีคุ้ม วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ มีวิธีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีด้วยตนเองทั้ง 4 โรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ

4.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลจากสัมภาษณ์เพื่อสรุปองค์ประกอบสำคัญในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อความเป็นเลิศ

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ร่วมอภิปราย การปรับปรุงพัฒนา และลงข้อสรุปรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา

1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา

ขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนา และลงข้อสรุปรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ แล้วสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการประชุม

3.2 นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์เนื้อหาสรุปประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

4.2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลระดับความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุม วิทยา

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกข้อมูลผลที่เกิดจากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้กับโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา ใน 3 ประเด็น คือ คุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกข้อมูลผลที่เกิดจากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้กับโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยาใน 3 ประเด็น คือ คุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพนักเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลรางวัล เกียรติบัตร ที่เกี่ยวกับคุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพนักเรียน

ระยะที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุม วิทยา

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สอบถามความพึงพอใจของครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยาที่ต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลระดับความพึงพอใจของครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยาที่ต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

ผลการวิจัย

1. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วม ข้อมูลสารสนเทศ และการบริหารจัดการ ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนด้วยวงจร PDMCAS ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Moral) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share)

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุม วิทยา เป็นกระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) นโยบาย สพฐ. 2) นโยบาย “ปฏิรูปโรงเรียนขนาดเล็ก” 3) 4 M (MAN MONEY MATERIAL MANAGEMENT) 4) INNOVATION 5) ผลการประเมินภายนอก รอบ 3 6) บริบท ร.ร. โนนไฮหนองอีทุมวิทยา ฯลฯ

2.2 กระบวนการในการขับเคลื่อน ได้แก่ วงจร PDMCAS การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Moral) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share)

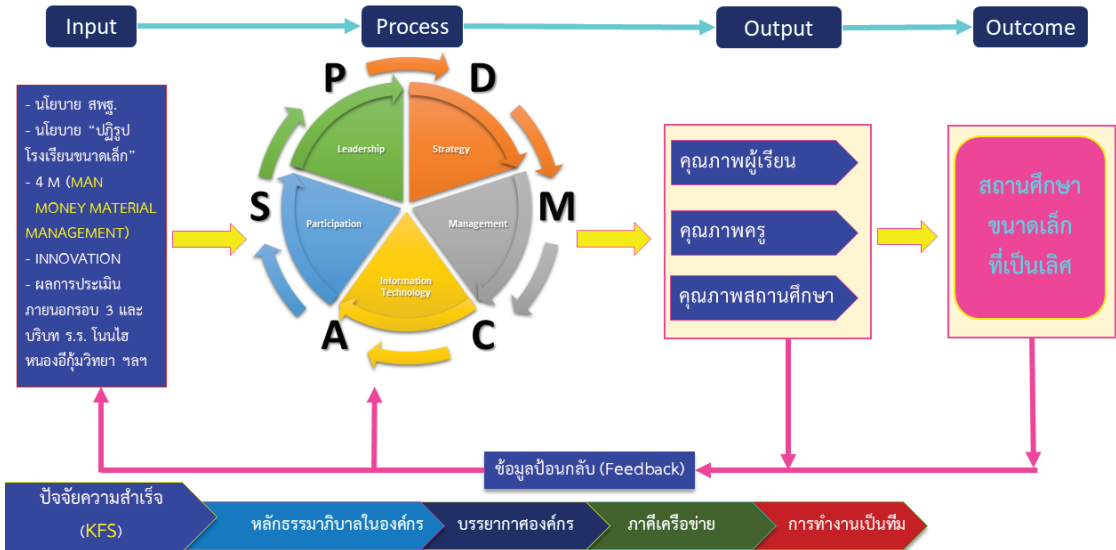
2.3 ผลผลิต ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพสถานศึกษา

2.4 ผลลัพธ์ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นเลิศและผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งสองด้าน

3. ผลการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ส่งผลให้โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยามีการพัฒนาไป

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ : โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ: โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา

ในทิศทางที่ดี จนปรากฏเป็นผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ เช่น 1) รางวัล IQA Award ระดับยอดเยี่ยม 2) รางวัลโรงเรียนพระราชทานระดับประถมศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก 4) โรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าระดับชาติ 4 ปี ขึ้น

4. กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยา เป็นกระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดเชิงระบบ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) นโยบาย สพฐ. 2) นโยบาย “ปฏิรูปโรงเรียนขนาดเล็ก” 3) 4 M (MAN MONEY MATERIAL MANAGEMENT) 4) INNOVATION 5) ผลการ

ประเมินภายนอกรอบ 3 และ 6) บริบท ร.ร. โนนไฮหนองอีทุมวิทยา ฯลฯ

2. ด้านกระบวนการ ในการขับเคลื่อนใช้วงจร PDMCAS ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Moral) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share)

3. ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพสถานศึกษา

4. ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นเลิศในการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ: โรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยาไปใช้ มีปัจจัยความสำเร็จประกอบด้วย หลักธรรมาภิบาลในองค์กร บรรยากาศองค์กร ภาสึเครือข่าย และการทำงานเป็นทีม โดยให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนภายใต้องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์

การมีส่วนร่วม ข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้กระบวนการ PDMCAS อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผลการวิจัย รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีกลุ่มวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วม ข้อมูลสารสนเทศ และการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมโลกมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดมากขึ้น จนเป็นสภาพไร้พรมแดน มีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ และการพัฒนาคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานการศึกษาที่ทัดเทียมกัน โดยพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และมุ่งเน้นการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 นั้น การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกระบบทั้งการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปสู่การแข่งขันระดับสากลได้ ในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศนั้น ผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีภาวะผู้นำ มีการวางแผนกลยุทธ์ ภายใต้การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภายใต้ข้อมูลสารสนเทศ และการบริหารจัดการแบบมืออาชีพเพื่อให้คุณภาพของนักเรียนมีมาตรฐาน ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ควรดำเนินการตามองค์ประกอบ

4 องค์ประกอบ โดยขับเคลื่อนการบริหารจัดการด้วยวงจร PDMCAS ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Moral) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของอร่าม วัฒนะ (2561: 123) พบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) คุณภาพครู 3) การวางแผนกลยุทธ์ 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) คุณภาพนักเรียน 6) การบริหารจัดการ 7) การพัฒนาบุคลากร และฉวีวรรณ เพ็ญทอง (2562: 40-41) พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการนิเทศติดตาม และประเมินผลการศึกษา ด้านการส่งเสริมการพัฒนา การใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีกลุ่ม วิทยา เป็นกระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารเชิงระบบเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในองค์การประเภทต่างๆ ทำให้ผู้บริหารเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมภายนอก บริหารลักษณะองค์รวม เป้าหมาย กระบวนการระบย่อย องค์ประกอบต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยน

ข่าวสาร เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการบริหาร การบริหารเชิงระบบวิธีการนี้ทำให้การดำเนินงานตามระบบบรรลุตามเป้าหมาย ตามขั้นตอนที่วางไว้ใช้ เวลางบประมาณบุคลากรมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด นอกจากนั้นแนวคิดเชิงระบบเชิงระบบยังมีข้อดี 3 ประการ คือ 1) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถกำหนดกรอบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมองเห็น กระบวนการทำงานทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ 2) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เนื่องจากสามารถสื่อสารกระบวนการทำงานทุกขั้นตอนกับทีมงาน ได้กระจ่างชัด ซึ่งทำให้สามารถอธิบาย หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ในมุมมองที่กว้าง 3) ทำให้มองเห็นสิ่งที่เกิดขึ้น หรือสิ่งที่กำลังปฏิบัติอยู่ ความผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดจากระบบ จะทำให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และหาวิธีแก้ไขได้ถูกต้องทันท่วงที ซึ่งเป็นผลดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และ 4) ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีความถูกต้อง ประหยัดค่าใช้จ่าย ทันท่วงเวลาที่กำหนดและผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งสองด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามกระบวนการและระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนโนนไฮหนองอีกลุ่มวิทยา จากการวิเคราะห์ SWOT การศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษากรณีศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ มีวิธีการปฏิบัติที่ดี โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 4 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์จนได้องค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ แล้วจึงนำไปยกร่างเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาด

เล็กสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนโนนไฮหนองอีกลุ่มวิทยา นอกจากนั้นยังมีการร่วมวิพากษ์จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อปรับปรุง พัฒนาจนได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศที่มีความสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อนำรูปแบบดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของรูปแบบจึงทำให้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา ดาวเรือง (2561: 47-48) พบว่า กลยุทธ์การจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอร่าม วัฒนนะ (2561: 123) พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ส่งผลให้โรงเรียนโนนไฮหนองอีกลุ่มวิทยามีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี จนปรากฏเป็นผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ เช่น 1) รางวัล IQA Award ระดับยอดเยี่ยม 2) รางวัลโรงเรียนพระราชทานระดับประถมศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก 4) โรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าระดับชาติ 4 ปี ซ้อน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนโนนไฮหนองอีกลุ่มวิทยา มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วภาวะผู้นำด้านวิชาการ ที่สามารถแนะนำช่วยเหลือครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี มีการจัดทำและใช้แผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานต่างๆ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยในการบริหารจัดการ

และการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ คือ วงจร PDMCAS ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Moral) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากวงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิ่ง โดยมีปัจจัยความสำเร็จที่ส่งเสริมการบริหารจัดการประกอบด้วย หลักธรรมาภิบาลในองค์กร บรรยากาศองค์กร ภาศิเครือข่าย และการทำงานเป็นทีม ซึ่งผลจากการบริหารจัดการตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนโนนไฮหนอง อีกุ่มวิทยา อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 2 ปี จึงส่งผลให้โรงเรียนโนนไฮหนองอีกุ่มวิทยามีคุณภาพสูงขึ้น ดังจะเห็นจากผลกระทบที่เกิดจากการบริหารจัดการตามรูปแบบดังกล่าว ทำให้โรงเรียน นักเรียน คณะครู และผู้บริหาร ได้รับค้ำยกย่อง ชมเชย เกียรติบัตร โล่รางวัล จากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพและความเป็นเลิศของสถานศึกษา สอดคล้องกับที่ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2541: 11) ที่กล่าวว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพจะแสดงออกให้เห็นถึง “มิติแห่งคุณภาพ (Quality Dimensions)” ในด้านต่างๆ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ประจักษ์ ผู้รับบริการ/หน่วยงานยอมรับในคุณภาพ ของโรงเรียน Reputation or Perceived Quality) เป็นโรงเรียนที่ทุกคนยอมรับว่าจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามที่คาดหวังไว้

4. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีกุ่มวิทยาลำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลที่เกิดจากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความ

เป็นเลิศมาใช้ในการบริหารจัดการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นดังนี้ 1) คุณภาพครู ผลการบริหารจัดการทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้สื่อเทคโนโลยี มาช่วยชดเชยและแก้ปัญหาในประเด็นครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก และครูไม่ครบชั้น 2) คุณภาพนักเรียน เมื่อครูมีคุณภาพสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพก็ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพของนักเรียน นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบการทางศึกษาระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาและสูงกว่าระดับประเทศ และเมื่อส่งนักเรียนไปร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการตามที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ก็ได้รับรางวัลทุกปี 3) คุณภาพสถานศึกษา เมื่อครูและนักเรียนมีคุณภาพก็ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาด้วย ซึ่งจากข้อมูลผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศมาใช้ ทำให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนโนนไฮหนองอีกุ่มวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้การใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นควรมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ผู้บริหารควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็น

เนื้อหา และควรมีการปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้ผลการใช้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยาที่สร้างและพัฒนาขึ้นครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ๆ คือ หลักธรรมาภิบาลในองค์กร บรรยากาศองค์กร ภาศิเครือข่าย และการทำงานเป็นทีม ซึ่งผู้บริหารตั้งให้มีความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนโนนไฮหนองอีทุมวิทยาไปให้สถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดนำไปปรับ

ประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศเพื่อให้เห็นมิติในการพัฒนาในเชิงลึกจากการสังเกตปรากฏการณ์ และสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

2.3 ควรมีการวิจัยรูปแบบการสร้างภาศิเครือข่ายการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ เฟื่องทอง. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 16(31), กรกฎาคม - ธันวาคม.
- ปรีชา ดาวเรือง. (2561). กลยุทธ์การจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(1), มกราคม-มีนาคม.
- ศิริกุล นามศิริ. (2552). การพัฒนางานวิชาการด้วยหลักการบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็ก: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2541). มิติคคุณภาพของโรงเรียน. *วารสารสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา*, 15(2), ธันวาคม-มกราคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *ข้อมูลสารสนเทศ*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *นโยบายการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของ ตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด-19

Blended Learning Management Model to Enhance Self-Efficacy for Teacher Student under the Covid-19 Situation

เกษศิริ ทองเฉลิม¹, นირมิต ชวาระนอง², ปรีญา ปรีพุด³, วรณภา โคตรพันธ์⁴

Ketsiri Thongchaler¹, Niramit Choaranong², Pariya Pariput³, Wannapa Khotthaphan⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตน 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนสำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด-19 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. แหล่งเรียนรู้สถานศึกษา (School Learning Resources) 2. แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online) ในสัดส่วน 70:20:10 ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 75 ชั่วโมง 2) นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$ S.D.=0.71) โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุดในด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X}=4.37$ S.D.=0.69) และการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยที่สุดในด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X}=4.31$ S.D.=0.78)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน, สถานการณ์โควิด-19, การรับรู้ความสามารถของตนเอง

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมลล์: Ketsiri.t@ubru.ac.th

² สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมลล์: Niramit.c@ubru.ac.th

³ สาขาวิชาการพัฒนาลักษณะและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมลล์: Pariya.p@ubru.ac.th

⁴ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมลล์: Wannapa.k@ubru.ac.th

¹ Lecturer in Digital Technology for Education discipline, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: Ketsiri.t@ubru.ac.th

² Lecturer in Mathematics discipline, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University E-mail: Niramit.c@ubru.ac.th

³ Lecturer in Curriculum Development and Instruction discipline, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: Pariya.p@ubru.ac.th

⁴ Lecturer in General Science discipline, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: Wannapa.k@ubru.ac.th

Abstract

The purpose of this research were to: 1) develop a blended learning management model that promotes self-efficacy and 2) study the effect of using the blended learning management model on the efficacy of teacher students under the Covid-19 situation. The target group were 22 students of the first year in Digital Technology for Education discipline, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, whom enrolled in the computing science course Semester 2, academic year 2020. The tools used in the research were Learning management plan based on a blended learning management model and the self-efficacy assessment form in the performance of teaching professional standards. The data was analyzed using basic statistics including mean and standard deviation.

The research findings were as follows: 1. Learning management model consists of 3 parts: 1. School Learning resources, educational institutions (School) 2. Learning resources in the classroom and 3. Online learning resources (Online) in the proportion of 70:20:10, which were defined the content structure into 6 units of learning, with 75 hours and 2. Teacher students who study with Blended learning management model under COVID 19 situation had a high level of self-efficacy in the performance of their teacher professional standard ($\bar{X}=4.34$ $SD=0.71$), with the highest self-efficacy level in learning management ($\bar{X}=4.37$ $SD=0.69$) and the least self-efficacy was the third aspect, in relationship with parents and communities ($\bar{X}=4.31$ $SD=0.78$)

Keywords: Blended learning management model, COVID-19 situation, Self-efficacy

ที่มาและความสำคัญ

โครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านเขียนและคิดวิเคราะห์ ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในปีการศึกษา 2563 ได้ดำเนินงานโดยการขับเคลื่อนผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนร่วมผลิต จำนวน 52 คน จาก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเหล่าข้าวดอนก่อ โรงเรียนบ้านหนองไข่นก โรงเรียนบ้านเปิดปากทุ่ง โรงเรียนบ้านสว่างหนองเสือ และโรงเรียนบ้านยางกระเดา โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันด้วยสัมพันธภาพตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การมีเป้าหมายหรือฉันทะร่วมกันในด้านการเรียนการสอน 2) การแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกัน 3) ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ 4) ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อร่วมวิชาชีพ 5) เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย (คณะครุศาสตร์. 2563) จนประสบความสำเร็จและมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์อีกทั้งสามารถยกระดับเป็นโรงเรียนร่วมผลิตที่เป็นเรียนรู้สำหรับการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อศึกษาเรียนรู้คุณลักษณะของครูที่แสดงออกถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู การปฏิบัติตนของครูที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู การมีจรรยาบรรณ

ต่อตนเองและวิชาชีพ ศึกษาเรียนรู้บทบาทหน้าที่ครู ครูประจำชั้น ศึกษาบริบทชั้นเรียน บริบทของสถานศึกษา ข้อมูลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บริบทชุมชนที่มีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครู โดยทำการศึกษา วิเคราะห์แก้ปัญหาผู้เรียนรายกรณี (Case study) ผ่านกระบวนการสังเกต บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียน และสะท้อนคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดี มีความรอบรู้ และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง ผ่านการบูรณาการในการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามที่หลักสูตรกำหนด (คณะครุศาสตร์, 2563)

โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่นักศึกษาสามารถศึกษาและฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงจากโรงเรียนในชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้การรับรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ได้แก่ (1) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู (2) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (3) ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล (4) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม (5) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ (1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (2) บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาผู้คิด

และมีความเป็นนวัตกร (3) ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ (4) จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนโดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน (5) วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (6) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ และด้านความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ (1) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน (3) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม (4) ส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงจัดทำโครงการวิจัยนี้ เพื่อพัฒนารูปแบบและศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 หมู่เรียน รวมจำนวน 22 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รายวิชาวิทยาการคำนวณ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง พฤศจิกายน 2563

วิธีดำเนินการ

คณะผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยใช้การจัดแหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และขั้นตอนที่ 5 ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยใช้การจัดแหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ

ในขั้นตอนนี้ เป็นการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนำมา

ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยใช้การจัดแหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การยกย่องสร้างรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ โดยใช้ประเด็นคำถามในด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลความคิดเห็นและคำแนะนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ดังนี้ 1. วิทยาการคำนวณควรสอนอะไรบ้าง 2. มีวิธีการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณอย่างไรบ้าง 3. การวัดและประเมินการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณควรทำอย่างไรและ 4. สื่อและแหล่งเรียนรู้วิทยาการคำนวณมีอะไรบ้าง เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปออกแบบต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยใช้การจัดแหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประมวลผลข้อมูลจากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ดังนี้

ตาราง 1 หน่วยการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
แนวคิดเชิงนามธรรม และการออกแบบอัลกอริทึม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายของการคิดเชิงนามธรรม 2. การใช้เหตุผลเชิงตรรกะเพื่อแก้ปัญหา 3. ความหมายของอัลกอริทึม 4. การแสดงขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบผ่านภาพ หรือสัญลักษณ์ 5. ออกแบบอัลกอริทึมที่ใช้แนวคิดเชิงนามธรรมเพื่อ แก้ปัญหาหรืออธิบายการทำงานที่พบในชีวิตจริง
ขั้นตอนการแก้ปัญหาการเขียนรหัสจำลองและผังงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายและลักษณะของรหัสจำลอง 2. วิธีการเขียนรหัสจำลองและผังงาน 3. การแก้ปัญหาการเขียนรหัสจำลองและผังงาน
การเขียนนอกแบบและเขียนโปรแกรมอย่างง่ายที่มีการใช้งานตัวแปร เงื่อนไข และการวนซ้ำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัวแปรในการเขียนโปรแกรม 2. เงื่อนไขในการเขียนโปรแกรม 3. การวนซ้ำ 4. การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันด้วยการเขียนโปรแกรม
การจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบ Unplug	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบไม่ใช้ปลั๊ก 2. การฝึกทักษะออกแบบและพัฒนากิจกรรมวิทยาการคำนวณแบบไม่ใช้ปลั๊ก
วิทยาการคำนวณกับการเขียนโปรแกรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการคำนวณ 2. พัฒนาโปรแกรมที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาและเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน
การฝึกทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาการคำนวณในแต่ละระดับชั้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักศึกษาสาธิตตัวอย่างกิจกรรมชั้น ป.1-3 2. นักศึกษาสาธิตตัวอย่างกิจกรรมชั้น ป.4-6 3. นักศึกษาสาธิตตัวอย่างกิจกรรมชั้น ม.1-3 4. นักศึกษาสาธิตตัวอย่างกิจกรรมชั้น ม.4-6

จากนั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ โดยใช้แหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน คณะผู้วิจัยศึกษาการจัดแหล่งเรียนรู้ และประสบการณ์ที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ซึ่งใช้หลักการคัดเลือกรายการวิธีการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้ และเมื่อจัดกลุ่มการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้พบว่า สอดคล้อง

กับทฤษฎีแนวคิดของ Morgan McCall, Michael M. Lombardo และ Robert A. Eichinger (เกษศิริทองเจริญ, 2561) และจากตำราของอาภรณ์ ภูวิทยา ซึ่งกล่าวถึง Competency based 70:20:10 Learning Model ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะโดยการจัดประสบการณ์จริงให้กับผู้เรียน ทำงานที่ท้าทาย ในสัดส่วนร้อยละ 70 การเรียนรู้ผ่านพี่เลี้ยงการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในสัดส่วนร้อยละ 20 และการบรรยาย อบรมในสัดส่วนร้อยละ 10 (อาภรณ์

ภุวิทย์พันธ์, 2559) จึงใช้แนวคิดดังกล่าว ออกแบบ แหล่งเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา (School Learning Resources) ร้อยละ 70 2.แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน (Faculty) ร้อยละ

20 และ 3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online) ร้อยละ 10 ซึ่งเน้นการเรียนรู้ในสถานการณ์ปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการ เรียนรู้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลสรุปการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้จัดแหล่งเรียนรู้แบบผสมผสาน

เรียนรู้จากสถานศึกษา	เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์	เรียนรู้จากในห้องเรียน
ศึกษาสภาพปัญหาของผู้เรียนจริง	สืบค้นและศึกษาค้นคว้าบทเรียน	การเรียนรู้แบบร่วมกันเป็นกลุ่ม
ครูพี่เลี้ยงและครูแกนนำ วิทยาการ คำนวณในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร่วมจัดการเรียนรู้	ส่งผลงานที่ได้รับมอบหมาย	การอภิปรายร่วมกัน
ปฏิบัติการสอนจริงในสถานศึกษา	ทำแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะการ เขียนโปรแกรมที่มอบหมาย	อบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ วิทยาการคำนวณ เรื่อง CODE
การชี้แนะและให้คำปรึกษา	ทดสอบและประเมินผล	รับการนิเทศการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ของกลุ่มตนเองที่ได้รับ มอบหมาย

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนการเรียนรู้ วิทยาการคำนวณ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่คณะผู้วิจัยพัฒนา ขึ้น ประกอบด้วย 8 แผนการเรียนรู้ ซึ่งมีชั่วโมง เรียนรวมจำนวน 13 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง โดยแต่ละแผนการเรียนรู้ประกอบด้วย สาระการ เรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบการเรียนรู้โดย เน้นการพัฒนาสมรรถนะโดยการจัดประสบการณ์ จริงให้กับผู้เรียน ทำงานที่ท้าทาย ในสัดส่วนร้อยละ 70 การเรียนรู้ผ่านพี่เลี้ยง การทำงานร่วมกับผู้อื่น ในสัดส่วนร้อยละ 20 และการบรรยาย อบรมใน สัดส่วนร้อยละ 10 แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

แหล่งเรียนรู้สถานศึกษา (School Learning Resources) ได้แก่ การศึกษาบริบททาง

ครูและรู้จักผู้เรียน กิจกรรมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC การปฏิบัติการทดลองสอนในสถานศึกษา และการชี้แนะและให้คำปรึกษาจากอาจารย์และ คุณครูพี่เลี้ยง

แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน (Faculty-Classroom) ได้แก่ การเรียนรู้แบบร่วมกันเป็นกลุ่ม การอบรมเชิง ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ การนิเทศ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มตนเองที่ ได้รับมอบหมาย และการทดลองสอนแบบกลุ่มย่อย

แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online) ได้แก่ การ สืบค้นและศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ มอบหมาย การทำแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะการ เขียนโปรแกรมที่มอบหมาย และการส่งงานและ รับข้อเสนอแนะผ่านระบบออนไลน์

จากนั้นคณะผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้าง เนื้อหาเป็น 6 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 75 ชั่วโมง ประกอบด้วย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดเชิงนามธรรม และการออกแบบอัลกอริทึม จำนวน 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ขั้นตอนการแก้ปัญหาการเขียนรหัสลาลองและผังงาน จำนวน 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนออกแบบและเขียนโปรแกรมอย่างง่ายที่มีการใช้งานตัวแปรเงื่อนไข และการวนซ้ำ จำนวน 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบ Unplug จำนวน 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 วิทยาการคำนวณกับการเขียนโปรแกรม จำนวน 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การฝึกทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาการคำนวณในแต่ละระดับชั้น จำนวน 10 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการรับรู้ความสามารถของตนเอง

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง จากคุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้ที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนของครูสภา เป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกเป็น 3 ด้าน จำนวน 14 ตัวบ่งชี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาระดับปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 22 คน โดยใช้การสังเกตชั้นเรียนที่สอนโดย อาจารย์ ดร.เกษศิริทองเฉลิม และใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโครงการบริการวิชาการกับโรงเรียนร่วมผลิต ได้แก่ โรงเรียนบ้านยางกระเดา อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ในการสาธิตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กับนักเรียน ร่วมกับทีมพี่เลี้ยงโดยผู้บริหารและครูในโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลผล คณะผู้วิจัยใช้แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. แหล่งเรียนรู้สถานศึกษา (School Learning Resources) 2. แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online) ในสัดส่วน 70:20:10 ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 75 ชั่วโมง

2) นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเอง ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการประเมินการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู	4.35	0.65	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู	4.55	0.66	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 นำความรู้ทางปรัชญา จิตวิทยาไปใช้วิเคราะห์ผู้เรียน	4.32	0.63	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีวิชาชีพครู	4.18	0.65	มาก
ด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้	4.37	0.69	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีความสุข	4.41	0.72	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ดูแล ช่วยเหลือ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.23	0.60	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นและทำงานของตนเอง	4.73	0.45	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	4.59	0.72	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 รอบรู้หลักการพื้นฐาน สามารถผลิตสื่อต่างๆ ได้ เช่น กราฟิก คลิปวิดีโอ	4.18	0.83	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2.6 ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้	4.27	0.75	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2.7 ออกแบบและจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21	4.18	0.78	มาก
ด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	4.31	0.78	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 ประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาผู้เรียน	4.18	0.83	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ชื่นนำ ถ่ายทอดความรู้แก่สถานศึกษาได้	4.32	0.70	มาก
ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 เข้าใจชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน(โรงเรียน)	4.50	0.58	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 เข้าใจและเห็นคุณค่าของศาสตร์พระราชา	4.23	1.00	มาก
โดยรวม	4.34	0.71	มาก

จากตาราง 3 จะเห็นว่า นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.34$ S.D.=0.71)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุดในด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X}=4.37$ S.D.=0.69) และการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยที่สุดในด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

($\bar{X}=4.31$ S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ตัวบ่งชี้ 2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นและทำงานของตนเอง ($\bar{X}=4.73$ S.D.=0.45) ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.59$ S.D.=0.72) และ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ($\bar{X}=4.55$ S.D.=0.66) และ นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองน้อยที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีวิชาชีพครู ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 รอบรู้หลักการพื้นฐาน สามารถผลิตสื่อต่างๆ ได้ เช่น กราฟิก คลิปวีดีโอ ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 ประสานงานกับทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}=4.18$ S.D.=0.83)

สรุปผลการวิจัย

1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. แหล่งเรียนรู้สถานศึกษา (School Learning Resources) 2. แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online) ในสัดส่วน 70:20:10 ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 75 ชั่วโมง 2) นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$ S.D.=0.71) โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุดในด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้ออกกำลังกาย ($\bar{X}=4.37$

S.D.=0.69) และการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยที่สุดในด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X}=4.31$ S.D.=0.78)

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนสำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19 คณะผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่สำคัญจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.แหล่งเรียนรู้สถานศึกษา (School) ร้อยละ 70 2.แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน (Faculty-Classroom) ร้อยละ 20 3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online) ร้อยละ 10 โดยกำหนดโครงสร้างเนื้อหาเป็น 6 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 75 ชั่วโมง และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญมา หลายพัฒน์ (2561) เรื่อง การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ที่รูปแบบมีสัดส่วนการผสมผสาน 3 ส่วน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีกิจกรรมหลาย แบบ (Face to face) เน้นอิงประสบการณ์โดยให้นิสิตฝึกประสบการณ์ตรง (Experience based) และผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนผ่านออนไลน์ (Technology based) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang และ Shan (2018) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ทางออนไลน์ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเป็นที่น่าพอใจ และความรู้ความเข้าใจนี้มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนควรใช้กลยุทธ์ที่

แตกต่างกันสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในตนเองแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตน สำหรับนักศึกษาครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19 พบว่า นักศึกษาครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$ S.D.=0.71) สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษศิริ ทองเฉลิม (2561) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ STEM ของนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษาครูมีความมั่นใจในความสามารถด้านการวางแผน ออกแบบและจัดการเรียนรู้แบบ STEM ของตนเอง เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barni, Danioni และ Benevene (2019) ที่พบว่า ค่านิยมส่วนบุคคลของครูมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับของแรงจูงใจในการสอน จึงส่งผลต่อการเปิดใจกว้างยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงและการก้าวข้ามความรู้สึกรู้สึกของตนเอง เมื่อสภาพแวดล้อมของการทำงานทำให้รู้สึกว่าการตนเองมุ่งมั่นที่จะสอนแล้วผลการปฏิบัติงานของครูจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังเช่นที่นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในสถานศึกษาและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามรูปแบบที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนา จึงส่งผลให้เกิดการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยที่สุดคือด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X}=4.31$ S.D.=0.78) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ให้นักศึกษาได้รับ

ประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์ในโรงเรียนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนร่วมผลิตภายใต้สถานการณ์โควิด 19 ซึ่งเป็นการรวมตัวของครูในโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านเขียนและคิดวิเคราะห์ ของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนร่วมผลิต จำนวน 52 คน จาก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเหล่าข้าวดอนก่อ โรงเรียนบ้านหนองไข่นก โรงเรียนบ้านเปิดปากทุ่ง โรงเรียนบ้านสว่างหนองเสือ และโรงเรียนบ้านยางกระเดา โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันด้วยสัมพันธภาพตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีเป้าหมายหรือฉันทะร่วมกันในด้านการเรียนการสอน 2) การแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน 3) ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ 4) ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อร่วมวิชาชีพ และ 5) เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย ซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องสื่อสารเพื่อร่วมเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและผู้บริหารที่มีบริบทแตกต่างกัน จึงอาจทำให้นักศึกษาไม่คุ้นชิน ไม่กล้าสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น จึงประเมินตนเองว่ามีความสามารถในด้านนี้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา กัณณิกภรณ์ (2553) ที่ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู พบว่า การรับรู้ในความสามารถของตนเอง ความทะเยอทะยาน เจตคติต่ออาชีพครู และการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในด้านวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ในสถานศึกษาจริงตามแนวคิดของชวลิต ชูกำแพง (2560) ที่กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษา ครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ตัวบ่งชี้ 2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นและทำงานของตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู จะเห็นได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพครูผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาครูได้ ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้จัดกิจกรรมในรูปแบบนี้ต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษา ครูที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองน้อยที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 ประสานงาน

กับทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครูที่มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและโรงเรียนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ควรศึกษาบริบทของผู้เรียน และโรงเรียนร่วมผลิตที่จะใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ และกำหนดสัดส่วนในการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริงของแต่ละสถาบัน

2.2 ควรพัฒนาผู้บริหารและครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมผลิตให้มีสมรรถนะพร้อมในการเป็นโค้ชให้แก่นักศึกษาด้วย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับภาควิชาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาสัดส่วนและรูปแบบการบูรณาการแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่แตกต่างจากรูปแบบนี้

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยผลการประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาในทุกชั้นปี เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าและหาแนวทางสนับสนุนส่งเสริมต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษศิริ ทองเฉลิม. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ STEM สำหรับนักศึกษาครู. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 15(1), เดือนกรกฎาคม-กันยายน.
- คณะครุศาสตร์. (2563). *คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด HALO MODEL โครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านเขียนและคิดวิเคราะห์*. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- คณะครุศาสตร์. (2562). *คู่มือการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ชวลิต ชูกำแหง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 23(2), 1-6.
- เนาวัฒน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์. (2544). แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างเพื่อเด็กมิได้สร้างเพื่อใคร. *วารสารวิชาการ*, 4(12), 26-37.
- นิตยา กัณณิกาภรณ์. (2553). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาสิต ศิริเทศ และณพวิทย์ ธรรมลีลา. (2562). ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 20(2), 58-65.
- วัชรพัฒน์ ศรีคำเวียง. (2561). *วิทยาการคำนวณ (Computing Science)*. เรียกใช้เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2563. จาก <https://www.scimath.org/lesson-technology/item/8808-computing-science>.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวิจันจ์. (2545). *แหล่งการเรียนรู้: เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท เมธีทิปส์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- อาภรณ์ ภู่วิชยพันธ์. (2559). *การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรบนพื้นฐาน 70:20:10 Learning Model*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Barni, D., Danioni, F. and Benevene, P. (2019). *Teachers' Self-Efficacy: The Role of Personal Values and Motivations for Teaching*. *Front. Psychol.* 10:1645. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01645 Retrieved July, 10, 2020, from <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.01645/full>
- Wang, C.H. and Shan, S. (2018). The Effects of self-Efficacy on Learners' Perceptions of cognitive Presence in Online Collaborative Learning Activity. *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*, 3(3), 1144-1172.

การพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

Development of Storytelling Activities for Promoting Creative Thinking Skills of Kindergarteners 3 at Khok Ra Heur School, Ban Kruad District, Buriram Province

ภคมน สว่างสุข¹, ประสงค์ สายหงษ์²
Pakamon Sawangsook¹, Prasong Saihong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 2. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 4 แผน แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้านของนักเรียนระดับอนุบาลคือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ และแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้นิทาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านโคกระเหย ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอน การวัดและการประเมินผล และการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของนิทาน กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีความเห็นสอดคล้องกัน ค่า IOC มีค่ามากกว่า.8 และเมื่อนำแผนการพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานไปใช้ในกิจกรรมการเรียนของนักเรียน นักเรียนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านเพิ่มขึ้น มีค่านัยยะสำคัญ .05

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของนักเรียนแต่ละคนของความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้าน 8 คน และ มีนักเรียน 1 ไม่ผ่านเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยรวมของนักเรียนทั้ง 9 คน อยู่ที่ร้อยละ 81.84

¹ นิสิตปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Student, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

3. นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน โดยวัดจากรายการประเมิน 5 รายการ คือ ความสนใจ ผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมในการทำงาน และขั้นตอนการทำงาน มีการประเมิน 5 ครั้งตามแผนการเรียนรู้ ผลการประเมินนักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางในการเข้าเรียนครั้ง 1 และได้ระดับดีมากในการวัดจากการเข้าเรียนครั้งที่ 5 มีค่านัยยะสำคัญอยู่ที่.05

สรุปผลการวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สามารถกระตุ้นการคิดทั้งการเรียนในระดับกลุ่มและรายบุคคล โดยจัดให้ผู้เรียนได้เผชิญเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน จัดให้เผชิญกิจกรรมที่เสริมสร้างการคิดยืดหยุ่นและผ่อนคลายไม่เคร่งเครียด รวมทั้งการแนะนำตัวอย่างบุคคลที่มีผลงานสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์, การเล่านิทาน, นักเรียนระดับอนุบาล

Abstract

The present study aimed 1) to develop experience activities using storytelling to improve creative thinking of kindergarteners 3 to achieve the criteria of 75 percent, 2) to study the learning behaviors of kindergarteners 3 through storytelling activities. The participants of the study were 9 of kindergarteners 3 who were studying in the 1st semester of 2020 academic year in Ban Khok Rahoei School, Prasat sub-district, Ban Kruat district, Buriram province. The instruments used in the study consisted of 4 lesson plans of storytelling activities, creative thinking test and learning behaviors test. The statistics used in the study comprised of mean and percentage.

The results of the study revealed that

The creative thinking development of kindergarteners 3 by using storytelling activities shown that 75 percent of students achieved the criteria of the study. The results also revealed that 7 students improved creative thinking by storytelling using mouth which was 77.78 percent, 8 students improved creative thinking by storytelling using gesture which was 88.88 percent, 8 students improved creative thinking by storytelling using voice which was 88.88 percent, 9 students improved creative thinking by storytelling using picture which was 100.00 percent, 9 students improved creative thinking by storytelling using materials which was 100.00 percent. Moreover, students improved creative thinking of each aspect as follows ; 7 students improved originality skill which was 77.78 percent, 8 students improved fluency skill which was 88.88 percent, 8 students improved flexibility skill which was 88.88 percent, 9 students improved elaboration skill which was 100.00 percent. Hence, the results

of creative thinking development could be ordered as follows ; elaboration skill, flexibility skill, fluency skill and originality skill respectively.

The results of learning behaviors using storytelling activities revealed that 8 students of kindergarten 3 ranged in good level which was 88.89 percent, 1 students of kindergarten 3 ranged in fair level which was 11.11 percent

Keywords: Creative Thinking Development, Storytelling, Kindergarteners

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) อย่างไรก็ตามผลการประคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโคกระเหย ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากสภาพจริงที่พบในโรงเรียน คือเด็กปฐมวัยไม่กล้าแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควร นักเรียนระดับอนุบาล 3 มีพฤติกรรมที่เป็นตัวบ่งชี้ด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ เช่น การตอบคำถามหลังการฟังนิทานที่มักมีการลอกเลียนคำตอบจากเพื่อน ๆ ในห้อง เมื่อมีการสนทนากันขาดความมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นที่เป็นของตนเองต่อหน้าเพื่อน ๆ ไม่กล้าที่จะตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นกับเรื่องราวใหม่ๆ หรือกิจกรรมต่างๆ จากการที่ผู้วิจัยได้จัดการจัดประสบการณ์การเล่านิทานในห้องเรียน โดยให้นักเรียนแสดงท่าทางเกี่ยวกับสัตว์ที่รู้จัก พบว่า นักเรียนไม่กล้าแสดงออก อาจเป็นผลต่อเนื่องนักเรียนขาดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะ เป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับสูงขึ้น หากไม่มีการได้รับการแก้ไขและพัฒนาตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพื่อเป็นการพัฒนานักเรียนระดับอนุบาลโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ให้มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงการ

พัฒนากิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 โดยเน้นกิจกรรมการเล่านิทานที่สอดคล้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาลที่พัฒนาทักษะเด็กอย่างครบถ้วน

ความสำคัญของนิทานต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

นิทาน เป็นเครื่องมือที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้น นิทานนอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การพูดให้ความรู้ ความสนุกสนาน และจินตนาการแก่เด็กแล้ว นิทานยังช่วยฝึกสมาธิให้เด็กรู้จักสำรวมใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟังที่ฟัง ซึ่งเป็นพื้นฐานการเตรียมความพร้อมด้าน การอ่านหนังสือ และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็กไปพร้อมกัน ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้าน สติปัญญาและอารมณ์ที่ดีตามมา (ณทัทัย ไร่ไพ่งาม, 2547: 1) และที่ผ่านมามีพบว่านิทานทำให้เด็กฉลาดได้ กิจกรรมนิทานเป็น กิจกรรมที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ให้กับเด็กและเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้แก่เด็กซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2548: 32) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่ใช้ในการสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้ง

ทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วย
ให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจทำให้เด็กซึมซับและ
รับความรู้ไว้ กิจกรรมการเล่นเป็นกิจกรรม
ที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการ
เด็กและเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ
ให้แก่เด็ก นิทานเป็นหนังสือที่ใช้ในการสนองความ
ต้องการของเด็ก สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก (กุลยา
ตันติผลาชีวะ, 2548: 32) เด็กปฐมวัย อายุ 3-6
ปี จะอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัวเกี่ยวกับธรรมชาติ
เริ่มเข้าใจความแตกต่างระหว่างความจริงกับเรื่อง
สมมติ เข้าใจในรูปแบบการอ่าน โดยอ่านจากซ้าย
ไปขวาและจากบนลงล่าง สามารถตอบคำถาม
จากนิทานได้ ดังนั้นนิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้
ควรเป็นนิทานที่เป็นเรื่องที่ยาวขึ้น แต่เข้าใจง่าย
ภาพประกอบมีสีสัน มีตัวอักษรบรรยายเนื้อเรื่อง
ไม่มากเกินไป มีขนาดใหญ่พอสมควร เพราะเด็กใน
วัยนี้สามารถเชื่อมโยงสัญลักษณ์ตัวพยัญชนะ กับ
เสียงสระได้แล้ว และหนังสือที่เป็นคำคล้องจองก็
จะช่วยพัฒนาทักษะด้านภาษาของเด็กในวัยนี้เพิ่ม
ยิ่งขึ้น (รวีวรรณ รุ่งไพโรจน์, 2556: 111-112)
โดยนิทานสำหรับเด็กควรที่จะเป็นเรื่องที่มีเนื้อหา
สั้นๆ ง่ายๆ มีการเคลื่อนไหวของเรื่องราวและ
ตัวละครที่ไม่จำเจ นิทานสำหรับเด็กควรมีภาพ
ประกอบเนื้อเรื่องที่เหมาะสม ซึ่งภาพที่ใช้ในนิทาน
เด็กควรที่จะเป็นภาพที่มีลายเส้นไม่ซับซ้อน มีขนาด
ที่เห็นได้อย่างชัดเจนและทำความเข้าใจได้ง่าย ซึ่ง
จะทำให้การใช้สื่อนิทานในการจัดกิจกรรมสำหรับ
เด็กมีคุณค่าและได้ประโยชน์อย่างแท้จริง (พรทิพย์
วินโกมินทร์, 2542: 37)

นิทานกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยได้เน้นความสำคัญ
ของความคิดสร้างสรรค์โดยมีจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้
ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ความ
คิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต
และการพัฒนาสังคมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความ
คิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่พิเศษของคน
เราในการคิดจินตนาการและสร้างสรรค์สิ่งแปลก
ใหม่ที่ออกมาเป็นชิ้นงาน หรือเป็นรูปแบบวิธีการ
ในการนำไปแก้ปัญหาต่างๆ ทั้งส่วนตัวสังคม
ประเทศชาติและโลกของเราให้เจริญก้าวหน้าได้
อย่างมหาศาล ฉะนั้นในวงการศึกษาของประเทศ
ต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยจึงได้กำหนดให้ความคิด
สร้างสรรค์เป็นจุดหมายที่สำคัญ ประการหนึ่งของ
การจัดการศึกษาทุกระดับ มีการกำหนดจุดหมาย
ให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะสำคัญของ
ผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล (กระทรวงศึกษาธิการ,
2546) เพราะการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น
จะมีการพัฒนาได้ดีในช่วงวัยก่อนเรียนหรือช่วง 6
ขวบแรกของชีวิตนั้น

เป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง พัฒนาการ
ทางความคิดสร้างสรรค์มักเป็นรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างกัน
พัฒนาการด้านอื่นๆ ลักษณะความคิด
ริเริ่มในวัยเด็กจะมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ มี
ความคล่องตัว กล้าคิดกล้าเสี่ยงและกล้าแสดงออก
ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเจริญสูงสุดในช่วงแรก
ของชีวิต เมื่อตอนอายุ 4 ปีครึ่ง และจะเริ่มลด
ลงเมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล หลังจากเด็ก
ปรับตัวเข้ากับสภาพบรรยากาศและวิธีสอนของ
โรงเรียนแล้ว ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจึงค่อย
พัฒนาขึ้น (อารี พันธุ์ณี, 2545) ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดจากหลายสาเหตุหลาย
ปัจจัย แต่ปัจจัยหนึ่งคือ รูปแบบการเรียนการสอน
หรือการจัดประสบการณ์ในเด็กปฐมวัย (มิ่งขวัญ
ภาคสัญไชย, 2555) การจัดกิจกรรมการเล่น
เพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
มีดังต่อไปนี้ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษา
ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะความคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยพฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคิดริเริ่มคือ การตอบคำถามที่เป็นคำตอบที่แปลกใหม่ การถามเมื่อเกิดข้อสงสัย และเป็นคำถามหรือคำตอบที่ไม่ซ้ำกับเพื่อนหรือข้อความที่มีอยู่แล้ว

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณมากในเวลาจำกัด พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความคิดคล่องแคล่วคือ การได้ตอบทันทีเมื่อครูถามคำถาม การให้คำตอบที่หลากหลายในขณะที่ครูถามคำถาม

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภทและหลายทิศทาง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงคิดยืดหยุ่นคือ การกล้าตอบคำถามที่อาจจะผิดหรือถูกโดยเป็นคำตอบที่หลากหลาย แปลกใหม่

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ความคิดละเอียดลออเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่ให้สำเร็จ

ความสำคัญของงานวิจัย

คณะผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมเล่นิทาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยเกิด ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford, 1968: 145-151) โดยมีรูปแบบการเล่นิทานของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545:

226-228) เป็นแนวทางในการเล่นิทาน โดยการเล่นิทานเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการอย่างไม่สิ้นสุด แล้วมีการพัฒนาต่อเนื่องโดยการใช้กิจกรรมในการพัฒนาให้คิดตามองค์ประกอบการคิดสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้เด็กได้วาดภาพลัษณ์ตามนิทานอย่างเสรีเป็นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมเล่นิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนากิจกรรมเล่นิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบไปด้วยนิทานที่ส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 9 คนที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียน

บ้านโคกระเหย ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นการสุ่มอย่างง่าย นักเรียนระดับอนุบาล 3 นักเรียนมีความรู้ความสามารถระดับเดียวกัน ครูผู้สอนระดับอนุบาลจำนวน 1 คน เป็นครูที่ได้รับการอบรมการเล่านิทาน และสามารถเตรียมการสอน การจัดประสบการณ์การเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นบุคคลากรทางการศึกษาที่วุฒิการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอน การศึกษาปฐมวัย และการวัดผลและประเมินผลด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ ของอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวนนิทาน 5 เรื่อง ๆ ละ 4 กิจกรรม ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 4 แผนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 ฉบับ ๆ ละ 4 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 20 กิจกรรม ได้แก่ แผนการกิจกรรมการเล่านิทาน คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยแยกเป็น แผนกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านคิดริเริ่ม แผนกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านคิดคล่อง แผนกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านคิดยืดหยุ่น แผนกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านคิดละเอียดลออ นิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 5 เรื่อง แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ตามแผนกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3

ขั้นตอนการวิจัย

คณะผู้วิจัยขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้ทราบ จุดหมาย มาตรฐาน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สารการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการ และหลักสูตรสถานศึกษาศึกษาปฐมวัยโรงเรียนบ้านโคกระเหย ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน

1.3 ศึกษาแนวการจัดกิจกรรมระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สำหรับชั้นอนุบาล

1.4 คัดเลือกนิทานโดยใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกคือ เป็นเรื่องสั้น ๆ ง่าย ๆ และไม่ซับซ้อน มีความสนุกสนานและชวนติดตาม มีการสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมจินตนาการและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกนิทานจำนวน 5 เรื่อง

1.5 นำนิทานที่คัดเลือกไว้จำนวน 5 เรื่อง มากำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวัดความคิดสร้างสรรค์จากการทำกิจกรรมของทอเรนซ์ โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อ เรื่องละ 4 กิจกรรมเพื่อนำไปเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1.6 สร้างแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน โดยกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ชื่อนิทาน จุดประสงค์ สื่อและอุปกรณ์ มีขั้นตอนในการเล่านิทานมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1.6.1 ขั้นเตรียม ครูเตรียมข้อตกลงกับนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม

1.6.2 ขั้นนำ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักเรียนแต่ละคนได้เตรียมอารมณ์และความพร้อม ครุ่นนึกเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนา การใช้คำคล้องจอง และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนในการปฏิบัติระหว่างฟังนิทาน

1.6.3 ชั้นเล่านิทาน ครูให้รูปแบบการเล่านิทานแบบผสมผสานกัน ได้แก่ เล่านิทานแบบปากเปล่า เล่านิทานโดยใช้หนังสือประกอบ เล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ เล่านิทานโดยใช้เสียงประกอบ และเล่านิทานโดยใช้สื่อใกล้ตัวประกอบการเล่านิทาน

1.6.4 ชั้นสรุป นักเรียนและครูร่วมกันสรุปข้อคิดจากนิทานอย่างสร้างสรรค์ ครูบันทึกแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

1.7 นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่สร้าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การวัดและประเมินผล ความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.8 นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของนิทาน กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) 5 ระดับ โดย เร็นลิส เอ. ลิเคิร์ต (Rensis A. Likert) (Likert, 1961)

1.9 นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การพัฒนาแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือวัดและการประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจาก สำนักงาน ก.พ.

(2552) ; ชนิสรา พระสุรักรักษ์ (2555) ; พรรณิภา เจริญทวี (2554) และธีรนุช แสนหาญ (2550)

2.2 สร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์จากการเล่านิทาน จำนวน 5 ฉบับๆ ละ 4 กิจกรรมรวมจำนวน 20 กิจกรรม

2.3 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงานของนักเรียนในแต่ละกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวการให้คะแนนชิ้นงานจากเกณฑ์การแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับปฐมวัยปีการศึกษา 2561 และได้ดัดแปลงการให้คะแนนตามคุณภาพของชิ้นงาน

2.4 กำหนดเกณฑ์การประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยนำแนวคิดการประเมินความคิดสร้างสรรค์จาก สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) เป็นแนวทางในการประเมินความคิดสร้างสรรค์

2.5 นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงาน เกณฑ์การประเมินความคิดสร้างสรรค์ ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับการประเมินความคิดสร้างสรรค์ ความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.6 นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับประเด็นการประเมินความคิดสร้างสรรค์ และความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน นำข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.7 นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโคกระเหย จำนวน 9 คน

3. แบบวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

3.1 นำแบบวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงาน เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับการประเมินพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2 นำแบบวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับประเด็นการประเมินพฤติกรรม และความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน นำข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

3.3 นำแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่สร้างได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโคกระเหย จำนวน 9 คน

4. การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ชั้นเตรียม ครูและนักเรียนสร้างข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติตัวขณะฟังนิทาน

4.2 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การท่องคำคล้องจองปริศนาคำทาย การใช้คำถาม การสนทนา

4.3 ขั้นเล่านิทาน ครูเล่านิทานโดยใช้วิธีเล่าปากเปล่า เล่าโดยใช้ท่าทาง เล่าโดยใช้ภาพประกอบ เล่าโดยใช้เสียงประกอบ และเล่าโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ ในระหว่างการเล่ามีการสนทนาซักถามหรือให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่า

4.4 ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปเนื้อหาของนิทาน และทำกิจกรรมเช่น การต่อภาพที่กำหนดให้เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม

รูปสี่เหลี่ยม รูปวงรี การปั้นดินน้ำมันตามตัวละครของนิทานตามจินตนาการ การปั้นดินน้ำมันแล้วเล่าเรื่องให้สัมพันธ์กับสิ่งที่ปั้น หลังจากเล่านิทานจบ ตามจุดประสงค์ของการเล่านิทานเรื่องนั้น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 9 คน โรงเรียนบ้านโคกระเหย ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยทำการสอนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านโคกระเหย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ชั่วโมง ดำเนินการเล่านิทาน 1 เรื่อง ต่อ 1 สัปดาห์ รวมนิทาน 5 เรื่องในแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำวัดความคิดสร้างสรรค์จำนวน 4 ฉบับ ๆ 5 กิจกรรม

3. รวบรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จำนวน 4 ฉบับ ๆ 5 กิจกรรมรวม 20 กิจกรรม และนำข้อมูลที่ได้มาประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนและสรุปผลเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลจากการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์กับประเด็นการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) และการใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดย ที่พัฒนาขึ้นโดยคณะผู้วิจัย

เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์จากการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละก่อนและหลังเรียนของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลของพัฒนาการกิริยรรมเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหยอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

จากการวิเคราะห์ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ออกแบบแผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยแบ่งนิทานออกเป็น 5 รูปแบบ คือ 1) การเล่านิทานปากเปล่า 2) การเล่า

นิทานประกอบท่าทาง 3) การเล่านิทานประกอบภาพ 4) การเล่านิทานประกอบเสียง 5) การเล่านิทาน แล้วนำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เช่นกิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมพิมพ์ภาพ กิจกรรมฉีกปะ เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน จากนั้นได้นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอน การวัดและการประเมินผล และการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของนิทาน กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ต่อแผนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการนิทานจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านมีดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์แผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการนิทานจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					คะแนน	IOC
	1	2	3	4	5		
1. กิจกรรมสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
3. กิจกรรมมีวัสดุอุปกรณ์	0	+1	+1	0	+1	3	0.6
4. ผลกิจกรรมตามจุดประสงค์	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
5. กิจกรรมมีประโยชน์ต่อการเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

จากตาราง 1 แสดงถึงความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 5 แผนโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.6 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับแผนการ

ศึกษาหัวข้อที่ 1. กิจกรรมสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ และ หัวข้อที่ 5. กิจกรรมมีประโยชน์ต่อการเรียน ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย มีค่าเท่ากับ 1 หัวข้อที่ 2 และ 4 มีค่าเท่ากับ 0.8

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ประเด็นจัดประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ต่อแผนการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการนิทานจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					คะแนน	IOC
	1	2	3	4	5		
1. ความคิดริเริ่ม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. ความคิดคล่องแคล่ว	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
3. ความคิดยืดหยุ่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4. ความคิดละเอียดลออ	+1	0	+1	0	+1	3	0.6

จากตาราง 2 แสดงถึงความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญการจัดประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านต่อแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 5 แผนโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.6 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย

กับแผนการศึกษาหัวข้อที่ 1. ความคิดริเริ่ม และหัวข้อที่ 3. ความยืดหยุ่น ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย มีค่าเท่ากับ 1 หัวข้อที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.8 และหัวข้อที่ 4 ความคิดละเอียดลออ มีค่าเท่ากับ 0.6 จากการประเมินดังกล่าว

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้านของนักเรียนอนุบาล 3 ที่ใช้แผนการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการนิทาน (n=9)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	
	ก่อนเรียน (4)	หลังเรียน (4)
1. ความคิดริเริ่ม	2.00	2.90*
2. ความคิดคล่องแคล่ว	2.30	3.17*
3. ความคิดยืดหยุ่น	2.50	3.17*
4. ความคิดละเอียดลออ	2.22	3.62*

*.05

จากตาราง 3 ผลการประเมินนักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการนิทาน ความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนได้รับการพัฒนามากที่สุดคือด้าน ความคิดละเอียดลออ ค่าเฉลี่ยการประเมินหลังเรียน 3.62 ส่วนด้านที่ได้

น้อยที่สุดคือด้าน ความคิดริเริ่มการประเมินหลังเรียน ค่าเฉลี่ย 2.90 มีนัยยะสำคัญ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ในการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์จากการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน โดยใช้ค่า

เฉลี่ยและร้อยละหลังเรียนของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ชั่วโมง ดำเนินการเล่นิทาน 1 เรื่อง ต่อ 1 สัปดาห์ รวม

นิทาน 5 เรื่องในแต่ละเรื่องผู้วิจัยให้นักเรียนทำวัดความคิดสร้างสรรค์จำนวน 4 ฉบับๆ 5 กิจกรรม โดยครูผู้สอนเป็นผู้วัดนักเรียน จากนักเรียนทั้งหมด 9 คน ($n=9$) มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย/ร้อยละ ของนักเรียนเป็นรายบุคคลจากแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 ฉบับ 5 กิจกรรม โดยครูผู้สอน เป็นผู้วัดนักเรียน จากนักเรียนทั้งหมด 9 คน ($n=9$)

ลำดับ	ความคิดริเริ่ม	ความคิด คล่องแคล่ว	ความคิด ยืดหยุ่น	ความคิด ละเอียดลออ	คะแนนรวม (16)	ร้อยละ
1	2.75	3.00	3.75	3.20	12.70	79.38
2	3.00	3.00	3.50	3.80	13.30	83.13
3	2.75	3.00	3.50	3.00	12.25	76.56
4	3.00	3.75	3.25	3.60	13.60	85.00
5	3.25	2.25	3.00	3.20	11.70	73.13
6	3.25	3.50	3.50	3.40	13.65	85.31
7	2.75	3.50	3.75	3.00	13.00	81.25
8	3.50	3.50	3.50	4.00	14.50	90.62
9	3.25	3.25	3.25	3.40	13.15	82.19

จากตาราง 4 แสดงถึงความสามารถในความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านของนักเรียนระดับอนุบาล 3 จำนวน 9 คน โดยการประเมินจากการวัด 5 ครั้ง นักเรียน 8 คน มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 76-90 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 90.62 มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่ตั้งไว้ 1 คน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 73.13

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 เป็นการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 ประกอบด้วยการวัดความสนใจ ผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ การมีทำงาน และขั้นตอนการทำงาน ผู้ประเมินคือครูผู้สอน การประเมินมี 3 ระดับ ประเมิน 5 ครั้ง 1 ครั้งต่อ 1 แผน ผลการวิจัยมีดังนี้

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์แบบวัดความคิดสร้างสรรค์กับประเด็นการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ต่อแผนการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 (n=9) ด้วยกิจกรรมการนิทาน (3 ระดับ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยการประเมินครั้งที่				
	1	2	3	4	5
1. ความสนใจ	2.55	2.66	2.88	3.00	3.00*
2. ผลงาน	1.55	2.00	2.33	3.00	3.00*
3. ความคิดสร้างสรรค์	1.88	2.00	2.33	3.00	3.00*
4. การมีส่วนร่วมในการทำงาน	2.44	2.55	3.00	3.00	3.00*
5. ขั้นตอนการทำงาน	2.00	2.00	2.77	3.00	3.00*

*0.05

จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอนุบาล มีการวัด 5 ครั้ง ระดับการประเมินของนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่รายการประเมินพฤติกรรม มีนัยยะสำคัญ .05

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลของพัฒนาการการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 5 แผนโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.6 และมีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 5 แผนโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.6 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับแผนการเมื่อนำแผนการจัดกิจกรรมฯ ไปใช้ผลการประเมินนักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการนิทาน ความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนได้รับการพัฒนา

มากที่สุดคือด้าน ความคิดละเอียดลออ ค่าเฉลี่ยการประเมินหลังเรียน 3.62 ส่วนด้านที่ได้น้อยที่สุดคือด้าน ความคิดริเริ่มการประเมินหลังเรียน ค่าเฉลี่ย 2.90 มีนัยยะสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนา กิจกรรมการเล่านิทานได้รับผลสำเร็จที่ดี สามารถนำกิจกรรมการเล่านิทานไปใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ในการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์จากการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละหลังเรียนของนักเรียนระดับอนุบาล 3 ของโรงเรียนบ้านโคกระเหย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ชั่วโมง ดำเนินการเล่านิทาน 1 เรื่อง ต่อ 1 สัปดาห์ รวมนิทาน 5 เรื่องในแต่ละเรื่องผู้วิจัยให้นักเรียนทำวัดความคิดสร้างสรรค์จำนวน 4 ฉบับๆ 5 กิจกรรม โดยครูผู้สอนเป็นผู้วัดนักเรียน จากนักเรียนทั้งหมด 9 คน (n=9) ผลการวิจัยแสดงถึงความสามารถในความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านของนักเรียนระดับอนุบาล 3 จำนวน 9 คน โดยการประเมินจากการวัด 5 ครั้ง

นักเรียน 8 คน มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 76-90 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 90.62 มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่ 1 คน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 73.13 แสดงถึงกิจกรรมการเล่านิทานสามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การสอนสำหรับนักเรียนอนุบาลได้เป็นอย่างดี กิจกรรมการเล่านิทานสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ได้สูงสุดสอดคล้องกับแนวคิดของ แซนทร็อค (Santrock, 2008) ที่ว่า กิจกรรมการเรียนที่ช่วยเสริมสร้างการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนควรเป็นกลวิธีที่กระตุ้นการคิดทั้งการเรียนในระดับกลุ่มและรายบุคคล โดยจัดให้ผู้เรียนได้เผชิญเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน จัดให้ผู้เรียนกิจกรรมที่เสริมสร้างการคิดยืดหยุ่นและผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด รวมทั้งการแนะนำตัวอย่างบุคคลที่มีผลงานสร้างสรรค์ อีกทั้งสอดคล้องกับ สัตหพัฒน์ อรุณธำ (2542) การให้เด็กได้ฟัง และเห็นภาพจากน้ำเสียงของครูจะทำให้เด็กเกิดอารมณ์ร่วมมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการพัฒนาความคิดของเด็ก ให้สภาวะอารมณ์ในเวลานั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ที่พึงประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน จากเนื้อหาของนิทาน และยังให้ความรู้ตามลำดับขั้นตอนกับเด็กและผลยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วารุณี นวลจันทร์ (2539) ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน จากการได้ยอน ได้เห็นจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติ พัฒนบุรี จันทราภิรมย์ (2559) การพัฒนาสื่อการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย คือ สื่อการเล่านิทานจากภาพแผ่นเดียว สื่อการเล่านิทานจากหุ่นกระดาษ นิทานจากผ้าสักหลาด มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย รวม 4 ด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น

และด้านความคิดละเอียดลออ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 เป็นการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 ประกอบด้วยการวัดความสนใจ ผลงานความคิดสร้างสรรค์ การมีทำงาน และขั้นตอนการทำงาน ผู้ประเมินคือครูผู้สอน การประเมินมี 3 ระดับ ประเมิน 5 ครั้ง 1 ครั้งต่อ 1 แผน ผลการวิจัยแสดงถึงนักเรียนระดับอนุบาล 3 มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีเมื่อมีการนำความคิดสร้างสรรค์มาบูรณาการกับการจัดแผนการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอนุบาล มีการวัด 5 ครั้ง ระดับการประเมินของนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกครั้ง ที่รายการประเมินพฤติกรรม มีนัยยะสำคัญ .05 แสดงถึงการใช้กิจกรรมการเล่านิทานมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จะเห็นได้ว่าโดยภาพรวมแต่ละรูปแบบของการเล่านิทานนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับดี สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถความคิดสร้างสรรค์ของ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ที่ระบุว่านิทานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ เพราะเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำให้เพลิดเพลิน ไม่เครียด เด็กจะเกิดพฤติกรรมอยากเรียนรู้จะช่วยให้เด็ก ๆ มีความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบ นิทานช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างคิดช่างสังเกต และวิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวว่านิทานเป็นกิจกรรมที่เน้นคุณภาพของการฝึกปฏิบัติกิจกรรมศิลปะให้เด็กเกิดความอยากเข้าร่วมกิจกรรม และส่งผลดีในวัยเด็กได้ 3 ด้านคือ

1. คุณค่าทางด้านจิตใจ (Spiritual Values)
2. คุณค่าทางกาย (Physical Values) การแสดงออกด้วยการริเริ่มสร้างสรรค์การแสดงออกตามความ

ถนัด และความสามารถเฉพาะบุคคล รวมทั้งมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน 3. คุณค่าทางสังคม (Social Values การอยู่ร่วมกับคนอื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดิกสัน จอห์น และซอลส์ (Dixon Johnson and Salts, 1977) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เด็กอนุบาล 3-4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ เด็กในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 146 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรกเล่นนิทานให้ฟังแล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่สองเล่นนิทานให้ฟังพร้อมพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปซื้อของ ไปสวนสัตว์ กลุ่มที่สามสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง กลุ่มที่สี่ เป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองปรากฏว่าเด็กที่ได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วย พัฒนาจิตลักษณะต่างๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ชอบหรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูอาจต้องหาอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะควรมีความหลากหลาย เพื่อดึงดูด

ความสนใจเด็กอนุบาล และสามารถเลือกมาสร้างจินตนาการอย่างสร้างสรรค์เต็มที่

1.2 ควรให้เวลากับเด็กอนุบาลในการคิดจินตนาการจากเรื่องราวในนิทาน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานและครูควรช่วยกระตุ้นเป็นระยะ ๆ กับนักเรียนบางคนที่ไม่สามารถสร้างจินตนาการเพื่อจะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น

1.3 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองให้มาก โดยครูคอยสังเกตขณะที่นักเรียนกำลังปฏิบัติกิจกรรมและคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนเกิดความสงสัย

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสามารถในการเล่านิทาน และพฤติกรรมจากการเล่านิทานทั้ง 5 รูปแบบหรืออาจจะเป็น 2 รูปแบบเพื่อเปรียบเทียบซึ่งนักเรียนยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกส่วนนี้ครูควรส่งเสริมและกระตุ้นความสามารถในการเล่านิทานของเด็กอนุบาลให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบศิลปะต่างรูปแบบจากการวาดภาพระบายสี และการพิมพ์ภาพเป็นกิจกรรมศิลปะในรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2534). *ความคิดสร้างสรรค์หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัลยา นิมจิตต์. (2545). *การศึกษารูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนองกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กานดา ทิววัฒน์ปกรณ์. (2543). *การฝึกแบบการคิด ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- กุลยา ตันติพลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2543). *การเล่านิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- โกศล มีคุณ. (2549). “เกณฑ์การพัฒนาและตัวอย่างนิทานพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม,” *การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2549. เรื่อง การวิจัยและพัฒนาจิตมิติใหม่ด้วยนวัตกรรมนิทานที่เพิ่มทุนมนุษย์แก่สังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2543). *การวางแผนการสอน*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- โชติ ศรีสุวรรณ. (2546). *นิทานพื้นบ้าน ภูมิปัญญาทางภาษา*. กรุงเทพฯ: เอลโล่การพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. ม.ป.พ.: ประสานการพิมพ์.
- บุญส่ง ครูศรี. (2537). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานิทานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 โดยการใช้บทบาทสมมุติและการใช้เพลงพื้นบ้าน*. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- พรทิพย์ ชังธาดา. (2545). *วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ วินโกมินทร์. (2545). *สื่อการเรียนและของเล่นเด็กปฐมวัย*. ปทุมธานี: โปรแกรมวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ไพพรรณ อินทนิน. (2534). *เทคนิคการเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุจิร ภูสาระ. (2545). *การเขียนแผนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2539). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2532). *เอกสารคำสอนวิชา บร 620 การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2549). *การทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2533). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ธนพร.
- วิเชียร เกษประทุม. (2536). *นิทานพื้นบ้านนครสวรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *พัฒนาการเรียนการสอน*. เอกสารประกอบการสอนวิชา 0506703 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิไล มาศจรัส. (2539). *เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). *กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *เอกสารประกอบการเรียนกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *เอกสารประกอบการเรียนกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กอพลินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมปอง นิธิสกุลกาญจน์. (2539). *การพัฒนาหนังสือการ์ตูนชุดนิทานพื้นบ้านภาคใต้เพื่อใช้ประกอบการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สาลี รักสุทธี และคณะ. (2544). *เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: พัฒนศึกษา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). *จริยธรรมทางวิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย คำมูล. (2546). *20 วิธีการจัดการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี พันธุ์มณี. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: 1412.
- อารี พันธุ์มณี. (2557). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

Program for Enhancement in Visionary Leadership for School Administrator in school of The Secondary Education Service Area Office Mahasarakham

วรรณภา พงษ์ชื้อ¹, ศาคร อัจฉกร²

Wannapa Pongsue¹, Sakorn Atthajakara²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.60-0.92 และมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.98-0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ตามลำดับ
2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Major Educational Administration and Development Faculty of Education Mahasarakham University.

² Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education Mahasarakham University

แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 3.1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ 3.2) ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 3.3) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และ 3.4) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล โดยผลการประเมินโปรแกรมของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรม, ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

Abstract

The purpose of this research was to study the current condition, desirable condition, need and developing program for enhancement in visionary leadership for school administrator in school of The Secondary Education Service Area Office Maharakham. There were 2 phases of implementation. This research was divided into 2 phases: phases 1: study the current state, desirable conditions and need of enhancement in visionary leadership for school administrator. The samples consisted of 317 people. The research instrument was the questionnaire with an Index of Item Objective Congruence between 0.80-1.00, discrimination between 0.60-0.92 and a Reliability between 0.98-0.99. The statistics used for analyzing data were Modified Priority Need Index, mean and standard deviation. And phases 2: Development program for enhancement in visionary leadership for school administrator in school of The Secondary Education Service Area Office Maharakham. Focus group discussion included 5 professionals as informants. The research instrument was the evaluation form. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results are as followed:

1. The current state of enhancement in visionary leadership for school administrator overall and considering each side were at a high level. Desirable conditions of enhancement in visionary leadership for school administrator overall and considering each side were at a highest level. Result of the needs were in Implementing have the most needs. Next is the Communicating, Formulating and Role model respectively.

2. Results of the development program for enhancement in visionary leadership for school administrator in school of The Secondary Education Service Area Office Maharakham were divided into 5 categories ; 1) the principle 2) the purpose 3) content were divided into 4 factors ; 3.1) Formulating 3.2) Communicating 3.3) Implementing 3.4) Role model 4) development method 5) the evaluation. The results of suitability of developing program were at high level. And possibility of developing program was at highest level.

Keywords: Program, Vision leadership

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ทำให้การศึกษาไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การศึกษาไทยมีการพัฒนาก้าวทันสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลก และการที่จะช่วยให้องค์กรหรือสถานศึกษาพัฒนาไปในทิศทางข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ส่วนประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก คือการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ดีในอนาคต ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำ เป็นการใช้อิทธิพลของตนหรือของตำแหน่ง ให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ (สมพร จำปานิล, 2549) โดยเป็นกระบวนการซึ่งผู้นำใช้อิทธิพล ศิลปะ หรือความสามารถที่จะจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดด้วยความเต็มใจ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขององค์กร ช่วยให้กลุ่มบุคคลสามารถดำเนินการต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สราญรัตน์ จันทะมล, 2548)

ในการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน เพราะผู้บริหารถือเป็นผู้นำหลักของโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา ที่จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องรู้จักวิธีการดึงผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้นำต้องมีลักษณะดังนี้คือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) สามารถกำหนดหรือสร้างภาพความสำเร็จขององค์กรในอนาคต สามารถสื่อความหมายของวิสัยทัศน์ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจในองค์กร เข้าใจตรงกัน (Communication) โดยต้องโน้มน้าวให้ทุกคนในองค์กรหรือสถานศึกษายอมรับวิสัยทัศน์หรือภาพความสำเร็จนั้น เกิดจากความคิดของทุกคนจากทุกฝ่าย ในโรงเรียนที่มีภาวะผูกพันและต้องมีความมุ่งมั่น (Commitment) ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่จะขัดขวางต่อความพยายามหรือต่อการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตาม

วิสัยทัศน์ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) เนื่องจากการมีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยหนึ่งในการดำเนินการให้องค์กรบรรลุได้ตามเป้าหมาย ถ้าต้องการให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพที่ควรเป็นในอนาคตขององค์กร โดยเริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ส่วนตัว (Personal vision) ของผู้นำก่อน แล้วจึงหล่อหลอมให้กลายเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) กับผู้ร่วมงานทั้งหลาย จากนั้นจึงช่วยกันสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมดังกล่าว พร้อมทั้งมอบอำนาจการตัดสินใจ (Empower) แก่ผู้ที่ต้องปฏิบัติให้เป็นจริงตามวิสัยทัศน์นั้น (Manasse, 1986) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำวิสัยทัศน์จะทำงานในลักษณะบูรณาการ โดยมีการเชื่อมโยงวิสัยทัศน์สู่เป้าหมายที่วางไว้ในภาพรวม โดยใช้ความมุ่งมั่นตั้งใจและปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องมีจินตนาการและ มุ่งผลลัพธ์ที่สามารถจับต้องได้รวมถึงการมองอนาคตต้องอาศัยความคิดจินตนาการที่กว้างไกล เพื่อความสำเร็จของสถานศึกษา (Kahan, 2008)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จะต้องจัดการศึกษารับผิดชอบต่ออนาคตของนักเรียน แต่ไม่สร้างวิสัยทัศน์ที่ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่มีเทคนิค กลยุทธ์วิธีที่จะนำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมของประเทศเพื่อนบ้านและโลก ผลเสียต่างๆ จะเกิดขึ้นกับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bennis (1989) ได้กล่าวถึงผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะเพียงแต่มีวิสัยทัศน์เท่านั้นยังไม่เพียงพอ แต่จะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นให้สมาชิกเข้าใจอย่างชัดเจน โดยเน้นที่ผลผลิตเป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงานด้วยหลัก 5 ประการของความเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือ 1) ความเป็นผู้นำในการทำงานที่ท้าทาย สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และส่งเสริมผู้อื่นให้มี

ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่ท้าทาย 2) มีแรงบันดาลใจ และกระตือรือร้นโดยการทำให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกับผู้อื่น 3) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้การสนับสนุนผู้อื่น 4) ทำตนเป็นต้นแบบตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และ 5) นำมาซึ่งการบรรลุความสำเร็จสูงสุดในการทำงานจากจิตวิญญาณอย่างแท้จริง นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เป็นความสามารถของผู้นำในการรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์กรเป็นอย่างดี สามารถกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์กรได้อย่างชัดเจน รวมถึงขยายความคิดให้คนยอมรับ และปรับเปลี่ยนให้คนอื่นช่วยทำให้กำลังใจกับทุกคน และบันทึกงานไว้และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง การเป็นนักบริหารการศึกษาไม่ใช่เพียงการใช้วิธีการบริหารตามหลักการบริหารโดยทั่วไป แต่ยังต้องมีภาวะการณ์เป็นผู้นำการบริหาร ซึ่งภาวะผู้นำการบริหารการศึกษานั้น จำเป็นจะต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร ทั้งนี้ก็เพื่อให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2553)

เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ และการเปลี่ยนแปลงการบริหารตามการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้บริหารการศึกษาที่มีความรู้มีบทบาทในการบริหารงานอย่างมีวิสัยทัศน์ โดยสิ่งที่ผู้นำต้องปฏิบัติ คือ 1. ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ตาม 2. ผู้นำจะต้องมีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต 3. ผู้นำเป็นผู้ที่ไว้ใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง 4. ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูงหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติดนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม 5. ผู้นำจะต้องแสดงการอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 6. ผู้นำจะแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถ บรรลุเป้าหมายได้ 7. ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อ

วิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร รวมทั้งกระตุ้นผู้ตามให้มีความคิดสร้างสรรค์ 8. ผู้นำต้องมีบทบาทในการพัฒนาวิสัยทัศน์ ที่จะนำทางเป้าประสงค์ขององค์กร และวิปฏิบัติการณ์การติดต่อวิสัยทัศน์ และสื่อสารความหมายให้ชัดเจนทำให้เกิด จิตวิญญาณแห่งการเป็นทีม (Team spirit) ความกระตือรือร้น การมองโลกในแง่ดีความผูกพันต่อเป้าประสงค์วิสัยทัศน์ร่วมและ การเชื่อมต่อภายในกลุ่มงานและองค์กรซึ่งประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารวิสัยทัศน์ ใช้สัญลักษณ์ที่จะเน้นย้ำความพยายามของผู้ตาม และการเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่เหมาะสม (Bass and Avolio, 1994) ซึ่งสอดคล้องกับบัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540) ได้กล่าวว่า วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของผู้นำ ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร ดังนั้นหากผู้บริหารปราศจากวิสัยทัศน์ ก็จะไม่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และดำรงรักษาความเป็นสถานศึกษาที่ดีไว้ได้ ส่วนคนที่ขาดวิสัยทัศน์ จะไม่สามารถบรรลุความคาดหวังที่ยิ่งใหญ่ได้ และไม่สามารถนำแผนงานใหญ่ ๆ ให้เป็นจริงได้ (Helmut, 1995) จากการศึกษาของนักวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของวันทนา เมืองจันทร์ (2542) และ พิมพ์วีร์ วิเศษฤทธิ์ (2548) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครมีอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศและวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน จะมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับต่างกัน สถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับต่างกัน ส่วนตัวแปรย่อยในปัจจัยภายในตัวผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เพศ วุฒิกการศึกษา พฤติกรรม ผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลง ตัวแปรย่อยในปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมสนับสนุน ผู้พฤติกรรมสั่งการ พฤติกรรมขัดขวาง พฤติกรรม

ร่วมมือ พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งสิ้น ตัวแปรย่อยในปัจจัยภายในตัวผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพทางการบริหาร ตัวแปรย่อยในปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมสนับสนุน พฤติกรรมสั่งการ พฤติกรรมร่วมมือ พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ และดัชนีบรรยากาศเปิดของสถานศึกษาตัวแปรย่อยในปัจจัย ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือและการมีส่วนร่วมล้วนเป็นตัวแปร ที่สามารถทำนายวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวพยากรณ์ที่ดี 3 ตัว จากตัวแปรทั้ง 19 ตัว สามารถทำนายวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 60.89 ตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง ดัชนีบรรยากาศเปิดของสถานศึกษาและประสิทธิภาพการบริหาร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ในหลายสถานศึกษาขนาดใหญ่ ได้มีการเปิดหลักสูตรการสอนโครงการสอนภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม) ที่เป็นการสอนหลักสูตรทางด้านภาษาแก่นักเรียนที่เลือกเรียน หรือแม้กระทั่งการบรรจุภาษาเหล่านี้ลงไป ในหลักสูตรพื้นฐานที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียน ทั้งนี้ถือเป็นภาระที่ค่อนข้างหนักในการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และจะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความจำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษา ความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องการสร้างโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาศัยแนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ไปใช้อันจะส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ดำเนินการวิจัยออกเป็นมี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 โรงเรียน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 317 คน เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อ

หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษาเชิงลึกในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยให้ความสำคัญในการศึกษาด้านที่มีความต้องการในการพัฒนาอย่างละเอียด ทั้งการสัมมนา การศึกษาเอกสาร รวมทั้งการสังเกตการปฏิบัติงาน ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จากโรงเรียน จำนวน 3 แห่งๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับภาวะผู้เชิงวิสัยทัศน์ และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์

2. ยกร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) แล้วนำมาออกแบบและจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

3. การตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้นำโปรแกรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนได้ เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ตามลำดับ (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงวิสัยทัศน์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. การสร้างวิสัยทัศน์	3.91	0.84	มาก	4.53	0.70	มากที่สุด	0.1586	3
2. การเผยแพร่วิสัยทัศน์	3.85	0.88	มาก	4.56	0.65	มากที่สุด	0.1844	2
3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	3.82	0.87	มาก	4.64	0.55	มากที่สุด	0.2147	1
4. การเป็นแบบอย่างที่ดี	3.97	0.80	มาก	4.47	0.75	มากที่สุด	0.1259	4
โดยรวม	3.88	0.84	มาก	4.55	0.66	มากที่สุด	0.1727	

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 3.1) Module 1 การสร้างวิสัยทัศน์ 3.2) Module 2 การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3.3) Module 3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 3.4) Module 4 การเป็นแบบอย่างที่ดี 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาด้วยตัวเอง การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน 5) การประเมินผล ประกอบด้วย ประเมินตนเองก่อน และหลังการพัฒนา ประเมินระหว่างการอบรม และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรม ประเมินการซักถามและการให้ข้อคิดเห็น ประเมินการรายงานการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผลการประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีตามลำดับ เหตุเป็นเช่นนี้เพราะว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการดำเนินการของกลุ่มบุคคลในการบริหารจัดการ โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และ

อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (อารยา บุตรพรหม, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา จะต้องมีความรู้และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ตาม แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ (Bass and Avolio, 1994) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้นำสามารถสร้างวิสัยทัศน์ ซึ่งวิสัยทัศน์นั้นจะทำให้ผู้นำสามารถนำพาองค์กรไปยังทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม และสามารถวางรากฐานขององค์กรได้อย่างยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่เกิดขึ้นได้ (สุพานี สฤกษ์วานิช, 2552) สอดคล้องกับงานวิทยานิพนธ์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของรวัยรินทร์ เพียรพิทักษ์ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยาภรณ์ นาชัย (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ทั้ง 5 องค์กรประกอบด้วยดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ 3.1) Module 1 การสร้างวิสัยทัศน์ 3.2) Module 2 การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3.3) Module 3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 3.4) Module 4 การเป็นแบบอย่างที่ดี 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาด้วยตนเอง การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน 5) การประเมินโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมิน 3 ระยะ ระยะที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างการพัฒนา และระยะที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรม โดย ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เหตุเป็นเช่นนี้เพราะว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นได้พัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาความต้องการในการพัฒนา การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี การร่างและยกร่างโปรแกรม ที่มีองค์ประกอบด้วยการสร้างโมเดลที่เป็นไปได้ ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งนักประเมินจะใช้ทฤษฎีนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินและใช้เป็นมาตรฐาน (Benchmark) ในการตัดสินประสิทธิผลของโครงการ (Rogers, 2000) มีระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีทางแนวทาง เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู (ปริญญญา มีสุข, 2552) รวมถึงการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มี

ความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ ทำให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทอดแก้ว ทองขาว (2561) ได้ศึกษาวิสัยทัศน์และพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 พบว่า 1. วิสัยทัศน์และพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ประกอบด้วย 1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ 2. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 3. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พิศา ชัชชวพันธ์ (2559) ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1. หลักการของโปรแกรม 2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3. เนื้อหาสาระ 4. กิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรม และ 5. การวัดและประเมินผลโปรแกรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมและรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์โดยเมื่อมีการสร้างวิสัย

ทัศน์แล้วนั้น ควรมีการดำเนินการตามแผน นโยบายอย่างเคร่งครัดเพื่อการบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายที่วางไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

1.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการการเผยแพร่วิสัยทัศน์การสร้างวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี ตามลำดับแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับความต้องการ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้กับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในตำแหน่งอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในรูปแบบอื่นที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำในเชิงระบบควบคู่กับโมเดล การพัฒนาภาวะผู้นำที่เน้นนำเสนอวิธีการฝึกอบรมและพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยาภรณ์ นาชัย. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนพนสนิมคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นนทิพร สาน้อย. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา และความพึงพอใจ ในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปริญญา มีสุข. (2552). *การวิจัยและพัฒนาวิธีการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู โดยใช้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ปวีณ์ วิเศษฤทธิ์. (2548). *ปัจจัยที่ส่งผลกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พิศา ชัชชวพันธ์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวรินทร์ เพ็ชรพิทักษ์. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วันทนา เมืองจันทร์. (2542). *วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สยามมิตรการพิมพ์.
- สมพร จำปานิล. (2549). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สรารัตน์ จันทะมล. (2548). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิด และทฤษฎี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หาดแก้ว ทองขาว. (2561). *วิสัยทัศน์และพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อารยา บุตรพรม. (2559). *การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bass, B.M. and Avolio, B.J. (1994). *Improving Organization Effectiveness through Transformation Leadership*. Thousand Oaks: SAGE.
- Bennis, W.G. (1989). *On Becoming a Leader: Reading*. M.A: Addison-Wesley.
- Helmut, M. (1995). *Leadership in Action*. New York: McGraw-Hill.
- Kahan, S. (2008). *Visionary Leaders.com/Resources_Ovisionary leadership.html*. [accessed 1 May 2020].
- Manasse, A.L. (1986). Visions and leadership: Paying attention to intention. *Peabody journal of education*, 69(1), 150-173.
- Rogers, P.J. (2000). Program Theory: Not Whether Programs Work but How They Work. *Evaluation in Education and Human Services*, 49(1), 209-232.

การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

The Development of Strategy to Enhance Students Skill in the 21st Century in Schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2

สรศักดิ์ พูนสูงเนิน¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Sorasak Phoonsoongnoen¹, Suwat Junsuwan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทาง กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 แบ่งเป็น 2.1) การศึกษาสถานศึกษาต้นแบบที่มีวิธีที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการพัฒนาแนวทาง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการหรือครูผู้สอน จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 2.2) การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินแนวทางการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) ด้านทักษะผู้เรียนรู้ และ 3) ด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 2) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) ด้านทักษะผู้เรียนรู้ และ 3) ด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) เมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) ทักษะ ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 2) ด้านทักษะผู้เรียนรู้ และ 3) ทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง

คำสำคัญ: ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student Master of Education. Educational Administration Program, Faculty of Education Mahasarakham University

² Lecturer of Educational Administration Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The present study aimed 1) to study the current situations, desirable situations and needs, 2) to develop the strategy to enhance students' skill in the 21st century of teachers under Chaiyaphum primary Educational service area office 2. There were 2 phases of the study. Phase 1 was the study related to the current situations, desirable situations and needs of development the strategy. The sample of this phase was 338 and the questionnaire was used to collect data. Phase 2 was divided into 2 parts ; part 1 was the study of schools where there was best practicing of the strategy, there were 6 participants consisted of school administrators, teachers who were responsible for academic section and teachers in schools, interview questions were used to collected data. Part 2 was the development of the strategy to enhance students' skill in the 21st century of teachers under Chaiyaphum primary Educational service area office 2, there were 5 experts who evaluated the strategy, and the evaluation form was used to collect the data. The statistics used in the study consisted of percentage, mean and standard deviation.

The results of the study revealed that 1) the current situations of development the strategy showed that overall rated in more level consisted of 1.1) strong citizen skill, 1.2) learners' skills aspect and 1.3) creator of innovation, information, materials and technology skill. 2) The desirable situations showed that overall rated in most level comprised of 2.1) strong citizen skill, 2.2) learners' skills aspect and 2.3) creator of innovation, information, materials and technology skill. It could be arranged according to needs of development the strategy were shown as follows ; 1) creator of innovation, information, materials and technology skill, 2) learners' skills aspect and 3) strong citizen skill.

Keywords: Students' Skill in the 21st Century, Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ เรื่องการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่รู้ตลอดเวลา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

และการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มและสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) ประกอบกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 ด้านซึ่งประกอบด้วย ด้านที่ 1 ผู้เรียนรู้เป็นผู้มีความเพียรใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ต่าง ๆ บนพื้นฐานของความพอเพียงความมั่นคงในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

ด้านที่ 2 ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม คือเป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม และด้านที่ 3 พลเมือง ที่เข้มแข็งเป็นผู้มีความรักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลกการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ (มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561, 2562) จากสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2561 ด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมยังต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนามากที่สุด ประกอบกับสถิติข้อมูลสภาวะการศึกษาไทย ปี 2559-2560 มีประชากรในวัยเรียนลดลงส่งผลให้การเข้าถึงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมวัยและระดับประถมวัยประสบกับปัญหาเด็กเข้าเรียนช้ากว่าเกณฑ์ในอายุระดับการศึกษา ต่าง ๆ ปัญหาเด็กออกกลางคัน เข้าเรียนช้าหรือไม่เข้ารับการการศึกษาต่อ ซึ่งปัจจุบันเด็กไทยต้องเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการว่าเราจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learning How to Learn) ในโลกยุคดิจิทัลซึ่งหมายถึงการรู้ว่าเราจะใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาการใช้ชีวิตการทำงานได้อย่างไรไม่ใช่แค่เรื่องการจัดจำข้อมูล การเรียนรู้เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเอง (สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 “การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล”, 2563) ดังนั้น การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารเรียนรู้ที่ส่งผลต่อเด็กไทยให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และมีคุณลักษณะสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ตามบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษาสามารถเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2. การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 2) การพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 2,647 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 338 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งหน้าที่ แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต Likert (Likert' Rating Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ระยะที่ 2 แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีที่เป็นเลิศ Best Practices จำนวนทั้งสิ้น 6 คน จำนวน 3 โรงเรียนๆ ละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการหรือครูผู้สอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอหนังสือจาก คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และนัดหมายเพื่อขอรับคืนด้วยตนเองภายในเวลา 2 สัปดาห์
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จำแนกแยกแยะ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติ ที่กำหนด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยรวมและรายด้าน
3. ตอนที่ 3 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุป ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ การพัฒนาแนวทางดังนี้
 - 1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและเรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{X}=4.45$) ด้านทักษะผู้เรียนรู้ ($\bar{X}=4.35$) และด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.18$) ตามลำดับ
 - 1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และเรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{X}=4.72$) ด้านทักษะผู้เรียนรู้ ($\bar{X}=4.68$) และด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.58$)

1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ค่า $PNI_{Modified}$ มีค่าเท่ากับ 0.076 เรียงลำดับผลต่างจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ลำดับที่ 2 ด้านทักษะผู้เรียนรู้ และลำดับที่ 3 ทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง ตามลำดับ

2. การพัฒนาแนวทางการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยจัดลำดับหัวข้อตามผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

1.1 ทักษะการคิดสร้างสรรค์

แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาวางแผนโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้อิสระทางความคิดแก่ครู นักเรียน รับฟังความคิดเห็นความต้องการ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายที่ช่วยกระตุ้นความคิดแรงบันดาลใจโดยไม่ปิดกั้นแนวความคิดให้สามารถพัฒนาผลงานนวัตกรรมแปลกใหม่ได้ พร้อมทั้งการนิเทศติดตาม การสังเกตและติดตามพฤติกรรมนักเรียนอย่าง

ใกล้ชิดผ่านการสื่อสารพูดคุย สอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนเพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจและสะท้อนความเห็นจากข้อมูลความเป็นจริง

1.2 ทักษะการสร้างนวัตกรรมและผู้ประกอบการ แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินงานวางแผนโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านสื่อเทคโนโลยี แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้และวิธีการสร้างคุณค่าของผลผลิต นวัตกรรมผสมผสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องผ่านประสบการณ์จากการเรียนรู้กับบุคคล ปรากฏชาวบ้านให้ความรู้ความสามารถคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาออกแบบและสร้างนวัตกรรมจากความคิด เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมที่ถูกต้อง ยกย่องชมเชยให้รางวัลผลงานโดดเด่นเป็นแบบอย่าง พร้อมกับการนิเทศติดตาม การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดผ่านการสื่อสารพูดคุย สอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนเพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจและสะท้อนความเห็นจากข้อมูลความเป็นจริง

1.3 ทักษะการเข้าถึงและใช้ข้อมูลอย่างถูกต้องปลอดภัย แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาวางแผนโครงการจัดกิจกรรมที่มีการส่งเสริมการใช้ข้อมูลอย่างทั่วถึงผ่านบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล ผลดีผลเสียการนำเข้าสู่ข้อมูล ลิขสิทธิ์หรือความเป็นเจ้าของ การเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้ การไม่เปิดเผยและปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่สนใจ โดยครูแนะนำวิธีปฏิบัติตามขั้นตอนโดยข้อคำนึงถึงความถูกต้องปลอดภัย ประโยชน์โทษของการเข้าถึง พร้อมทั้งกำกับตรวจสอบสังเกต สอบถามนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานการติดตามผ่านการสื่อสาร พูดคุย สอบถามแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับผู้เรียน

1.4 ทักษะการประยุกต์ใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีอย่างถูกต้องปลอดภัย แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรม การส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกบริการสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์ สำหรับผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากสิ่งที่สนใจ สอดแทรกความรู้แก่ผู้เรียนในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ รู้เข้าใจบทบาทหน้าที่ กฎกติกาการอยู่ร่วมกันด้วยความถูกต้อง จากการนิเทศติดตามตรวจสอบ การสังเกต สอบถามนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน ผ่านการสื่อสาร พูดคุย สอบถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนเพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจ และสะท้อนความคิดเห็นจากข้อมูลความเป็นจริง

2. ด้านทักษะผู้เรียนรู้

2.1 ทักษะการสื่อสาร แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรม โดยวิธีการสื่อสารภาษากลางในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการใช้ทักษะภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องให้นักเรียนเกิดความเคยชิน และนำสื่อนวัตกรรมที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ให้ง่ายต่อการจัดการเรียนรู้ได้แลกเปลี่ยนความคิดกล้าคิด กล้าแสดงออก ตอบคำถาม ได้ตอบปัญหาระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงบทบาทสมมติ การใช้ข้อความสั้นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การกำกับติดตามภายในโดยผู้บริหารนิเทศครู ครูนิเทศครู การสังเกตนักเรียนทั้งในและนอกชั้นผ่านการสื่อสาร พูดคุย สอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.2 ทักษะการคิดวิจรณ์ญาณ แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการหรือส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และใช้สื่อดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายให้ผู้เรียนฝึกฝนนำเสนอความคิด ไตร่ตรอง ประกอบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความละเอียดรอบคอบจากกิจกรรมสถานการณ์ เหตุการณ์ ข่าวสารที่เกิดขึ้นและ

นำเสนอใจให้ได้แลกเปลี่ยนพูดคุย ตั้งประเด็นคำถาม คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลความเป็นไปได้ โดยไม่ปิดกั้นความคิดด้วยวิธีการตัดสินว่าถูกหรือผิด มีการยกย่องชื่นชมผู้เรียนที่มีความสามารถและกระตุ้นผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอทั้งในและนอกชั้นเรียน มีการนิเทศติดตามภายในโดยผู้บริหารนิเทศครู และครูนิเทศครู พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การรายงานและบันทึกผลกิจกรรม

2.3 ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีมคณะทำงานดำเนินการคอยแก้ปัญหาโดยมีครูให้คำแนะนำในรูปแบบกิจกรรม เช่น กิจกรรมธนาคารขยะ ออมทรัพย์โรงเรียน ฯลฯ พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ ค้นหา แสดงความคิดเห็นสามารถกำหนดขอบเขตความสำคัญของการตัดสินใจและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการตัดสินใจโดยคำนึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งครูคอยให้คำแนะนำโดยไม่ตำหนิในคำตอบหรือความคิดที่ไม่ถูกต้องพร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด แสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง และกำกับนิเทศติดตามโดยผู้บริหารนิเทศครู ครูนิเทศครู จากการสังเกตนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน

3 ด้านทักษะพลเมืองที่เข้มแข็ง

3.1 ทักษะทางสังคม การปรับตัวข้ามวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กลุ่ม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ การยอมรับซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมของชุมชนและครอบครัวเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรมให้สามารถปรับใช้กับชีวิตประจำวันสามารถอยู่ร่วมอย่างมีความสุขและทำงานกับผู้อื่นได้ พร้อมกับติดตามพฤติกรรมนักเรียนผ่านการ

สื่อสาร พูดคุย สอบถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับผู้เรียนเพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจ และสะท้อนความคิดเห็นจากข้อมูลความเป็นจริงเพื่อนำผลไปปรับปรุงต่อไป

3.2 มีอุดมการณ์ การทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ แนวทางการพัฒนาคือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นทีม กลุ่มสถานการณ์ต่างๆ เช่น กิจกรรม สถานนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จำลอง ฝึกฝนการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี เสียสละ มีความสามัคคี เห็นประโยชน์แก่ส่วนร่วมโดยครูคอยให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาพร้อมกับติดตามนักเรียนผ่านการสื่อสาร พูดคุย สอบถาม แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับผู้เรียน เพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจ และสะท้อนความคิดเห็นจากข้อมูลความเป็นจริง

3.3 มีความริเริ่มนำการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วางแผน ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหาด้วยตนเองตามความถนัด เห็นจุดเด่นจุดด้อยและภาคภูมิใจในตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกเป็นแบบอย่างที่ดีได้รับยกย่อง ชื่นชม พร้อมกับติดตามนักเรียนผ่านการสื่อสาร พูดคุย สอบถาม แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจ และสะท้อนความคิดเห็นจากข้อมูลความเป็นจริงกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่องและรายงานผลโครงการและกิจกรรมเพื่อนำผลไปปรับปรุงต่อไป

3.4 มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลก บนหลักประชาธิปไตย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาคือ สถานศึกษาดำเนินการวางแผนโครงการกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม อาทิ เช่น กิจกรรมจิตอาสา วันสำคัญต่างๆ งานทำความสะอาด งานบริการช่วยเหลือ

กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การยกย่องชื่นชมผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นปลุกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม มีศีลธรรม รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งกำกับติดตามสังเกตผู้เรียนสอบถามผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่องจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งครูคอยแนะนำตักเตือนกรณีที่ไม่ปฏิบัติไม่ถูกต้องเหมาะสม และรายงานผลโครงการและกิจกรรมเพื่อนำผลไปปรับปรุงต่อไป

5. ความเหมาะสมของการพัฒนาแนวทาง เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ด้านความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.78$) และด้านความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$)

6. ผลการประเมินคู่มือของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ๔ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$) และด้านการนำไปใช้โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทาง เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$) ในด้านทักษะพลเมืองที่

เข้มแข็งเนื่องจากครูผู้สอนมีความสามารถและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการใช้ทรัพยากร สามารถในการบูรณาการความรู้อย่างหลากหลายมีจิตสำนึก การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์ร่วมกันต่อการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมและความสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข การปรับตัวกับสภาพเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมที่หลากหลายวัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน ด้านทักษะผู้เรียนรู้เนื่องจากครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดคำสั่งมอบหมายงานที่มีความชัดเจนจากการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลเพื่อการตัดสินใจนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้เหตุและสติปัญญาบนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริง อย่างรอบคอบระมัดระวังเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องจากครูผู้สอนสามารถนำสารสนเทศไปใช้อย่างเกิดประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมอย่างปลอดภัย มีความสามารถคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ คิดค้นเปลี่ยนแปลง ประยุกต์ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม เพื่อนำมาใช้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ มีความถูกต้อง และมีความสามารถทางสมองในการแปลความหมายของข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือ และนำความรู้ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการหรือเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมสอดคล้องกับแนวคิดของ Gardner (Gardner 2010 อ้างอิงจาก เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, 2559) การพัฒนาจิตห้าลักษณะ ในด้าน จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายทำความเข้าใจ สังเคราะห์ข้อมูลประเมินความสำคัญ คัดเลือก และนำไปสู่การแยกประเด็นที่สำคัญที่ควรค่าแก่ความสนใจ และสามารถนำมาผสมผสานกันได้อย่างมีเหตุผล และด้านจิตสร้างสรรค์ (Creating

Mind) ผู้มีจิตสร้างสรรค์จะรู้จักคิดนอกกรอบเพื่อค้นหาหนทางใหม่ขึ้นมา ต้องกระหายที่จะเสี่ยงกล้าที่จะล้มและลุกขึ้นพร้อมรอยยิ้มและสู้อีกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ทักษะความสามารถของคนไทยในมุมมองเรื่อง “ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์” ในเรื่องของทักษะซึ่งเชื่อมโยงกับสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทาง คือ ทักษะด้านการคิด หมายถึง ความสามารถในการคิดเป็น 10 คุณลักษณะ ได้แก่ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิพากษ์ คิดประยุกต์ คิดเปรียบเทียบ คิดบูรณาการ คิดเชิงมโนทัศน์ คิดเชิงกลยุทธ์ คิดเชิงอนาคต และคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการจับประเด็นใจความหลักจากสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้อง และครบถ้วนรวมถึงการมีมารยาทการฟังในโอกาสต่างๆ ทักษะการพูด หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารด้วยการพูดที่มีความชัดเจนสั้นกระชับ ตรงประเด็นครบถ้วน มีความน่าดึงดูดหรือน่าสนใจด้วยถ้อยคำสุภาพ ใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ทักษะการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการรับสารด้วยการอ่านจากสื่อต่างๆ ได้โดยสามารถจับใจความได้รวดเร็วถูกต้องครบถ้วน ทักษะการเขียน หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารด้วยวิธีการเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ มีสำนวนภาษาถูกต้องมีเหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอที่สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน ทักษะภาษาต่างประเทศ หมายถึง ความสามารถในการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนภาษาต่างประเทศได้อย่างคล่องแคล่ว ชัดเจนถูกต้อง มีกาลเทศะ และความเหมาะสม ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ มีความเข้าใจ และความสามารถในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สารสนเทศที่จำเป็นในชีวิต เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสืบค้นข้อมูล การแก้ปัญหา การทำงาน และการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะทางสังคม หมายถึง

ความสามารถที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหรือการเข้าสังคม การมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น เพื่อดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม ทักษะการจัดการ หมายถึง ความสามารถในการวางแผน การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงค่าการควบคุม การติดตาม และประเมินผลรวมไปถึงการบริหารเวลา ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ เทอร์เนอร์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้การเรียนรู้แบบโครงการสะสมเพื่อส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ในนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้การเรียนรู้แบบโครงการสะสมเพื่อส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ในนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาเมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า หลักการเรียนรู้แบบโครงการสะสม ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงซึ่ง 3 อันดับแรก 4 ทักษะ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) การอ่านออกเขียนได้ และคณิตศาสตร์ 3) มีทักษะ คือ ความเข้าใจต่าง วัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) ด้านทักษะพลเมืองที่เข้มแข็งเนื่องจากครูผู้สอนมีความสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการใช้ทรัพยากร สามารถในการบูรณาการความรู้อย่างหลากหลายมีจิตสำนึกการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างค้ำค่าเกิดประโยชน์ร่วมกันต่อการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข เตรียมพร้อมปรับตัวกับสภาพเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมที่หลากหลายวัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันและสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดความ

ชำนาญจากการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ด้านทักษะผู้เรียน เนื่องจากครูผู้สอนสามารถในการถ่ายทอดคำสั่งมอบหมายงานที่มีความชัดเจนจากผลการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติสู่เป้าหมายที่วางไว้ การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็นด้วยวิธีการพูด การฟัง การอ่าน เพื่อให้เกิดการรับรู้เกิดความร่วมมือในการทำงานตามความเหมาะสมของสถานการณ์ ด้านทักษะผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องจากครูผู้สอนมีความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศที่ได้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมอย่างปลอดภัย มีความสามารถคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ คิดดัดแปลง ปรับแต่ง ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม เพื่อนำมาใช้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์มีความถูกต้องพร้อมทั้งนำความรู้ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการหรือเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงศ์ใหญ่ (2557: 1-2) ได้นำเสนอแนวทางการเรียนรู้ 4 แบบ เรียกว่า การเรียนรู้ชุมชนทรัพย์ในตนที่เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิต มุ่งจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพประกอบด้วย 1. การเรียนเพื่อรู้ หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผสมผสานกับสภาพจริงและประสบการณ์ในการปฏิบัติ 2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนาความสามารถและความชำนาญทางด้านวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ ปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและอาชีพได้อย่างเหมาะสม 3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขมีความตระหนักในการพึ่งพา

อาศัยซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระภาพ เพชรมาลัยกุล (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณผลสัมฤทธิ์คุณภาพมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ วิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะศตวรรษที่ 21 เมื่อพิจารณาในส่วนของ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะศตวรรษที่ 21 มีลักษณะ ดังนี้ 1) บูรณาการสาระ 2) แบบโครงงาน 3) สะเต็มศึกษา 4) เรียนรู้จากปัญหา 5) แบบร่วมมือ 6) แบบฝึกปฏิบัติ 7) สร้างประสบการณ์เรียนรู้ 9) เทคโนโลยีสารสนเทศ 10) สร้างความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง 11) การจัดการเรียนรู้แบบตลกฝึกความคิดรู้ 12) การเรียนการสอนแบบสาธิต 13) การฝึกคิดเชิงออกแบบ และ 14) กระบวนการ GPAS ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แม้จะพบว่ามี 12 ด้านที่ได้รับการบริหารจัดการเสริมสร้างในระดับมาก แต่ยังมีอีกหลายคุณลักษณะและทักษะ

ที่มีระดับการบริหารจัดการในระดับต่ำลงมาโดยเฉพาะด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักนวัตกรรมที่แม้จะมีส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับมาก แต่การขับเคลื่อนสู่การเป็นนักนวัตกรรมยังต้องการการดำเนินการเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรพิจารณาสื่อสารร่วมมือวางแผนกำหนดแนวทางส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาทักษะ เจตคติด้านต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลกับผู้เรียนและสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการกำกับติดตาม ดูแลอย่างต่อเนื่องตามบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.1 ควรศึกษาและวิจัยถึงสภาพปัญหาของการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2 ควรศึกษาวิจัยถึงการพัฒนาแนวทางเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ เทอร์เนอร์. (2561). ผลการใช้การเรียนรู้แบบโครงงานสะเต็มเพื่อส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ในนักศึกษามหาวิทยาลัยพยาบาล. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 26(2), 17-18.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- อีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 11(1), 129-142.

- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3(2), 218-219.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2557). สี่เสาหลักของการศึกษา. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 1-2.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา. *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (ฉบับย่อ)*. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf [สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. [ออนไลน์]. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ 21 เซ็นจูรี. ได้จาก: <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1651> [สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล*. [ออนไลน์]. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ ภาพพิมพ์. ได้จาก: <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1732> [สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563].

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

Innovative Leadership of School Administrators Affecting the Academic Administration Effectiveness of Private Vocational Schools in Northeast Region 3

อรุณี สุวรรณศรี¹, โกวิทย์ เทศบุตร²

Arunee Suwannasri¹, Kowat Tesaputa²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.82 และแบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เท่ากับ 0.75 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม การสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม และด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีคุณธรรมจริยธรรม และการมีความคิดสร้างสรรค์ 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศการศึกษา 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Master of Education Degree Program Student in Educational Administration, Roi-Et Rajabhat University

² Lecturer of Educational Administration Program, Faculty of Education, Roi-Et Rajabhat University

บริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม (X_2) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_5) และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม (X_4) ร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้ร้อยละ 49.50 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.206 + .345X_2 + .200X_1 + .089X_5 + .100X_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = .391Z_{x2} + .224Z_{x1} + .166Z_{x5} + .156Z_{x4}$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

This research aimed: 1) to study the innovative leadership of school administrators of private vocational schools in Northeast Region 3 ; 2) to study the effectiveness of academic administration of private vocational schools in Northeast Region 3 ; 3) to study the relationship between innovative leadership of school administrators and the academic administration effectiveness of private vocational schools in Northeast Region 3 ; and 4) to create the prediction equation of innovative leadership of school administrators affecting the academic administration effectiveness of private vocational schools in Northeast Region 3. The samples of this research were 347 the school administrators and the teachers of private vocational schools in Northeast Region 3. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with reliability of innovative leadership of school administrators is 0.82 and the efficiency of academic administration is 0.75. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression.

The research results were as follows: 1) The innovative leadership of school administrators on overall was at a high level. When each aspect was considered, it was found that three aspects were at the highest level that is visionary of change, teamwork and participation, creating the climate of innovative learning organization, and two aspects were at the high level that is moral and ethics, and creative thinking ; 2) The effectiveness of academic administration on overall was at the highest level. When classify by aspect, it was found that the aspects with highest level were learning process, development and use of educational

media and innovative technology, measurement and evaluation and learning transfer ; and at the high level were school curriculum, and educational supervision ; 3) The relationship between innovative leadership of school administrators and the academic administration effectiveness of private vocational schools in Northeast Region 3 correlated positively with the statistically significant at 0.01 level ; 4) The teamwork and participation (X_2), visionary of change (X_1), creative thinking (X_5), and moral and ethics (X_4), together predicted the academic administration effectiveness of private vocational schools in the Northeast Region 3 at 49.50 percent. The equation with raw score and standard score can be written as follows:

A predictive equation in raw score

$$Y' = 1.206 + .345X_2 + .200X_1 + .089X_5 + .100X_4$$

A predictive equation in standard score

$$Z'_y = .391Z_{X_2} + .224Z_{X_1} + .166Z_{X_5} + .156Z_{X_4}$$

Keywords: Innovative leadership, Academic administration effectiveness, Private vocational schools

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานและเป็นปัจจัยในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพเต็มความสามารถ มีคุณภาพชีวิตที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความคิด ทักษะในด้านต่างๆ ให้เกิดแรงผลักดันที่สำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสังคมจะเป็นตัวทำให้เกิดผลในการพัฒนาประเทศชาติ เพราะการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามที่ประเทศชาติต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 124) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดภารกิจการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป โดยถือว่าการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลัก มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา

มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่กล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจทิศทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ 3 ประการคือ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาการจัดการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ และการเพิ่มมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544: 2) การบริหารงานวิชาการ

จึงเป็นงานที่สำคัญมาก เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะการปรับปรุงกิจกรรมการสอนซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (เพียงเพ็ญเพียรสันเทียะ, 2553: 1) การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารสถานศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันการยกระดับคุณภาพงานวิชาการจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยเทคโนโลยีและการนำนวัตกรรมและพัฒนา

นวัตกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวงการศึกษาศาสนาและการสื่อสารและสังคมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นที่สถาบันทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนารัพยากรมนุษย์จะต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในรูปของกระบวนการขั้นตอน วิธีการ หรือผลิตภัณฑ์ที่จับต้องให้ได้ ซึ่งลักษณะสำคัญของนวัตกรรมนั้นต้องมาจากความตั้งใจที่ต้องการให้เกิดขึ้น ต้องมีความใหม่และนำมาใช้ได้ มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรหรือให้แก่สังคมในวงกว้าง โดยการสร้างสถาบันทางการศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมจะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการชิงความได้เปรียบในยุคฐานความรู้ ซึ่งเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาโดยขึ้นอยู่กับความสามารถการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นพบสิ่งใหม่และการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นอาจเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา การบริหารงาน รวมไปถึงการสร้างนิสัยนวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กรทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา

ที่ต้องพัฒนาให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อสร้างรูปแบบการทำงาน การสร้างสื่อและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร รวมไปถึงการวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพ และมีสมรรถนะพร้อมในการศึกษาต่อ การดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค้อร ประจันเขตต์, 2557: 24-28)

ด้วยความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สนใจที่จะทำวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้บรรลุประสิทธิผลที่สูงยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ในทางบวก

2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้วัฒนธรรม ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 3) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้วัฒนธรรม 4) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม และ 5) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 1,537 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 347 คน

จำนวน 41 คน และครู จำนวน 306 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยกลุ่มผู้บริหารและครู โดยกระจายสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยการเทียบจำนวนประชากรแต่ละจังหวัดกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง จังหวัดที่ตั้งของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Type)

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Type)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงผู้บริหารสถานศึกษา และครูสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 347 ชุด ให้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วน ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึก ข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่า ร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ บริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษา เอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยการ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) และสร้างสมการถดถอย เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวม อยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 8 ข้อ และ อยู่ในระดับมากจำนวน 1 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ กำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นข้อความแสดง ถึงความปรารถนาในการสร้างนวัตกรรม

1.2 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 6 ข้อ และอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ ซึ่งข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เปิดโอกาสให้ครูสะท้อน ผลการทำงานและเสนอแนวทางในการทำงาน เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษา

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่ง การเรียนรู้นวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ และอยู่ในระดับมากจำนวน 5 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูได้รับการ พัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยี

1.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ และอยู่ในระดับ มากจำนวน 5 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สามารถสื่อสารความคิดของตนเองให้ครูเห็น รายละเอียดและภาพชัดเจน

1.5 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ และอยู่ในระดับ มากจำนวน 5 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย

2.2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 5 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความหลากหลาย

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 6 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวัดผล และประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

2.4 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักสูตรมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา

2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ระบบการนิเทศภายในสถานศึกษามีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับ

มาก ($r_{xy} = .671$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม และด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ นวัตกรรม ตามลำดับ

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม (X_2) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ร้อยละ 38.90 เมื่อเพิ่มด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) จะมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 44.30 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 5.40 เมื่อเพิ่ม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_3) เข้าไปจะมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 47.40 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 3.10 และเมื่อเพิ่มด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม (X_4) เข้าไปจะมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 49.50 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 2.10 ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = 1.206 + .345X_2 + .200X_1 + .089X_3 + .100X_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_{y} = .391Z_{x_2} + .224Z_{x_1} + .166Z_{x_3} + .156Z_{x_4}$$

อภิปรายผล

จากการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผู้วิจัยนำประเด็นข้อค้นพบสำคัญและนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการทำงาน ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นข้อความแสดงถึงความปรารถนาในการสร้างนวัตกรรม ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายสถานศึกษาในอนาคตที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการเป็นองค์การนวัตกรรม ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งบรรลุประสิทธิผลของสถานศึกษา ทั้งยังสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ดังที่เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557: 58-59) ชี้ว่าผู้บริหารต้องสามารถแสดงออกเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขององค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้บรรลุประสิทธิผลของสถานศึกษาและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวุฒิ ศรีสนธิ และโกวิวัฒน์ เทคนบุตร (2563: 24) ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านกระบวนการเรียนรู้เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้สถานศึกษา จึงเน้นที่จะให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย โดยครูออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ อีกทั้งครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และครูได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูง ดังที่ กิตติมา ปรีดีติติก (2532: 61) ชี้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารและครูที่จะต้องทำการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมมีการเรียนการสอนที่ถูกต้องตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนคือ ควรจัดความรู้และคุณสมบัติอื่นที่ต้องการให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยึดหยุ่นตามสถานการณ์สภาพท้องถิ่นที่เรียนเพื่อให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผลการวิจัยสอดคล้องกับมล ภูประเสริฐ (2555: 6) ที่พบว่า งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่เกี่ยวกับกระบวนการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องใช้วิธีการวัดประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษา เอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงสุด โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการศึกษานั้น องค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในอันดับต้น ๆ นั้นคือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะและแบบแผนในการทำงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายสถานศึกษาในอนาคตที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการเป็นองค์กรนวัตกรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ที่แสดงถึงความปรารถนาในการสร้างนวัตกรรม กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา ผู้บริหารสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมแก่ครูและชุมชน เพื่อปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวิสัยทัศน์ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ และกระตุ้นความคิดของครูให้เกิดจินตนาการในการวาดฝันให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาร่วมกัน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนให้เกิดความเชื่อมั่น นำเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจ ยอมรับในกระบวนการทำงานของคณะครูทุกคนที่ทำงานร่วมกันและรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการมอบหมายงาน และเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการทำงานและเสนอแนวทางในการทำงานเพื่อสร้างและพัฒนาการจัดการศึกษา ส่งผล

ให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จทางการจัดการศึกษาตลอดมา ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกัญชลาลันเหลือ (2554: 124) ได้ศึกษาเรื่องโมเดลการสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวียงวิวรรธน์ ทำทูล และวัลลภา อารีรัตน์ (2557: 31-38) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับ “มาก” และผลการศึกษการเป็นองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าในภาพรวมค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก”

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อาชีวศึกษา เอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จากตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วมีความสามารถในการพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ตามลำดับคือ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม จะเห็นว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมกับคณะครูในการวางแผน เพื่อปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการทำงานและเสนอแนวทางในการทำงานเพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษา รวมทั้งยอมรับและเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของทีมงานในการ

ทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ อำนวย มีสมทรัพย์ (2553:12) กล่าวว่าการทำงานเป็นทีม ใ้ว่าการทำงานเป็นทีม สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมี เป้าหมายเดียวกันจะทำอะไรแล้วทุกคนต้องยอมรับ ร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งจำเป็น สำหรับการบริหารงานในทุกองค์การ องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นข้อความแสดงถึง ความปรารถนาในการสร้างนวัตกรรม กำหนด เป้าหมายกลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา และกำหนดเป้าหมายสถานศึกษาในอนาคตที่เหมาะสม และเป็นไปได้ในการเป็นองค์การนวัตกรรม ผู้บริหาร ต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมแก่ครูและชุมชน เพื่อจะได้ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น เพื่อให้ สถานศึกษาบรรลุวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิด ของ ขวัญชนก ไตนาค (2556: 79) กล่าวว่า การ มีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงคือ การสร้าง เป้าหมาย หรือวิสัยทัศน์ขององค์กรที่ชัดเจน กว้างไกล มุ่งมั่น ให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบัน เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น นำไป สู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงในอนาคต องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นถึงความ สำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง เสนอความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดเดิม หรือต่อยอดความคิดเดิมเพื่อมุ่งพัฒนานวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและสังคม โดย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถสื่อสารความคิด ของตนเองให้ครูเห็นรายละเอียดและภาพชัดเจน และโน้มน้าวให้บุคลากรพร้อมร่วมมือในการปฏิบัติ พร้อมทั้งสร้างทางเลือกใหม่ๆ เพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาและขับเคลื่อนการทำงานและเปิดโอกาส ให้ครูแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดจินตนาการและ

แรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทิพร สาณ้อย (2557:92) กล่าวว่าความคิด สร้างสรรค์ว่าความคิดสร้างสรรค์ คือ การคิด นอก กรอบ คิดสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากเดิม แต่ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ด้วยแล้วนำมา เชื่อมโยงกับองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อแก้ปัญหา ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วย ความคิด คล่อง ยืดหยุ่น ริเริ่ม และละเอียดอ่อน และ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม แสดง ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหาร สถานศึกษาควรตระหนักถึงการใช้อำนาจตาม กฎหมายอย่างเสมอภาคในการปฏิบัติงานและ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ประพฤติปฏิบัติ ที่ดีทั้งต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพยึดมั่นในหลักวิชาชีพ และจรรยาบรรณตลอดจนการรักษามาตรฐานการ ทำงานที่มีคุณภาพและตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง (2557: 12) กล่าวว่าการมีคุณธรรมจริยธรรม คือ สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นลักษณะของความรู้สึกลึกซึ้งคิดทาง จิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจ ของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มี การประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรม เป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิตในการ บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ด้านการมี คุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ แต่ กลับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถาน

ศึกษาควยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน กล้าเปลี่ยนแปลง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและ ถูกกฎหมายรวมทั้งบริหารงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร

2. จากการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการนิเทศ การศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบ ให้ผู้บริหาร มอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ได้ช่วยครูและบุคลากรใน การปรับปรุงการเรียนการสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทาง เรียนของนักเรียนดีขึ้น ดำเนินการตามแผนโครงการ นิเทศ โดยใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับงานและผู้บริหาร การนิเทศอย่าสม่ำเสมอและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยพัฒนารูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อ นำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้สูงขึ้น
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มจังหวัดอื่น ๆ
3. ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยระเบียบวิธีวิจัยและ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากหลาย ๆ พื้นที่ ใน สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ได้ผลวิจัย เชิงลึกที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งในแง่ ปัจจัยเงื่อนไข กระบวนการ ยุทธศาสตร์และผล สืบเนื่องที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์พัลลิกะ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิติมา ปรีดีดีลิก. (2532). *กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- ขวัญชนก โตนาค. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ณัฐวุฒิ ศรีสนธิ และโกวิวัฒน์ เทศบุตร. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(1), 20-30.
- นนทิพร สาน้อย. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- นิกัญชลา ลั่นเหลือ. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *การบริหารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตรออฟเซต.

- เพียงเพ็ญ เพียรสันเทียะ. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ คศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง. (2557). กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก. กรุงเทพฯ: เอส ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล และวัลลภา อารีรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 37(3), 31-38
- องค์อร ประจันเขตต์. (2557). โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นพของพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งนวัตกรรมของอาจารย์พยาบาลในสถาบันสมทบคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 371-381.
- อำนวย มีสมทรัพย์. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R.R. (1962). *New pattern of Management*. New York: McGraw-Hill.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

Academic Leadership of School Administrators Affecting the Effectiveness of School Under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et

จิราพร พลละติม¹, หทัย น้อยสมบัติ²

Jiraporn Palasim¹, Hatai Noisombut²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด และ 4) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ.93 และ แบบสอบถามประสิทธิผลของสถานศึกษา เท่ากับ.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามี 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เหลืออีก 1 ด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามี 2 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เหลืออีก 2 ด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) =.961 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน ด้านการ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Graduate Student Master of Education, Educational Administration Program, Faculty of Education Roi-Et Rajabhat University

² Lecturer of Educational Administration Program, Faculty of Education, Roi-Et Rajabhat University

ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน และด้านการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ซึ่งเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y' = 0.906 + 0.170X_3 + 0.366X_4 + 0.151X_2 + 0.119X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z'_y = 0.163Z_{x3} + 0.435Z_{x4} + 0.183Z_{x2} + 0.145Z_{x1}$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

Abstract

This research aimed: 1) study the academic leadership of school administrators under the Office of Secondary Educational Service Roi Et, 2) study effectiveness of school under the Office of Secondary Educational Service Roi Et, 3) study The relationship between the academic leadership of school administrators and the effectiveness of school under the Office of Secondary Educational Service Roi Et. and 4) study the academic leadership of school administrators affecting the effectiveness of school under the Office of Secondary Educational Service Roi Et. The research instrument used for data collection was a five rating scales questionnaire with reliabilities of Cronbach's alpha coefficient were .930 and .91 The statistical techniques employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. Regression equations were created for predicting dependent variables through Stepwise Multiple Regression analysis.

The research findings were as follows: 1) The academic leadership of school administrators under the Office of Secondary Educational Service Roi Et was at the highest level. When considering each aspect, it was found that 4 aspects at the highest level, the remaining 1 aspect were at high level ; 2) The effectiveness of schools in under the Office of Secondary Educational Service Roi Et was at the highest level. When considering each aspect, it was found that 2 aspects at the highest level, the remaining 2 aspects were at high level ; 3) The relationship of academic leadership of school administrators with effectiveness of schools under the Office of Secondary Educational Service Roi Et, overall the relationship was very positive at the 0.01 level of significance ($r=0.961$) ; 4) Academic leadership of school administrators affecting the effectiveness of schools under the Office of Secondary Educational Service Roi Et in supervision of teaching and learning management, promoting the academic climate, managing of curriculum and instruction, and defining the school goal

and missions predicted the variance of school effectiveness. It could predict 56.90%. The prediction equations could be written as follow:

The regressive equation in the form of raw score (Unstandardized Score)

$$Y' = 0.906 + 0.170X_3 + 0.366X_4 + 0.151X_2 + 0.119X_1$$

The regressive equation in the form of standard score (Standardized Score)

$$Z'_y = 0.163Z_{x3} + 0.435Z_{x4} + 0.183Z_{x2} + 0.145Z_{x1}$$

Keywords: Academic leadership, Effectiveness of school, The Secondary Educational Service Area Office Roi Et

บทนำ

การจัดการศึกษามีจุดประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 3) ซึ่งได้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยเน้นให้เกิดเอกภาพทางนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร เพราะมีผลกระทบต่อบุคคลและทรัพยากรภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ผู้นำที่มีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของงานที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมดำเนินการให้สถานศึกษามุ่งไปสู่คุณภาพ และได้มาตรฐาน เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและมีภาวะผู้นำทางวิชาการระดับสูง ย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพนำพาผู้เรียนไปสู่

เป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 15) ทั้งนี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนรู้และการสอนในสถานศึกษาโดยตรง สามารถโน้มน้าวใจหรือชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อให้ภารกิจหลักของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Teddlie & Reynolds, 2000: 3)

จากการศึกษาพบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 60 โรงเรียน เป็นสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด มีรายงานการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) โดยมีสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นผู้ดำเนินการออกข้อสอบและจัดสอบทั่วประเทศ การสอบ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2562 มีผลคะแนนลดลงได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ ลดลงร้อยละ 0.72 วิชา และวิชาวิทยาศาสตร์ ลดลงร้อยละ 0.12

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหาร

สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน อย่างน้อยหนึ่งด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน 4) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และ 5) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 2,409 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 335 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie & Morgan บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 42-44) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน โดยการเทียบจำนวนประชากรแต่ละขนาดกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายใช้การจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงรายละเอียดและความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 335 ชุด และสามารถเก็บข้อมูลกลับคืนมาได้ 335 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ และระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายด้าน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมาย พันธกิจ และแผนพัฒนาสถานศึกษา

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ประชุมชี้แจงการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จ

1.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานិเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูตามแผนที่กำหนด

1.4 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหาร

สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการในสถานศึกษา เช่น การแข่งขันทางวิชาการ

1.5 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนไปเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2 ด้านการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้

2.3 ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับบริบทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

2.4 ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาและแนวทางการแก้ปัญหาด้านวิชาการกับคณะครูได้

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=0.961$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางถึงสูง ($r=0.454-0.655$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ X_3 , X_4 , X_2 และ X_1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .170, .366, .151 และ .119 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .163, .435, .183 และ .145 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งสี่ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ได้ร้อยละ 56.90 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = 0.906 + 0.170X_3 + 0.366X_4 + 0.151X_2 + 0.119X_1$$

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.163Z_{X3} + 0.435Z_{X4} + 0.183Z_{X2} + 0.145Z_{X1}$$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูตามแผนที่กำหนดร่วมกับครูวางแผนการนิเทศภายในเพื่อสร้างความเข้าใจ เข้าเยี่ยมห้องเรียน สังเกตการณ์สอน อย่างเป็นกัลยาณมิตร และจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ครูหลังการนิเทศ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความมีประสิทธิผล โดยมีความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา นาคคำ (2557: 189) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนพมาศ ไทยภักดี และคณะ (2560: 90-99) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการสอนของครู

ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการสอน

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการจัดบรรยากาศและทรัพยากรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้สถานศึกษา ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญต่องานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธาสิณี สังฤทธิ์ (2561: 62) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจความเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดยา ภีระบัน (2561: 78) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล ปถคามินทร์ (2560: 87) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตอำเภอ

สนามชัยเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจะเขิงเทรา เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศารัตน์ พงคินิตย์ (2560: 69) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดสทวิทยาเขต ชลบุรี 3 สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ประสิทธิภาพของ สถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์กันทางบวกใน ระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ได้แก่ ด้าน การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้าน การพัฒนาหลักสูตรและการสอน ด้านการกำหนด เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้าน การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน จากผล การวิจัยจะเห็นว่า การนิเทศติดตามการจัดการเรียน การสอน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ การ พัฒนาหลักสูตรและการสอน การกำหนดเป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษา และการกำกับติดตาม ความก้าวหน้าของนักเรียน ล้วนมีความสัมพันธ์ทาง บวกต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สอดคล้องกับ งานวิจัยของภัทรา พึ่งไพฑูรย์ (2555: 89) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปรารจันบุรี เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นไปในทางบวก อยู่ระดับค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของณัฐชนก ชัยศรี (2556: 96) ได้ศึกษาความ สัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถาน ศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จากตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร มีตัวแปรที่ทดสอบ แล้วส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ตามลำดับ ได้แก่ ด้านการนิเทศติดตามการจัดการ เรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน และด้าน การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถาน ศึกษา ด้านการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการ สอน เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ แสดง ให้เห็นถึง ความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องร่วมกับคณะครูในการนิเทศติดตาม การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียนให้ มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของกันยารัตน์ ศรีเนตร (2559: 9) และ Krung (1993: 430-443) ที่กล่าวว่า การ นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน เป็นการ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลด้านการจัดการเรียน การสอนของครู ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านวิชาการของสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถาน ศึกษา มีบทบาทในการนิเทศการสอน โดยให้ถือว่าเป็นวิธีการพัฒนาครูอย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มพูน การเรียนรู้ของนักเรียนได้

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการเป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมกับคณะครูในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการควบคุมการใช้เวลาในการสอน การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานทางวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกันยาร์ตัน ศรีเนตร (2559: 10) กล่าวว่า การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานทางวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเป็นตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมกับคณะครูในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยนำเอาแนวนโยบายการบริหารจัดการเรียนรู้ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย จุดหมายหลักการ พฤติกรรมที่คาดหวัง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเนื้อหาสาระที่ต้องเรียนรู้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานมาวางแผนสู่การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ คนดี (2556: 6) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรและการสอน กระบวนการที่ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเตรียมการสอนตามหลักสูตร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ตามกรอบหลักสูตรที่ได้ร่วมจัดทำไว้ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนการดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Murphy (1990: 224-250) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรและการสอนการบริหารจัดการหลักสูตร ส่งเสริมคุณภาพการสอน เน้นวิธีการหลักที่เกี่ยวกับการสอนและการเรียน ทั้งนี้จะต้องมีหลักสูตรแกนกลางที่สอดคล้องกับมาตรฐานชีวิตและการปฏิบัติในสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา เป็นตัวแปรที่สี่ที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมกับคณะครูในการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วางแผนพัฒนา กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ภารกิจหลักของสถานศึกษา อำนาจความสะดวกในการพัฒนาสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล และพัฒนาให้การจัดการศึกษาบรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2553: 52) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา เป็นความรับผิดชอบ โดยตรงของผู้เป็นครู จะต้องทำให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของตน การกำหนดทิศทางที่ดีควรครอบคลุมภารกิจอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Weber (2002: 2) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ของผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจและความคาดหวังของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นพันธกิจร่วมของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ แต่กลับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ สนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการที่อาจส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

2. จากการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด การปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับบริบทมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน และด้านการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้ครูได้รับผิดชอบงานตามความสนใจและความสามารถ เปิดโอกาสให้ครูได้กำหนดเป้าหมาย พันธกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และผู้บริหารกำหนดให้ครูประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อผู้รับผิดชอบสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา และสามารถพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งจะได้ข้อค้นพบที่เจาะลึกในแต่ละองค์ประกอบมากยิ่งขึ้น และมีความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา นาคคำ (2557). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.

- กันยารัตน์ ศรีเนตร. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐชนก ชัยศรี. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลเย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ดวงกมล ปดคามินทร์ (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตอำเภอสนามชัยเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธิดารัตน์ พงคนิตย์ (2560). *ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสทวิทยาเขต ชลบุรี 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธิษตยา ภิระบัน (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เพเย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นพมาศ ไทยภักดี, สุขุม พรหมเมืองคุณ และอุดมศิลป์ วงษ์วิชโรตติ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการสอนของครูในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค*. *วารสารศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11 (12), 90-99.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการศึกษา เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปราณული มะโนเรือง. (2559). *การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรา พึ่งไพฑูรย์. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ศิริวรรณ คนดี. (2556). *การบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตคุณภาพนาดี 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการนำจุดเน้นพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.

- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2553). *ภาวะผู้นำ : แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธาสินี สังกฤทธิ (2561). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจความเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- Krungs, S. (1993). *Leadership Craft and the Crafting of School Leaders*. Phi Delta Kappa.
- Murphy, M.J. (1990). "Principal Instructional Leadership Advances in Educational Administration". *American Journal of Education*, 98(3), 224-250.
- Teddlie, C. & Reynolds, D. (2000). *The International Handbook of School Effectiveness Research*. London: Falmer.
- Weber James R. (2002). *General System Theory: Foundations Development Applications*. New York : George Braziller. Educational Leadership Professors. New York: University of Georgia.

การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Development of Knowledge Management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

ชไมพร เพ็ญ¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Chamaiporn Pearjun¹, Suwat Julsuwan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $M_{odified}$) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $\bar{X}=4.50$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับได้ดังนี้ อันดับแรกสองด้านคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ อันดับสองด้านการกำหนด ด้านการแลกเปลี่ยน และอันดับสามด้านการสร้างความรู้ สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า $\bar{X}=4.71$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ดังนี้ ด้านการกำหนดความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้และ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้

2. แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงตามความต้องการจำเป็นและความต้องการพัฒนา ดังนี้ ด้านการจัดเก็บความรู้ 13 แนวทาง ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ 10 แนวทาง ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ 11 แนวทาง ด้านการกำหนดความรู้ 12 แนวทาง ด้านการสร้างความรู้ 8 แนวทาง และ ด้านการแสวงหาความรู้ 14 แนวทาง

คำสำคัญ: การพัฒนา, แนวทางการจัดการความรู้, สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Student Degree M.Ed Educationnal Administration Major of Mahasarakham University

² Assoc. Prof. Dr. Educationnal Administration Major of Mahasarakham University

Abstract

This study aimed to 1) study the current state and desirable state of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. 2) Develop Guidelines of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. The study was divided into 2 phases, the first phase was study the current state and desirable state of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, the second phase was development guidelines of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. Descriptive statistics used in this study were average, mainly percentage and modified priority needs index. The study were found:

1. The result of current conditions and desirable conditions. The current conditions of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 as whole was at high level, $\bar{X}=4.50$ When consideration on each aspect, were found 4 aspect at highest level and 2 aspects were at high level, can be sorted in ascending order on the tip three were, The first has two aspect Knowledge Acquisition Knowledge Utilization The second has two Knowledge Acquiescing Knowledge Sharing and The third Knowledge Acquiescing.

The desirable conditions as whole was at highest level, $\bar{X}=4.71$ When consideration on each aspect were found 6 aspect at highest level, the average order can be sorted in ascending order on the top three were Knowledge Acquiescing Knowledge Storing and Knowledge Sharing.

2. Guidelines of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 with prior necessity are Knowledge Acquiescing 12 guidelines, Knowledge Acquisition 14 guidelines, Knowledge Development 8 guidelines, Knowledge Storing 13 guidelines, Knowledge Sharing 10 guidelines and Knowledge Utilization 11 guidelines.

Keywords: Development, Guidelines of Knowledge Management, Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา

ความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความ

ประพุดติ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศที่ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว” (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2559)

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงถือว่ามีความ สำคัญและจำเป็น ทุกองค์กรจะต้องสร้างความเข้ม แข็ง ความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรทุกคน เพราะพลังแห่งความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จะทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ในสภาพสังคมปัจจุบัน Knowledge Management หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า KM นั่นก็คือแนวทางการบริหาร แนวทางการทำงานภายในองค์กรเป็นกระบวนการ ดำเนินงานรูปแบบใหม่ที่เน้นการทำงานอย่างเป็น ระบบ โดยใช้ความรู้เป็นฐานควบคู่กับการพัฒนาการ เรียนรู้ มีกระบวนการรวบรวม การจัดระบบ การ แลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความรู้ โดย อาศัยเทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ ความรู้ขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะ มีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างความสำเร็จ เพิ่มขีดความ สามารถเชิงการแข่งขันและให้ได้มุมมองในองค์กร มากขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2547 ; สถาบันวิจัยและ พัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550 ; ประเวศ วัชระ, 2550 ; ไพโรจน์ ชลารักษ์, 2551 ; เฉษฐา นกน้อย, 2552) โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็น ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติ ญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจในสิ่ง ต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็น คำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะ ในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม 2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็น ความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่าน

วิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้ แบบรูปธรรม (คณะวารสารและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561)

การจัดการความรู้คือเครื่องมือเพื่อการ บรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุ เป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ บรรลุความเป็นชุมชนเป็นหมู่คณะ การจัดการความรู้ ร่วมกัน การมีคุณค่าร่วม และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึง การเรียนรู้ร่วมกันและการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ ใช้ อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน การรวมตัวในรูปแบบ นี้เป็นเหมือนแรงผลักดัน โดยอาศัยความต้องการ และความสนใจของสมาชิกใน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) เพื่อ การเรียนรู้และพัฒนาองค์กรสู่มาตรฐานการจัดการ ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Senge, 1990)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือ การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของ ครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ในโรงเรียน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อการจัดการ ความรู้ขององค์กร ตลอดจนการพัฒนามาตรฐาน การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า PLC เป็นการสร้าง “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของ โรงเรียน ในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียน ของนักเรียน หรืองานวิชาการโรงเรียน ซึ่งมองใน มุมมองเดียวกัน โดยมองการรวมตัวกันดังกล่าว มีนัยยะแสดงถึงการเป็นผู้นำร่วมกันของครู หรือ เปิดโอกาสให้ครูเป็น “ประธาน” ในการเปลี่ยนแปลง (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการความรู้จึงเป็นการสร้างความรู้ และแบ่งปันความรู้จากการดำเนินงานซึ่งจะต้อง สร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียน สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และบุคลากร

ได้รับประโยชน์สูงสุดในกรณีการจัดการความรู้ของโรงเรียนจะมีผลดี คือ โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น สามารถดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบรรยากาศที่ดีในการดำเนินงาน ครูได้รับการพัฒนาให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเพิ่มสูงขึ้น (จักรพรรดิ วัฒนา, 2550)

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่สถานศึกษาบางแห่งไม่มีการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ขาดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ขาดการนำความรู้มาเผยแพร่ให้กับบุคลากรคนอื่น ๆ ด้วยข้อจำกัดการหน้าที่รับผิดชอบ ผู้ปฏิบัติงานไม่มีแรงจูงใจและแรงกระตุ้น ไม่เห็นประโยชน์ของการจัดการความรู้เพียงพอ การจัดการความรู้ไม่ได้เชื่อมโยงกับเป้าหมายขององค์กร และไม่มีระบบที่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การทำงานขาดประสิทธิภาพเพราะเกิดจากบุคลากรไม่มีการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ และบุคลากรของโรงเรียนมีอัตราการโยกย้ายทุกภาคเรียน ไม่มีการเผยแพร่ให้บุคลากรคนอื่น ๆ ตลอดจนงานประสานงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2562 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 197 คน และ ครู จำนวน 2,904 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,101 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2562 จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และ ครู จำนวน 324 คน รวมกลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 347 คน ที่ได้มาจากวิธีการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท บุญชม ศรีสะอาด (2554: 74) โดยใช้ค่าความคิดเห็นมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6-1.0

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน
- 2) ดร.วุฒิชัย วรครบุรี 3) นายพลกฤษณ ศึกษา
- 4) นายสมชาย โพธิ์ศรี 5) ดร.ณัฏฐรงค์ พิริยการ

ผู้วิจัยหาค่าคุณภาพเครื่องมือ 1) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือจากต้นสังกัดถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 นำแบบสอบถามในรูปแบบเอกสาร และคิวอาร์โค้ดพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบรับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.4 การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการความรู้ การดำเนินงานภายในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และได้รับรางวัลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับเขต ตลอดจนระดับชาติ ได้แก่ โรงเรียนชุมชนหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ โรงเรียนชุมชนชุมแพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) มาสรุปหลอมรวมตามประเด็นขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นสังกัด ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งจัดส่งเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับคืน ทำการบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 35) จากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับได้ดังนี้ อันดับแรกมีสองด้านคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และอันดับสองด้านการกำหนด ด้านการแลกเปลี่ยน และอันดับสามด้านการสร้างความรู้

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ดังนี้ การกำหนดความรู้ การจัดเก็บความรู้ และ การแลกเปลี่ยนความรู้

3. ผลการศึกษาคำความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ค่า มีค่าเท่ากับ 0.376 เรียงลำดับผลต่างจากมากไปหาน้อย ดังนี้

การจัดเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้และการแสวงหาความรู้

4. แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงตามความต้องการจำเป็นและความต้องการพัฒนา ดังนี้

4.1 ด้านการจัดเก็บความรู้ แนวทางการพัฒนา คือ 1) สถานศึกษามีการกำหนดขั้นตอนการจัดเก็บความรู้ที่เป็นระบบ 2) สถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บความรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) สถานศึกษามีการจัดเก็บความรู้

ที่สะดวก 4) สถานศึกษามีการปรับปรุงความรู้
อย่างต่อเนื่อง 4.2 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้
แนวทางการพัฒนา คือ 1) สถานศึกษาส่งเสริม
ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้ภายในสถานศึกษา
2) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้
ภายนอกสถานศึกษา 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ด้วย
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเชื่อมโยง
ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) สถานศึกษา
จัดให้มีการสับเปลี่ยนงานภายในสถานศึกษา
5) สถานศึกษาจัดให้มีการสับเปลี่ยนงานภายนอก
สถานศึกษา 4.3 แนวทางการประยุกต์ใช้ความรู้
แนวทางการพัฒนา คือ 1) การนำความรู้ไปประยุกต์
ใช้ในการพัฒนางาน 2) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
ในการพัฒนาตนเอง การพัฒนางานตนเองและปรับ
ใช้ในชีวิตประจำวัน 3) การนำความรู้ไปประยุกต์
ใช้ในการพัฒนาผู้อื่น 4) การนำความรู้ไปประยุกต์
ใช้ในการตัดสินใจ 5) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
ในการแก้ปัญหา 4.4 แนวทางการกำหนดความรู้
แนวทางการพัฒนา คือ 1) สถานศึกษามีการแต่ง
ตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบในด้านการจัดการ
ความรู้ 2) สถานศึกษามีการสำรวจและรวบรวม
ความรู้ที่มีอยู่ภายในสถานศึกษา 3) สถานศึกษามี
การสำรวจและรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ภายนอกสถาน
ศึกษา 4) สถานศึกษามีการประชุมเพื่อวิเคราะห์
ความรู้ที่ต้องการใช้ 5) สถานศึกษามีการจัดลำดับ
ความสำคัญของความรู้ที่จำเป็นต่อสถานศึกษา 4.5
แนวทางการสร้างความรู้ แนวทางการพัฒนา คือ
1) สถานศึกษามีกระบวนการนำความรู้มาพัฒนา
ต่อยอดให้เกิดความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ 2) สถาน
ศึกษาเชิญบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมาให้
ความรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ 3) สถาน
ศึกษามีส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นในการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา 4.6
แนวทางการแสวงหาความรู้ แนวทางการพัฒนา
คือ 1) สถานศึกษามีกระบวนการสำรวจ รวบรวม

ความรู้ภายในสถานศึกษา เช่น การประชุม อบรม
สัมมนา 2) สถานศึกษามีกระบวนการสำรวจ รวบรวม
ความรู้ภายนอกสถานศึกษา เช่น การประชุม อบรม
สัมมนา 3) การศึกษาคูงานจากสถานศึกษาที่มี
วิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 4) ครูและ
บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการแสวงหา
ความรู้ของสถานศึกษา ถือว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่
และความรับผิดชอบของทุกคน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การอภิปราย
ผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน
และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานด้านการ
จัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผล
การวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการ
จัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน
พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และอยู่ในระดับ
มาก 2 ด้าน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถาน
ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการดำเนินงานด้านการ
จัดการความรู้ที่มากและมีการพัฒนาด้านการจัดการ
ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์
เกื้อหนุน (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
จัดการความรู้สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งการศึกษาสภาพปัจจุบันโดย
รวมพบว่า การจัดการความรู้ของสถานศึกษา
อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ อมรรัตน์

เจริญรัมย์ (2556) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดการความรู้ของสถานศึกษากับประสิทธิผล ของการบริหารงานสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมพบว่า สภาพการจัดการความรู้ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับ กฤติกา พูลสุวรรณ (2559). ศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยรวมพบว่า การ จัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญจำเป็น และความต้องการแนวทางการจัดการความรู้ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยเรียงลำดับตาม ความสำคัญจำเป็นและความต้องการ คือ การจัดเก็บ ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้ และการแสวงหา ความรู้ สอดคล้องกับ พรพิมล ھرรรษาภิรมย์โชค (2554: 69-71) ศึกษาเรื่อง พัฒนารูปแบบการ จัดการความรู้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 การจัดการ ความรู้ในสถานศึกษานั้นจะต้องมีการดำเนินการ อย่างเป็นรูปธรรมมีการสร้างแบบแผนของความรู้ กำหนดขอบข่ายของความรู้เพื่อจะได้สามารถรับรู้ สิ่งที่ต้องการศึกษา และจะต้องกำหนดว่าแนวทาง หรือวิธีการแสวงหาความรู้ที่บุคลากรได้ลงมือปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม และนอกจากนี้การจัดการความ รู้ในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายใน

สถานศึกษา เกิดการผสมผสานการทำงานโดย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาต้องมึ ความรู้ความเข้าใจในความสามารถและมุ่งมั่นที่จะ พัฒนาการจัดการความรู้ โดยเฉพาะผู้บริหารต้อง เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ ต้องมีการจัดกระบวนการ จัดการความรู้ที่เหมาะสม บุคลากรทุกฝ่าย เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีระบบเทคโนโลยี สารสนเทศที่มีคุณภาพรองรับการจัดการความรู้ ได้อย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ใช้ ระบบสารสนเทศอย่างทั่วถึง มีการกระจายอำนาจ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการจูงใจที่เหมาะสม

3. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดความรู้ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการ ประชุมเพื่อวิเคราะห์ความต้องการ จำเป็น และจัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่จำเป็น ต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2547) ได้อธิบายถึง การกำหนดความรู้ ที่ต้องการใช้ (Define) ว่าเป็นการนำความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ องค์กรมากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้เพื่อให้การ จัดการความรู้มีจุดเน้น ไม่สับสน สอดคล้องกับ แนวคิดของสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ อธิบายการกำหนดความรู้ เริ่มต้นการวิเคราะห์ การพิจารณาว่าโรงเรียนขาดความรู้ในเรื่องใด และ ต้องการ ความรู้ประเภทใด จะเพิ่มความรู้ความช้ นานูญของครูโดยความรู้ชนิดใด วิเคราะห์ประโยชน์ ความเหมาะสมที่จะใช้ในโรงเรียน เข้าใจปัญหา โอกาส ยุทธศาสตร์ ทางแก้ การวิเคราะห์ความ รู้เป็น ขั้นตอนที่สำคัญต่อความสามารถในการ จัดการความรู้ ทำให้รู้ว่าการจัดหาความรู้ และ จะนำความรู้ไป ใช้อย่างไรให้เหมาะสม 3.2 ด้าน การแสวงหาความรู้ มีการสำรวจรวบรวมความรู้ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา การศึกษาวิธีการ

ปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สอดคล้องกับแนวคิดของ พวงพรรณ แสงนาโก (2559) ที่ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและแสวงหาความรู้ไว้ว่าเป็นการพัฒนาความสามารถในการสร้างและเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก รวมทั้งการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายมารวมไว้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เอื้อบุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของฉลวด จันทรสมบัติ (2550) เสนอแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ เช่นการสร้างความรู้ใหม่และแสวงหาความรู้จาก ภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว 3.3 ด้านการสร้างความรู้ การนำความรู้มาพัฒนาต่อยอด การเชิญบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสุภาภรณ์ อินทมาตย์ (2552) ได้นำเสนอนิยามเกี่ยวกับการสร้างและแสวงหาความรู้ ว่าการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจะมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยเข้าเรียนรู้ในกิจกรรม การอบรม การประชุม การสัมมนา และการเสวนาทางวิชาการ ทั้งในและนอกสถานศึกษา และการสร้างความรู้ สถานศึกษาให้บุคลากรเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงาน 3.4 ด้านการจัดเก็บความรู้ มีการกำหนดขั้นตอนการจัดเก็บที่เป็นระบบ ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแนวคิดของบดินทร์ วิจารณ์ (2547) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บความรู้และการเข้าถึงความรู้ ว่าเป็นการเสาะหาและการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทั้งความรู้ที่มีอยู่ในรูปสื่อต่างๆ (Explicit Knowledge) และความรู้ที่อยู่ในรูปประสบการณ์ (Tacit Knowledge)

เพื่อเป็นทุนสำหรับองค์กรในการยกระดับความรู้และขยายความรู้ให้ทั่วถึงทั้งองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบันทึกและจัดเก็บความรู้ ว่าเป็นการทำให้ผู้ต้องใช้ความรู้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายและสะดวก เช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม 3.5 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการสับเปลี่ยนเรียนรู้งานภายในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ว่าเป็นการนำความรู้มาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ซึ่งถ้าเป็นความรู้แบบชัดแจ้งจะเป็นเอกสาร หรืออยู่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือถ้าเป็นความรู้ฝังลึกอาจใช้เครื่องมือการจัดการความรู้มาช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งชุมชนผู้ปฏิบัติ การจัดพี่เลี้ยง การจัดเพื่อนช่วยเพื่อน 3.6 ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ในการพัฒนา พัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่น เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2548) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ว่าเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Use) ทำให้เกิดผลจากการใช้ความรู้ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ พัฒนาระบบการทำงาน พัฒนาสมาชิกองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ พวงพรรณ แสงนาโก (2559) ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ว่าเป็นการทำให้บุคลากรในโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งการใช้ความรู้ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้น และนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานโดยใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์กับงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้บริหารควรแสดงบทบาทในการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นนโยบายอย่างชัดเจน มีการประมวลและกลั่นกรองความรู้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจน

ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ กระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ วางแผนการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ประเมินผลของการจัดการความรู้

และมีทีมการทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 ควรศึกษาผลการนำแนวทางการจัดการความรู้ไปใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต

เอกสารอ้างอิง

- ฉลวด จันทรสุมภ์. (2550). รายงานการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บดีนทร์ วิจารณ์. (2547). การจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธรรมมลพิมพ์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญอารีย์ จำเริญเนาว์. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรพิมล ธรรมชาติโยช. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้สำหรับหน่วยงานภาครัฐ. ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- วิศรุจ สารจุม. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีงบประมาณ 2562. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

Development of Learning Organization Guidelines for Extended Opportunity Schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

วีรยา สัจจะเขตต์¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Weeraya Satchakett¹, Suwat Julsuwan²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการได้องค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม การคิดอย่างเป็นระบบ บุคคลรอบรู้ รูปแบบทางความคิด การนำเทคโนโลยีมาใช้ และการพัฒนาการทำงานเป็นทีม

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สรรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 341 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือคือแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 2 ท่าน เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ สร้างแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เรียงตามความต้องการจำเป็นและความต้องการพัฒนาได้ดังนี้ 1) ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ 6 แนวทาง 2) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ 6 แนวทาง 3) ด้านรูปแบบทางความคิด 6 แนวทาง 4) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 5 แนวทาง 5) ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ 6 แนวทาง และ 7) ด้านการพัฒนาการเรียนรู้อย่างทีม 5 แนวทาง

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง องค์กรแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาส

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Student Degree M.Ed Educationnal Administration Major of Mahasarakham University

² Assoc. Prof. Dr. Educationnal Administration Major of Mahasarakham University

Abstract

The study aimed to 1) study the current condition, desirable condition and necessity of developing of learning organization guidelines for extended opportunity schools under Khon Kaen primary educational service area office 5 and 2) to develop guidelines of learning organization for Extended Opportunity Schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. The study was conducted in 2 phases: phase 1, the current condition and desirable condition were studied from 341 school directors and teachers as the sample group in extended opportunity schools under Khon Kaen primary educational service area office 5 in academic year 2020 using questionnaires as research instrument. During phase 2, the guidelines of learning organization in extended opportunity schools under Khon Kaen primary educational service area office 5 were developed by the school directors with best practices using interview as research instrument and were assessed by 5 experts.

The findings show that 1) the current condition of developing of learning organization guidelines for extended opportunity schools under Khon Kaen primary educational service area office 5 overall is at high level, the desirable condition is very high 2) The guidelines of learning organization for extended opportunity schools under Khon Kaen primary educational service area office 5 with prior necessity are technology utilization 6 guidelines, system thinking 6 guidelines, mental model 6 guidelines, personal mastery 6 guidelines, shared vision 5 guidelines and team learning 5 guidelines, respectively.

Keywords: guideline development, learning organization, extended opportunity schools

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ประเทศที่ประชากรสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง ตามที่ Nelson Mandela เคยกล่าวไว้ว่า “การศึกษาคืออาวุธที่ทรงพลังที่สุดที่จะสามารถเปลี่ยนโลกได้” ดังนั้น การพัฒนาระบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น กระทรวงศึกษาธิการมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้

มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564) เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ในอดีตการเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเรื่องทีลำบากสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ด้วยเหตุที่ประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศอยู่ในชนบทห่างไกลโรงเรียนมัธยมศึกษาและครอบครัวส่วนใหญ่ในชนบทมีความขาดแคลนจึงไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียน

มัธยมใกล้บ้านได้ นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมระดับอำเภอและจังหวัด ไม่สามารถรองรับจำนวนนักเรียนได้ทั้งหมด ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงเล็งเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ จึงขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนประถมศึกษาในปีการศึกษา 2534 เพื่อให้เกิดความสะดวกด้านการเดินทางและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในชนบท เพื่อให้ได้รับโอกาสการเข้าศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 โรงเรียนขยายโอกาสจึงได้ถูกตั้งขึ้นทั้งในโรงเรียนประจำจังหวัดและโรงเรียนประจำตำบล แต่ปัจจุบันโรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่ถูกมองว่าขาดคุณภาพเนื่องจากปัญหาด้านการขาดแคลนครู ครูโยกย้ายบ่อย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลากรส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานทำให้ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นจึงไม่ส่งบุตรหลานไปเรียน ส่งผลให้มีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีจำนวนน้อย ซึ่งเป็นเหตุให้โรงเรียนขยายโอกาสที่มีนักเรียนน้อยเสี่ยงต่อการถูกยุบได้ หากโรงเรียนไม่มีความสามารถในการพัฒนาองค์กรให้เป็นที่ยอมรับ

การพัฒนาองค์กรให้เติบโตและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนั้นจึงเป็นหนทางที่จะทำให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ซึ่งการจะพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง เกิดจากบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานที่ตนรับผิดชอบ การสนับสนุนบุคลากรให้พัฒนาตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม การอนุญาตให้ไปศึกษาต่อ เป็นต้น การพัฒนาบุคลากรจะทำให้องค์กรนั้นพัฒนาไปด้วย เนื่องจากความรู้ที่ได้รับนั้นสามารถนำมาถ่ายทอดต่อไปยังบุคลากรคนอื่น ๆ ในองค์กร ทำให้เกิดการถ่ายโอนข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

เกิดขึ้น (Fullan, 2001) แต่หากบุคลากรนั้น ๆ ไม่ได้ นำความรู้ที่ได้ไปอบรมหรือเรียนต่อมาใช้ในองค์กร หรือไม่ได้มีการแบ่งปันก็อาจทำให้การลงทุนนั้นสูญเปล่า เมื่อบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญมีการโยกย้ายสิ่งที่ได้เรียนรู้จะหายไปจากองค์กรนั้น และต้องเริ่มต้นในการส่งบุคลากรเข้าอบรมพัฒนาการทำงานแบบนี้ไปเรื่อย ๆ เกิดเป็นความสิ้นเปลืองด้านค่าใช้จ่ายและเวลาที่เสียไป ซึ่งตรงกับแนวคิดด้านการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงควรถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน

การเรียนรู้ภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญกับสถานที่ทำงานในปัจจุบันนี้ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่ยังไม่เพียงพอ (Marsick and Watkins, 2003) ที่จะทำให้องค์กรพัฒนาไปยังขีดสุด แต่การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พูดคุย ร่วมกันแก้ปัญหาจะทำให้องค์กรเดินไปข้างหน้าและบรรลุวิสัยทัศน์ที่วางไว้ เพราะความรู้คือกุญแจแห่งความสำเร็จที่จะทำให้ทุกองค์กรอยู่รอดในปัจจุบันนี้ องค์กรจึงต้องสนับสนุนและกระตุ้นให้บุคลากรสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ในองค์กร (Bennett and O'Brien, 1994 ; Watkins and Marsick, 2003) และความมุ่งมั่นที่จะขยายและพัฒนาขีดความสามารถของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร โดยองค์กรจะสนับสนุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2562)

องค์กรแห่งการเรียนรู้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร แนวคิดนี้ Senge (1990) ได้เขียนไว้ในหนังสือ The Fifth Discipline ซึ่งได้

นิยามองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือสถานที่ซึ่งทุกคนสามารถขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นที่ซึ่งเกิดรูปแบบการคิดใหม่ๆ ที่หลากหลายมากมายที่แต่ละคนมีอิสระที่จะสร้างแรงบันดาลใจและเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน และเป็นที่ซึ่งทุกคนต่างเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน และได้เสนอวินัย 5 ประการ คือ การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) บุคคลรอบรู้ (Personal Mastery) รูปแบบทางความคิด (Mental Model) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) และการเรียนรู้ของทีม (Team Learning) นอกจากนี้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาตรา 11 ได้ระบุไว้ว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น เพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันและปรับตัวต่อสถานการณ์ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคนี้ จึงควรพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 6 สำนักงานตั้งอยู่ที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชากรในวัยเรียนของพื้นที่บริการ 7 อำเภอภายในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอชุมแพ อำเภอหนองเรือ อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า อำเภอสีชมพู อำเภอหนองนาคำ และอำเภอภูผาม่าน โดยดูแลโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดทั้งหมดจำนวน 260 โรงเรียน เปิดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 71 โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนที่มีปัญหาด้านความบกพร่องในการเรียนรู้และขาดแคลนทุนทรัพย์สามารถเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้ แต่ปัญหาที่พบในโรงเรียนขยายโอกาสที่เป็นปัญหาสำคัญและส่งผลต่อการ

จัดการเรียนการสอนและการบริหารโรงเรียน ได้แก่ การขาดแคลนครู การโยกย้าย และการเกษียณครู และบุคลากรเป็นประจำ การเปลี่ยนแปลงด้านบุคลากรทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานและทำให้เกิดการสูญเสียความรู้จากบุคลากรนั้นๆ และการจะได้ตำแหน่งบุคลากรมาแทนที่นั้นใช้เวลานาน ส่งผลต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเกิดความล่าช้า การแก้ปัญหาโดยทั่วไปจึงต้องส่งบุคลากรเข้าเรียนรู้งานใหม่ทุกครั้ง ซึ่งทำให้เสียเวลาและทรัพยากรในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลากรภายในโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน เรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาโรงเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จากสภาพและปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 และพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 954 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จำนวน 71 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,027 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน และครูผู้สอน จำนวน 278 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 341 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตาราง Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับด้านสถานภาพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert, Rating Scale) โดยใช้ค่าความคิดเห็นมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

2.1 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6-1.0

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- 1) รศ.ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน
- 2) ดร.วุฒิชัย วรครบุรี
- 3) นายพลกฤษณ ศึกษา
- 4) นายสมชาย โพธิ์ศรี
- 5) นางสาวสาลินี ซาดา สัจจะเขตต์

ผู้วิจัยหาค่าคุณภาพเครื่องมือโดย 1) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูวิชาการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2.2 นำแบบสอบถาม และคิวอาร์โค้ด (QR code) พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5 และระบบรับส่งหนังสือราชการ
อิเล็กทรอนิกส์

2.3 การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์
ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป
ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล
แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่
พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถาน
ศึกษาในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี สร้าง
แนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาการ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยาย
โอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหน่วยงานที่มี
แนวปฏิบัติที่ดี

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่นเขต 5

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยาย
โอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาขอนแก่นเขต 5

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม
มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมิน
ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นสังกัด ถึงผู้ทรง
คุณวุฒิ พร้อมทั้งจัดส่งเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์
ข้อมูล

ผู้วิจัย นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการ
ทางสถิติ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ
โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย
(บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 35) จากระดับ
มากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย
จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม
การเป็นบุคคลรอบรู้ การคิดอย่างเป็นระบบ การ
พัฒนาการเรียนรู้ของทีม รูปแบบทางความคิด
และการนำเทคโนโลยีมาใช้ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่นเขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ
มากที่สุด ทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อย ดังนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้
การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การคิดอย่างเป็นระบบ
รูปแบบทางความคิด การเป็นบุคคลรอบรู้ การ
พัฒนาการเรียนรู้ของทีม ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของ
สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่นเขต 5 ค่า PNI^{modified} มีค่าเท่ากับ 0.263 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นปรับปรุงมากที่สุด คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้

4. แนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ตามความต้องการจำเป็น ดังนี้ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านรูปแบบทางความคิด ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ และด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของทีม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

1.1 ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2) การเป็นบุคคลรอบรู้ 3) การคิดอย่างเป็นระบบ 4) การพัฒนาการเรียนรู้ของทีม 5) รูปแบบทางความคิด และ 6) การนำเทคโนโลยีมาใช้ ทั้งนี้ เพราะว่าพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาตรา 11 ได้กำหนดไว้ว่าส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันและปรับตัวต่อสถานการณ์

ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคนี้ นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งมุ่งเน้นการจัดศึกษาเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้โดยให้ประชาชนคนไทยได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันทางการศึกษา เป็นการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ที่ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อให้คนไทยเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งผลจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้มีการดำเนินงานเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของทีม ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ ด้านรูปแบบทางความคิด พบว่าทุกด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนฤมล จันทร์สุข (2554) เรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยพยาบาลพบว่าสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยพยาบาลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของณัชชา บุญประไพ (2559) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.2 ผลการศึกษาพบว่าสภาพที่พึงประสงค์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

- 1) ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้
- 2) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม
- 3) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ
- 4) ด้านรูปแบบทางความคิด
- 5) ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้
- 6) ด้านการพัฒนาการเรียนรู้อย่างทีม ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูมีความประสงค์ให้โรงเรียนมีการจัดระบบขององค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามองค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสารและตำราวิชาการจากนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ทั้ง 6 ด้าน โดยด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ เนื่องจากโรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ยังไม่สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน จัดเก็บข้อมูลหรือแบ่งปันข้อมูลภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำ Google เข้ามาช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอน หรือการรวบรวมข้อมูลภายในสถานศึกษาเพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้อย่างทีม ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ

1.3 ผลการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นได้ดังนี้

- 1) ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้
- 2) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ
- 3) ด้านรูปแบบทางความคิด
- 4) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม
- 5) ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ และ
- 6) ด้านการพัฒนาการเรียนรู้อย่างทีม ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนา สอดคล้องกับ จิตติพร พิบูลย์วงศ์ (2559) และ สุ่มัชฌา ปารค์มาตย์ (2557) และสอดคล้องตามที่ Fulmer and Key (1998)

ได้กล่าวไว้ว่าในองค์กรแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ อยู่เสมอของบุคคลเป็นรากฐานสำคัญในการขยายขีดความสามารถให้เชี่ยวชาญมากขึ้น เพราะองค์กรต้องก้าวทันคู่แข่งและก้าวล้ำคู่แข่ง ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่ตลอดเวลาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและรวดเร็ว เพื่อทำให้องค์กรมีความพร้อมที่จะใช้ความรู้และความสามารถของบุคลากรทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 สามารถนำมาอภิปรายเรียงจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการสื่อสารเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษามีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากโรงเรียนควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สอดคล้องกับ จิรประภา อัครบวร (2554) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในความคิดเชิงระบบ คือ สามารถคิด อธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้สร้างเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ด้านรูปแบบทางความคิด เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาเป็นแนวคิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภาคณ์ เขาวนะสิริธรรม (2560) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยชุมชนเมืองแห่งกรุงเทพมหานคร

ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพด้านความคิด และความเป็นเลิศส่วนบุคคล ส่งเสริมกระบวนการ และการดำเนินการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรรับรู้และเข้าใจเป้าหมายการทำงาน รวมถึงการตั้งเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามที่ Senge (1990) ได้กล่าวไว้ว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรร่วมกัน มีความเข้าใจและมองเห็นภาพในอนาคตที่หลาย ๆ คนยึดมั่น อย่างจริงจังที่จะปฏิบัติตาม นอกจากนี้ จีระประภา อัครบวร (2554) ได้กล่าวถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมว่าบุคลากรใหญ่ขององค์กรควรร่วมกำหนดด้วย ซึ่งเป็นภาพความคิดขององค์กรในอนาคต เสมือนให้ทุกคนมีฝันร่วมกัน ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ เนื่องจากควรมีการสนับสนุนและกระตุ้นครู และบุคลากรในองค์กรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ และพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองให้ไปสู่จุดหมายและความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายในสถานศึกษา การเรียนรู้ และเข้าใจความคิดของแต่ละบุคคลในสถานศึกษา มีส่วนสร้างและถ่ายโอนความรู้ภายในสถานศึกษา การนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนและร่วมกันแก้ปัญหา ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของทีม เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนควรพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครูและบุคลากร มีการประสานความร่วมมือในการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ทั้งภายในสถานศึกษา ชุมชน และศูนย์เครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ Bennett and O'Brien (1994) เสนอไว้ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้หาวิธีที่จะกระตุ้นพนักงานแต่ละคนให้พัฒนาตนเองขณะเดียวกันก็สนับสนุนการพัฒนาทั้งทีมด้วย

2. จากผลการวิจัยพบว่าแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 คือ

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยมีแนวทาง

- 1) สถานศึกษาร่วมปรึกษาหารือเพื่อวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน วิกฤตและโอกาส (SWOT)
- 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากร นำผลจากการทำ SWOT ร่วมกันมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของเขตพื้นที่การศึกษาและ สพฐ.
- 3) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และเรียนรู้ร่วมกัน
- 4) สถานศึกษามีการแบ่งหน้าที่การทำงานให้ตรงตามความสามารถและความเหมาะสม
- 5) สถานศึกษาจัดประชุม โดยให้หัวหน้าฝ่ายต่างๆ เข้าร่วมและนำเสนอสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งแนวทางที่ได้นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Marquardt (1996) ที่กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ร่วมจะเป็นแรงผลักดันให้การปฏิบัติงานมุ่งสู่เป้าหมายอย่างมีเจตจำนง อย่างผูกพันบนพื้นฐานของค่านิยม ปรัชญา ความคิด ความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้มีการร่วมกันทำกิจกรรมที่มีจุดหมายเดียวกันในที่สุด และยังเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ จีระประภา อัครบวร (2554) กล่าวถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมว่าบุคลากรใหญ่ขององค์กรควรร่วมกำหนดด้วย ซึ่งเป็นภาพความคิดขององค์กรในอนาคต เสมือนให้ทุกคนมีฝันร่วมกัน เป็นฝันที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นจริง ทุกคนจะต้องทุ่มเทแรงกายในการกระทำให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เริ่มเรียนรู้ ทดลอง สิ่งใหม่ๆ ของคนในองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวทาง

- 1) ผู้อำนวยการประชุมคณะครูและบุคลากรเพื่อปรึกษาหารือ
- 2) ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรรวบรวมปัญหาต่างๆ ที่พบภายใน

สถานศึกษาเพื่อนำมาจัดทำแผนการแก้ปัญหา

3) สถานศึกษาให้การสนับสนุนการพัฒนาความรู้ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา 4) สถานศึกษาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่ประสบภายในสถานศึกษา และร่วมกันคิดหาวิธีในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้น 5) สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อระดมความคิดของครูโดยใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นประเด็นสำคัญในการร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น 6) สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการแก้ปัญหาและรวบรวมสรุปผลเป็นรายปี แนวทางนี้ได้สอดคล้องกับ Senge (1990) ซึ่งพูดถึงบุคลากรในองค์กรที่มีการคิดอย่างเป็นระบบจะสามารถมองเห็นวิถีคิดและภาษาที่ใช้อธิบายพฤติกรรมความเป็นไปต่างๆ ถึงความเชื่อมโยงต่อเนื่องของสรรพสิ่งและเหตุการณ์ต่างๆ และสอดคล้องกับนิชนันท์ บุญสา (2557) ในเรื่องการมองภาพและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยรวมจะทำให้สามารถมองเห็นเหตุการณ์ที่ซับซ้อนได้ชัดเจนขึ้นถูกนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์ปัญหาและงานวิจัยของ เสาวภาคณ์ เขาวนะสิริธรรม (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยชุมชนเมืองแห่งกรุงเทพมหานคร ได้สนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพด้านความคิดและความเป็นเลิศส่วนบุคคลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.3 ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ โดยมี

แนวทาง 1) สถานศึกษามอบหมายฝ่ายบุคคลหรือผู้รับผิดชอบประชาสัมพันธ์การจัดการอบรมอยู่เสมอ 2) สถานศึกษานำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อความรวดเร็วในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 3) สถานศึกษาสนับสนุนและกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาไปศึกษาดูงานตามสาขางานหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาตนเอง 4) สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อ

ให้ครูและบุคลากรขยายผลและแลกเปลี่ยนความรู้ในสถานศึกษาโดยนำปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียนเป็นประเด็นในการแลกเปลี่ยนความรู้ 5) สถานศึกษาสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูมีวิทยฐานะที่สูงขึ้นเพื่อให้ครูนำองค์ความรู้ที่ได้จากผลงานการทำวิทยฐานะมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไป 6) สถานศึกษามอบหมายให้ครูรายงานผลที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนทุกปีการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวภาคณ์ เขาวนะสิริธรรม (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยชุมชนเมืองแห่งกรุงเทพมหานคร ได้พบปัญหาของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงได้เสนอว่าองค์กรควรปรับปรุงบรรยากาศองค์กรให้เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็นในมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ Gavin (1993) เคยกล่าวไว้ว่า หากองค์กรนำความรู้ที่ได้จากบุคคลในองค์กรและหาวิธีจัดการองค์ความรู้นั้นอย่างเป็นระบบการถ่ายโอนความรู้ที่เกิดขึ้นจะถูกนำมาใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์ต่อไปภายในองค์กร

2.4 ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของทีม

โดยมีแนวทาง 1) ทำสถานศึกษาจัดทำแผนการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาจัดทำแผนกิจกรรมและจัดสรรงบประมาณเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา 3) ผู้อำนวยการมอบหมายผู้มีอำนาจในการจัดทีมงานที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ผู้อำนวยการมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรตามความถนัดและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในทีม 5) สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือกับครูและบุคลากรเกี่ยวกับปัญหาที่พบและสรุปผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ (2555) เสนอแนวทางการบริหารจัดการทีมงานว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนควรเสริมแรงสมาชิกให้เรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และต้องสอดคล้องกับ

นโยบาย กระบวนการและระบบงานของโรงเรียน เช่นเดียวกับที่ Senge (1990) ได้สรุปไว้ว่าการเรียนรู้ของทีมเป็นกระบวนการพัฒนาและปรับให้ดำเนินไปในแนวทางเดียวกันของทีมเพื่อสร้างสิ่งที่เหมาะสมในทีมต้องการ เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในองค์กรสมัยใหม่ นอกจากนี้การศึกษาของ Hussein et al (2016) ที่ทำการศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ในมาเลเซีย เรื่อง Learning Organization Culture, Organizational Performance and Organizational Innovativeness in a Public Institution of Higher Education in Malaysia ผลการศึกษาพบว่าการเรียนรู้เป็นทีมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

2.5 ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ โดยมีแนวทาง 1) สถานศึกษาพัฒนาระบบ Wi-Fi ให้ครอบคลุมและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดเก็บข้อมูลโดยการประชุมปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและนำมาประยุกต์ใช้ 3) สถานศึกษาสนับสนุนการนำ Google เข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การลงทะเบียนนำ Google drive มาใช้จัดเก็บข้อมูล ส่วนกลางภายในสถานศึกษา 4) สถานศึกษาสร้างฐานข้อมูลออนไลน์ให้เข้าถึงง่าย สะดวกต่อการนำมาใช้ และรวดเร็วต่อการรวบรวม เช่น หลักสูตรสถานศึกษา แผนการสอนและการรวบรวมคะแนนการสอบวัดผล 5) สถานศึกษาให้การสนับสนุนการจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาโดยบุคลากรภายในที่มีความเชี่ยวชาญ 6) สถานศึกษาประชุมและรับฟังเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบและให้ครูและบุคลากรที่รับผิดชอบสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล จันทร์สุข (2554) ที่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้และเพิ่มพูนความรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Marquardt & Reynolds

(1994) เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานในกระบวนการเรียนรู้ อย่างทั่วถึง และให้มีการเก็บ ประมวล ถ่ายทอด ข้อมูลกันได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เหมาะสมกับแต่ละบุคคลและสภาพการณ์

2.6 ด้านรูปแบบทางความคิด โดยมีแนวทาง 1) สถานศึกษาจัดทำแผน PLC สำหรับทุกระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนที่เกิดจากประสบการณ์และความรู้ที่สั่งสมมาของครู 3) สถานศึกษาสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานของครูและกระตุ้นให้ครูนำมาใช้พัฒนานักเรียนและสถานศึกษาต่อไป 4) สถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูนำเสนอแนวคิดที่เกิดจากการแก้ปัญหาที่ผ่านมา เช่น การแก้ปัญหาคำอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน และนำวิธีการแก้ปัญหามาแบ่งปันภายในสถานศึกษา 5) สถานศึกษามอบหมายให้ครูรายงานผลจากการทำ PLC (Professional Learning Community) ภายในระดับสายชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 6) ผู้อำนวยการมอบอำนาจให้หัวหน้าฝ่าย/ระดับสายชั้น ประชุมย่อยและนำเสนอแนะของครูมาเสนอในที่ประชุมใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิระประภา อัครบวร (2554) ว่าการพัฒนาบุคลากรให้สามารถเกิดความคิด ความเชื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจและการกระทำของตน และพยายามพัฒนารูปแบบความคิดความเชื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กรและจะทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับจิตติพร พิบูลย์วงศ์ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของธนาคารออมสิน ภาค 14 ผลการศึกษาเสนอว่า บุคลากรควรนำความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมข้อมูลและประสบการณ์ จนกลายเป็นทักษะความชำนาญและความสามารถ เฉพาะบุคคลมาประมวลผล และเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบที่หลากหลายและง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เป็นการพัฒนาแนวทางที่เน้นการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน เป็นกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาชุมชน ควรได้นำไปเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาสถานศึกษาในชุมชน อันจะช่วยให้เป็นการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรได้อย่างเต็มที่ เพื่อจะสร้างและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงสำหรับชุมชน

1.1 ผลการศึกษาจากสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยาย

โอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 และเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ ดังนั้น โรงเรียนขยายโอกาสจึงควรพัฒนาสมรรถนะบุคคลากรในการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ในการนำแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสไปใช้ โรงเรียนควรวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนก่อนจากนั้นจึงนำแนวทางที่ได้จากการศึกษามาปรับใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร บรรยากาศที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ภายในองค์กร

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

จิรประภา อัครบวร. (2554). *พัฒนาคน บนความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เต้า (2000).

ฐิติพร พิบูลย์วงศ์. (2559). *แนวทางการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของธนาคารออมสินภาค 14*. งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นฤมล จันทร์สุข. (2554). *รูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิชนันท์ บุญสา. (2557). *สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุ่มชฌา ปาริคมาศย์. (2557). *การศึกษาวินัยธรรมองค์กรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา ธนาคาร A สำนักงานใหญ่ (บางเขน)*. การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2562). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

- เสาวภาคณ์ เขาวนะสิริยธรรม. (2560). การพัฒนาผู้องค์กรแห่งการเรียนของวิทยาลัยชุมชนเมืองแห่งกรุงเทพมหานคร. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 15(2), 57-66.
- Benett, J.K. & O'Brien, M.J. (1994). The Building Blocks of the Learning Organization. *Training*, 3(June), 41-49.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Fulmer, R.M. & Keys, J.B. (1998). A conversation with Peter Senge: New developments in organizational learning. *Organizational Dynamics*, 27(2), 33-42.
- Garvin, D.A. (1993). *Building a Learning Organization*. Harvard Business Review.
- Hussein et al. (2016). Learning Organization Culture, Organizational Performance and Organizational Innovativeness. *a Public Institution of Higher Education in Malaysia: A Preliminary Study*, 512-519.
- Krejcie and Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Marquardt, M.J. & Reynolds, A. (1994). *1995. Building The Global Learning Organization*. New York.
- Marquardt, M.J. (1996). *Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement & Global Success*. New York: McGraw-Hill,
- Marsick, V. & Watkins, K.. (2003). Demonstrating the Value of an Organization's Learning Culture: The Dimensions of the Learning Organization Questionnaire. *Advances in Developing Human Resources*, 5, 133.
- Senge, P. (1990). *The Fifth Disciplines: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc.

บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1

Organizational Climate Affecting The Professional Learning Community Of Teachers in the Office of Yasothon Primary Education Service Area 1

สุวัจน์ ศิริบุตร¹, ธันยาภรณ์ นวลสิงห์²
Suwat Siribut¹, Thanyporn Nualsing²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 2) ศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 และ 3) สร้างสมการพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 จำนวน 309 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาเท่ากับ 0.96 และแบบสอบถามด้านการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามี 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อีก 1 ด้านอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามี 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อีก 1 ด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านทีมเรียนรู้ร่วมกันภาวะผู้นำร่วม ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = 1.000 + .275X_3 + .157X_2 + .224X_4 + .124X_1$$

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Graduate Student Master of Educational Administration Program, Faculty of Education, Roi-Et Rajabhat University

² Lecturer of Educational Administration Program, Faculty of Education, Roi-Et Rajabhat University

สมการพยากรณ์บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z'_Y = .333Z_{X3} + .192Z_{X2} + .235Z_{X4} + .183Z_{X1}$$

คำสำคัญ: บรรยากาศองค์การ, การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1

Abstract

This research aimed were ; 1) to study the organizational climate in educational institutions under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 2) to study being a professional learning community in educational institutions. Under the jurisdiction of Yasothon Primary Education District 1 and 3) to create a forecasting equation for a professional learning community for school teachers. Under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 Group Examples in this research are school administrators and teachers. Under the jurisdiction of the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1, total 309 people. The research tool was a questionnaire using a rating scale of 5 levels. The confidence value of the questionnaire on the organizational climate in the school was 0.96 and the questionnaire on the professional learning community had the confidence of 0.96. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation. Pearson's correlation coefficient and Stepwise Multiple Regression.

The research results were as follows: 1) the organizational atmosphere of the educational institution Overall at the highest level When considering each aspect, it was found that 3 aspects were at the highest level and one aspect was at the high level. 2) professional learning community Overall, it was at the highest level. When considering each aspect, it was found that there were 4 aspects at the highest level, the other at the high level. And 3) the organizational atmosphere of educational institutions affects the learning community of educational institutions. Under the Office of Yasothon Primary Educational Service Area 1, it consists of 4 aspects: team of collaborative learning, co-leadership Vision and shared values Knowledge exchange In learning and professional development Which can be written as a forecasting equation as follows

Organizational climate forecasting equations affecting being a professional learning community under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 using raw scores.

$$Y' = 1.000 + .275X_3 + .157X_2 + .224X_4 + .124X_1$$

Organizational climate forecasting equations affecting being a professional learning community under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 by using standard scores.

$$Z'_Y = .333Z_{X3} + .192Z_{X2} + .235Z_{X4} + .183Z_{X1}$$

Keywords: Organizational Climate Affecting, professional learning community, Yasothon Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันถือได้ว่า มนุษย์เรายู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ตลอดเวลา การเรียนรู้ของมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญ จึงมีนโยบายการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ อันจะส่งผลต่อวิถีการเรียนรู้ของศิษย์ในศตวรรษที่ 21 แนวทางการเรียนรู้ของครูที่หลายฝ่ายกำลังให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน คือ ชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Community) หรือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องโดยบทบาทของครูจะเปลี่ยนจากครูผู้สอน (Teacher) เป็นครูฝึก (Coach) หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ทั้งนี้ นอกจากครูแล้ว ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้มีโอกาสพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมกันกำหนดบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของครูให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555: 142) ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู หรือ PLC (Professional Learning Community) เป็นแนวทางสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติการเรียนรู้ดำเนินคู่ขนานกับการเสริมแรงทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อให้เป็นเวทีที่มีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับสมาชิก

ทุกคนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันรวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ อีกทั้งช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิบัติการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเจตจำนงของการปฏิบัติการศึกษา (วิจารณ์ พานิช, 2555: 143)

การที่สถานศึกษามีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional Learning Community) หรือที่บางคนเรียกว่าชุมชนแห่งวิชาชีพนั้น จะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการให้ความดูแลและการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ตลอดจนงานทางด้านวิชาการต่างๆ ของโรงเรียน (แสงหล้า เรื่องพยัคฆ์, 2561: 51)

Frieberg and Stein (1999, อ้างถึงใน Thanyaporn Papolngam, 2011: 86) ได้สรุปความสำคัญของบรรยากาศไว้ว่า บรรยากาศเป็นหัวใจสำคัญและจิตวิญญาณของโรงเรียนที่จะช่วยนำพาให้เด็ก ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทุกคน รักและเฝ้ามองโรงเรียนของพวกเขาในการที่จะช่วยให้แต่ละคนรู้สึกมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีความสำคัญ

จึงอาจกล่าวได้ว่า บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน เพราะมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ ความรู้สึก เจตคติ ทักษะคิด รวมทั้งการปฏิบัติงานของคนในองค์การ ดังนั้นการส่งเสริมบรรยากาศองค์การให้เอื้อต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สถานศึกษาต้องคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ

อย่างไรก็ตามจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การเสริมแรง การสนับสนุนให้บุคลากรมีการเปลี่ยนเรียนรู้ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความจงรักภักดีต่อองค์กร ความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ ความร่วมมือในการทำงาน ดังนั้นในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อให้บุคลากรในองค์การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาวิชาชีพเพื่อคุณภาพของผู้เรียน (สุเทพ พงษ์ศรีวิวัฒน์, 2561: 26)

ดังนั้น สถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การ จึงต้องใส่ใจและให้ความสำคัญกับบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ครูมีความสุขกับการเรียนรู้ โดยการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีโครงสร้างองค์การที่ไม่ซับซ้อน มีความยืดหยุ่นคล่องตัว มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สนับสนุนให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีอิสระในการตัดสินใจเปิดโอกาสให้กล้าเสี่ยงหรือริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ รวมทั้งการเสริมสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองเพื่อให้ครู มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน (จุลสิทธิ์สะโคตร, 2557: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ซึ่งเป็นต้นสังกัดของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 เป็นองค์กร ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เพราะถือว่าครูเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีภารกิจหลักในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2565) แผนการปฏิรูปประเทศแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์กระทรวง และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษาที่ผลิตครู ในการผลิต และพัฒนาครูให้ตรงกับสาขาวิชาและสอดคล้องกับการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1, 2561: ออนไลน์)

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1
2. เพื่อศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1
3. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาด้านการสนับสนุนและความอบอุ่น, ด้านโครงสร้างองค์การ, ด้านการให้รางวัลและการเห็นคุณค่าและด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสนับสนุนและความอบอุ่น 2) ด้านโครงสร้างองค์การ 3) ด้านการให้รางวัลและการเห็นคุณค่า 4) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต จำนวน 1,473 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำนวน 309 คน โดยการเปิดตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. 1970: 607-610) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 41 คน และครูจำนวน 268 คน แล้วจึงทำ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา มีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิด

ของลิเคิร์ต (Likert Type)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ สถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert Type)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ส่งไปยังโรงเรียนที่มีกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยใส่ซองรับเอกสารที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1

3. ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ตอบแบบสอบถามกลับมาในเวลาที่กำหนดผู้วิจัยก็จะติดตามโดยใช้โทรศัพท์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามกลับมาถึงผู้วิจัยให้ครบถ้วนภายใน 10 วัน ทั้งนี้แบบสอบถามแต่ละฉบับที่ส่งออกไปผู้วิจัยได้ใส่รหัสเพื่อทราบและตรวจสอบได้ว่า แบบสอบถามฉบับนั้นส่งไปที่ใดและใครควรเป็นคนตอบ

4. นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้จำนวน 309 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ทุกชุดเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตาราง

2. วิเคราะห์บรรยากาศองค์การสถานศึกษาและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2554: 121)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบดังนี้

1. บรรยากาศองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้รางวัลและการเห็นคุณค่า รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างองค์การ และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสนับสนุนและความอบอุ่น

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านที่มิเรียนรู้ร่วมกันและด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม และด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านภาวะผู้นำร่วม

3. บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการ

ให้รางวัลและการเห็นคุณค่า (X_3) ด้านโครงสร้างองค์การ (X_2) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (X_4) และด้านการสนับสนุนและความอบอุ่น (X_1) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .275, .157, .224 และ .124 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .333, .192, .235 และ .183 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 4 ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ได้ร้อยละ 66.50 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = 1.000 + .275X_3 + .157X_2 + .224X_4 + .124X_1$$

สมการพยากรณ์บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z'_Y = .333Z_{X3} + .192Z_{X2} + .235Z_{X4} + .183Z_{X1}$$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ยโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ บรรยากาศองค์การ มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู ภายในองค์การ ทั้งทางตรงและทางอ้อมอันเนื่องมาจากการกำหนด โครงสร้างองค์การที่มีการดำเนินงานของสถาน ศึกษาอย่างเป็นระบบ การมีปฏิสัมพันธ์สนับสนุน ช่วยเหลือกันระหว่างบุคคลในองค์การที่กำลังทำงาน อยู่ ซึ่งทำให้ผู้บริหารและครู ในองค์การมีความคิด ความรู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และทัศนคติของในทำงานของสมาชิกในองค์การและการ ให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานทำให้องค์การมีลักษณะ เฉพาะตัวหรือเอกลักษณ์ของแต่ละองค์การ และมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน ให้เกิดความชัดเจนสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ มีการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อ ให้เกิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า

1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการ ให้รางวัลและการเห็นคุณค่า อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก บรรยากาศองค์การของโรงเรียนด้านการ ให้รางวัล ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากร ทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้ เมื่องานสำเร็จผู้บริหาร มีการชื่นชมและให้รางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจใน การทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับจวีวรรณ เอี่ยมพญา (2559: 98-99) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่ง ผลต่อคุณภาพการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการให้รางวัล พบว่าอยู่ใน ระดับมาก อาจเป็นเพราะบรรยากาศองค์การของ โรงเรียนด้านการให้รางวัล คือการที่ครูปฏิบัติงาน ดีแล้วได้รับรางวัลหรือการชมเชยมากกว่าการถูก วิพากษ์วิจารณ์ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วม งานและได้รับโอกาสก้าวหน้ามากกว่าผู้อื่น โดยผล ตอบแทนความดีความชอบนั้นมาจากการพิจารณา ตามผลการปฏิบัติงานของครูแต่ละคน

1.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้าน มาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมาตรฐาน งานการปฏิบัติงาน ผู้บริหารกำหนดเกณฑ์ในการ ปฏิบัติงานให้สูงขึ้นอยู่เสมอเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ ครูเกิดความกระตือรือร้นและพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพรรณิภา ม่วงคราม (2550: 89) ที่ได้ศึกษามิติบรรยากาศองค์การของ โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่นพบว่าศึกษามิติ บรรยากาศองค์การของโรงเรียนเอกชนในจังหวัด ขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ สูงด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มิติมาตรฐานการ ปฏิบัติงาน

1.3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้าน การสนับสนุนและความอบอุ่น อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเพราะบรรยากาศองค์การของโรงเรียน ด้านการสนับสนุนและการให้ความอบอุ่น เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้ครู ได้ รับความช่วยเหลือจากผู้บริหาร มีการสนับสนุน การส่งครูเข้ารับการอบรม ดูงานซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของบุตรี ถิ่นกาญจน์ (2552: 88) ได้ ศึกษาบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่ องค์การแห่งการเรียนรู้การศึกษา หน่วยงานผลิต บัณฑิตของมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี พบว่า บรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่องค์การ แห่งการเรียนรู้การศึกษา หน่วยงานผลิตบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่องค์การ แห่งการเรียนรู้การศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มิติสนับสนุนการฝึกอบรม และพัฒนา และมิติการรับรู้และรางวัลเป็นด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ผลการวิจัยพบว่า การเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงาน ร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็น ทีมทีมเรียนรู้ สร้างภาวะความเป็นผู้นำร่วม ซึ่ง ผู้บริหารเป็นผู้ดูแลและสนับสนุน สร้างพื้นฐาน ทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน ร่วมกัน พัฒนาระบบภายใต้สภาพการณ์ ด้านทรัพยากร งบประมาณ เวลา เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อ คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความ สำเร็จ ของผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของพรอติ ชาวคำเขตต์ (2561:60) ได้ศึกษา สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโชนเหนือ พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดด้านการสนับสนุน และการมีภาวะผู้นำร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม กัน อยู่ในระดับมาก ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ และ ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า

2.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการ เรียนรู้และการพัฒนาระบบวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาระบบวิชาชีพผู้บริหารสถาน ศึกษา มีการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครู ให้ ทำงานอย่างมีความสุข และเป็นบรรยากาศ เพื่อ การพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรยุทธ รุจาคม (2561: 64) ได้ศึกษาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (PLC) ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด สมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 พบว่า ด้านการเรียนรู้

และพัฒนาระบบวิชาชีพ พบว่า การดำเนินงานชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจา การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูร่วมกัน แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของพรอติ ชาวคำเขตต์ (2561: 61) ได้ศึกษา สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโชนเหนือ พบว่า ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ การจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านภาวะผู้นำ ร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเนื่องจากการเป็นชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพด้านภาวะผู้นำร่วมผู้บริหารรับฟัง ความคิดเห็นและส่งเสริมให้ครูคิดริเริ่มหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรอติ ชาวคำเขตต์ (2561: 61) ได้ศึกษา สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโชนเหนือ พบว่า ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วม กัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำ ร่วมกันอยู่ในระดับมาก

3. การสร้างสมการพยากรณ์บรรยากาศ องค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 พบว่าบรรยากาศองค์การทั้ง 4 ด้าน สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ด้านการให้รางวัลและการเห็นคุณค่า ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานและด้านการสนับสนุนและความอบอุ่น สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 66.50 ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อผู้บริการสถานศึกษา เห็นคุณค่าของครูและให้รางวัล มีการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ดีและสนับสนุนและส่งเสริมครูย่อมส่งผลให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจูลี่ ศรีชะโคตร (2557: 94) กล่าวว่า บรรยากาศองค์การที่ทดสอบแล้วสามารถร่วมกันพยากรณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลขอนแก่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีทั้งหมด 3 ด้านได้แก่ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านค่านิยมและพฤติกรรม และโครงสร้างองค์การ ตามลำดับ ส่วนด้านที่ถูกคัดออกจากสมการพยากรณ์ ได้แก่ด้านความเสี่ยงและด้านสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำที่สุด คือ การสนับสนุนและความอบอุ่น ดังนั้นสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้การสนับสนุนการทำงานและอำนวยความสะดวกในการทำงานทุก ๆ ด้านเพื่อสร้างความใกล้ชิดรวมทั้งให้คำแนะนำทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว เพื่อนำไปปรับปรุงบรรยากาศองค์การต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำร่วม ดังนั้น ครูควรมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของโรงเรียนอย่างเสมอ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้บริหารมอบหมายงานให้ครูอย่างเหมาะสมตามความรู้ความสามารถและส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำให้แก่ครู

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา ด้านการให้รางวัลและการเห็นคุณค่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเห็นคุณค่าของครูและให้รางวัลอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ดีและสนับสนุนและส่งเสริมครูอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา ด้านการให้รางวัลและการเห็นคุณค่า เพื่อมุ่งเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา แสวงหาความรู้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จุลลีย์ ศรีษะโคตร. (2557). *บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา. (2559). *บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรยุทธ รุจาคม. (2561). *การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุตรี ถิ่นกาญจน์. (2552). *บรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้การศึกษาหน่วยงานผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรนิกา ม่วงคราม. (2550). *มิติบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พรอรรถี ชาวคำเขตต์. (2561). *สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น เชียงรายโซนเหนือ*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
- วิจารณ์ พานิช. (2554). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตาตาพลับลิเคชั่นจำกัด.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (20 ธันวาคม 2561). *ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก <http://suthep.cru.ac.th/leader31.doc>.
- แสงหล้า เรื่องพยัคฆ์. (25 ธันวาคม 2561). *สังคมแห่งการเรียนรู้สู่ปฏิรูป*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2561, จาก http://sps.lpru.ac.th/script/show_article.pl?mag_id=13&group_id=57&article.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1. (25 ธันวาคม 2561). สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2561 จาก http://www.yst1.go.th/2020/?page_id=201.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610
- Likert, R. (1961). *New pattern of management*. New York: McGraw-Hill.
- Likert, R. (1967). *The human organization: its management and value*. Tokyo: McGraw-Hill.

Papolingam, T. (2011). *School culture and School climate of elementary schools in Thailand*.
A Thesis for the degree of doctor of philosophy KhonKaen university.

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

The Priority Needs of Academic Administration of the Medium Tachin-Gaona Group Primary Schools Based on The Concept of Creative Problem Solvers Characteristics

ปริษา อักคีเดช¹, พงษ์ลิขิต เพชรผล²
Parisa Akkeedech¹, Ponglikit Pedpon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีประชากร คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 7 คน และครู จำนวน 74 คน รวมทั้งหมด 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.928$) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางกลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.562$, S.D.=0.505) 2) ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางกลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร (PNI_{modified}=0.176) รองลงมา คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา (PNI_{modified}=0.162) การวัดและประเมินผล (PNI_{modified}=0.156) และด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified}=0.152) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, นักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์, การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² อาจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University

² Lecturer, Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Abstract

This study was conducted with a descriptive style with the purposes to 1) study the present state and the desirable state of the medium Tachin-Gaona group primary schools based on the concept of creative problem solvers characteristics. 2) study the priority needs of academic administration of the medium Tachin-Gaona group primary schools based on the concept of creative problem solvers characteristics. The population was the members of the medium Tachin-Gaona group primary schools of Nakhon Pathom Primary Education Service Area Office 2. The informants consisted of 7 directors of school and 74 teachers. The total of this research were 81 informants. The research instruments were rating scale questionnaires about present state and desirable state. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Need Index (PNI_{modified}) The results were as follows: 1) The present states in academic administration of the medium Tachin-Gaona group primary schools based on the concept of creative problem solvers characteristics were at the high level ($\bar{X}=3.928$). The desirable states in academic administration of the medium Tachin-Gaona group primary schools based on the concept of creative problem solvers characteristics were at the highest level ($\bar{X}=4.562$, S.D. =0.505). 2) The highest priority needs index of the medium Tachin-Gaona group primary schools based on the concept of creative problem solvers characteristics was the curriculum development ($PNI_{\text{modified}}=0.176$) ; the second priority needs index was the development approaches for using media and educational technology ($PNI_{\text{modified}}=0.162$) ; the third priority needs index was the measurement and evaluation approaches ($PNI_{\text{modified}}=0.156$) and the last priority needs index was the teaching ($PNI_{\text{modified}}=0.152$).

Keywords: academic administration, creative problem solvers characteristics, creativity problem solving

บทนำ

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการคิดรูปแบบใหม่ ที่ทำให้ผู้คิดเกิดการสร้างสรรค์รูปแบบ วิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างไปจากเดิม บนพื้นฐานของเหตุผล การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นทักษะชีวิต ทักษะที่ไม่เพียงแต่ช่วยให้เรารอดเท่านั้น แต่ยังทำให้เราเกิดความก้าวหน้า เป็นศักยภาพที่พัฒนาได้เติบโต ผ่านการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน การพิจารณาอย่างละเอียด ทักษะเหล่านี้

ควรที่จะใช้อย่างซ้ำ ๆ เป็นกลยุทธ์พื้นฐานในทุกกลยุทธ์ในการเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา ซึ่งเป็นความคิดสำหรับการเพิ่มทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยจะต้องมองหา ค้นหาออกไป สำหรับการหาความคิดที่ดีซึ่งสามารถที่จะปรับใช้ในชีวิตของตนเอง (Seaward, 2012)

ครอบครัวไทยในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ทำให้มีปัญหาดังกล่าว ที่มีผลกระทบต่อ

เด็ก ได้แก่ โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป โดยจำนวนครอบครัวขยายลดลง ครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น รูปแบบของครอบครัวมีความหลากหลาย ค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวเปลี่ยนแปลง อิทธิพลตะวันตก ปัญหาความยากจนของครอบครัว การที่ครอบครัวต้องเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างถิ่น การที่เด็กถูกลี้นดูโดยปู่ย่าตายายหรือผู้สูงอายุ ปัญหาครอบครัวขาดความรู้และความพร้อมในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งสภาพปัญหาเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่สร้างผลกระทบต่อเด็กเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ปัญหาด้านค่านิยมบริโภคนิยม นำไปสู่พฤติกรรมของเด็กในวัยต่างๆ ในทางไม่เหมาะสมและมีส่วนผลักดันให้เด็กจำนวนหนึ่งถูกปล่อยปละละเลย หรือทอดทิ้งต้องกลายเป็นเด็กในภาวะยากลำบาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) จะเห็นได้ว่า สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในเด็กไทย กำลังตกอยู่ในความเสี่ยงบนสถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในช่วงปี พ.ศ.2561 ถึงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ.2562 เยาวชน หม่อมสาวที่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นโรคซึมเศร้า โรคเครียด พยายามฆ่าตัวตาย และฆ่าตัวตายสำเร็จเพิ่มขึ้น (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบนโลกแห่งความเป็นจริง เมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดขึ้น มักจะตระหนกตกใจ และคิดเสมอว่าเป็นปัญหาที่หนักที่สุดในชีวิต จนในที่สุดจึงพยายามแก้ปัญหาด้วยการหาทางออกที่ไม่สร้างสรรค์ และสร้างความเสียใจให้กับครอบครัวเป็นอย่างมาก

การบริหารวิชาการ เป็นภารกิจสำคัญของการบริหารภายในสถานศึกษา ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยสมรรถนะความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2555) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะสามารถช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความคิดที่หลากหลาย มองโลกในแง่บวก ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค หากครูมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นอย่างดีแล้ว นักเรียนจะมีคุณลักษณะของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่จะต่อยอดการเรียนรู้ไปสู่การใช้ทักษะในชีวิตจริง การส่งเสริมคุณลักษณะของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน จึงควรเป็นภารกิจหลักของงานบริหารวิชาการที่จะมีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตและเผชิญปัญหาบนโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างแท้จริง

ผลการประเมินตนเองของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ส่วนใหญ่สะท้อนผลการประเมิน ในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นจุดที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไปได้

จากปัญหา และความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญหน้ากับปัญหา และพร้อมที่จะหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในเป้าหมายด้านผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) และเป็นแนวทางใน

การบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษานาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวนำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษานาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวนำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษานาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวนำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การบริหารวิชาการ ครั้งนี้ใช้แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550) และสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา (2555) และคุณลักษณะของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ Véronique Sylvain (2003) Selby, Treffinger, Isaksen & Laura (2004) และ Traffinger, Isaksen & Crumel (2007) สิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2553) Ulli Appelbaum (2017). Chinkee Tan (2019) ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 2 กรอบแนวคิด ดังนี้

1. การบริหารวิชาการครั้งนี้ใช้แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550) และสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา (2555) ประกอบด้วย 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การจัดการเรียนการสอน 3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 4. การวัดและประเมินผล

2. คุณลักษณะของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้สิ่งที่เป็นปัญหาสามารถหาทางออกด้วยวิธีการใหม่ที่สร้างสรรค์ โดยแบ่งคุณลักษณะของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ Véronique Sylvain (2003) Selby, Treffinger, Isaksen & Laura (2004) และ Traffinger, Isaksen & Crumel (2007) สิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2553) Ulli Appelbaum (2017). Chinkee Tan (2019) คุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ 1. การมีความคิดที่หลากหลาย 2. กล้าเสี่ยงที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ 3. เปิดโอกาสให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา 4. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนประถมศึกษานาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวนำ จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนวัดเชิงเลน (นครใจราษฎร์)
 2. โรงเรียนวัดท่าข้าม
 3. โรงเรียนวัดบางช้างใต้
 4. โรงเรียนบ้านบางประแดง
 5. โรงเรียนวัดสรรเพชญ์ (ทวิวิทยาคม)
 6. โรงเรียนบ้านดงเกตุ
 7. โรงเรียนบ้านคลองลัดอ้อมใหญ่
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษานาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวนำ ตาม

แนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 48 ข้อ

3. การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จากผู้ให้ข้อมูล 81 คน โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยใช้สูตรการคำนวณ $PNI_{modified}$ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) โดยแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพ

ที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.3 วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.928$, S.D.=0.514) โดยขอขยายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.989$, S.D.=0.538) โดยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.049$, S.D. =0.570) รองลงมา คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}=3.941$, S.D. =0.542) โดยด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=4.032$, S.D. =0.554) การวัดและประเมินผล ($\bar{X}=3.919$, S.D.=0.541)

โดยด้านการวัดและประเมินผล ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=4.065$, $S.D.=0.558$) และด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X}=3.863$, $S.D.=0.641$) โดยด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X}=4.049$, $S.D.=0.641$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.562$, $S.D.=0.505$) โดยขอบข่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.596$, $S.D.=0.525$) โดยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=4.652$, $S.D.=0.562$) รองลงมา คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}=4.580$, $S.D.=0.551$) โดยด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=4.600$, $S.D.=0.583$) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=4.541$, $S.D.=0.505$) โดยด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=4.600$, $S.D.=0.535$) และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X}=4.529$, $S.D.=0.560$) โดยด้านการวัดและประเมินผล ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=4.572$, $S.D.=0.601$)

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนทำจันทน์ก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}}=0.176$) โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านการมีความคิดที่หลากหลาย และกล้าเสี่ยง ที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($PNI_{\text{modified}}=0.213$) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{\text{modified}}=0.162$) โดยด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านกล้าเสี่ยง ที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($PNI_{\text{modified}}=0.180$) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{\text{modified}}=0.156$) โดยการวัดและประเมินผล ด้านการมีความคิดที่หลากหลาย มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($PNI_{\text{modified}}=0.175$) และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}}=0.152$) โดยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกล้าเสี่ยง ที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($PNI_{\text{modified}}=0.162$)

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะที่คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวม

การบริหารวิชาการ	ประเด็น	คุณลักษณะที่คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์					เฉลี่ยรวม	ลำดับความต้องการจำเป็น
		1) การมีความคิดที่หลากหลาย	2) กล้าเสี่ยงที่จะลงมือทำสิ่งใหม่	3) เปิดโอกาสให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	เฉลี่ยรวม		
1. การพัฒนาหลักสูตร	P	3.732	3.711	3.835	4.049	3.863	1	
	D	4.526	4.502	4.535	4.600	4.541		
	PNI _{modified}	0.213	0.213	0.183	0.136	0.176		
ลำดับ		1	1	2	3			
2. การจัดการเรียนการสอน	P	3.958	3.946	3.958	4.094	3.989	4	
	D	4.584	4.584	4.576	4.642	4.596		
	PNI _{modified}	0.158	0.162	0.156	0.134	0.152		
ลำดับ		2	1	3	4			
3. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	P	3.913	3.888	3.930	4.032	3.941	2	
	D	4.567	4.588	4.563	4.600	4.583		
	PNI _{modified}	0.167	0.180	0.161	0.141	0.163		
ลำดับ		2	1	3	4			
3. การวัดและประเมินผล	P	3.847	3.864	3.901	4.065	3.919	3	
	D	4.522	4.526	4.497	4.572	4.529		
	PNI _{modified}	0.175	0.171	0.153	0.125	0.156		
ลำดับ		1	2	3	4			
เฉลี่ยรวม	P	3.863	3.883	3.906	4.060	3.928		
	D	4.550	4.550	4.543	4.603	4.562		
	PNI _{modified}	0.178	0.172	0.163	0.134	0.161		
ลำดับความต้องการจำเป็น		1	2	3	4			

หมายเหตุ P: Present State (สภาพปัจจุบัน), D: Desirable State (สภาพที่พึงประสงค์)

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก โดยขอบข่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอน ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ในห้องเรียนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง (จามจรี จำเมือง, 2552) จนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สอดคล้องกับตัวอย่างหลักสูตรการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ Donald J. Treffinger, Scott G. Isaksen, & K. Brian Dorval โดยตัวอย่างหลักสูตรสะท้อนลักษณะร่วม คือ การฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดเชิงตรรกะ ในการฝึกมีขั้นตอน วิธี การใช้ชุดคำถามที่สามารถใช้ผ่านชีวิตประจำวัน อาทิ ชุดคำถามจำพวก “มีอะไรอีกไหม” “มีทางอื่นอีกไหม” เพื่อฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนได้ขยายกรอบความคิดให้กว้างไกลกว่าเดิม ชุดคำถามจำพวก “ก่อน...หลัง” “ถ้า...แล้ว” “ขณะนี้...หลังจากนี้” “เหมือน...ต่าง” “ทำไม...เพราะ” สามารถใช้การเล่นบทบาทสมมติ เล่านิทาน หรือภาพยนตร์ ละคร และข่าว เป็นกรณีศึกษาในการแก้ปัญหา โดยใช้คำถามง่ายๆ ฝึกการเข้าใจผู้อื่น เพราะองค์ประกอบส่วนใหญ่ของปัญหา มักมีผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง การฝึก

การคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่น เป็นการฝึกการคิดอย่างรอบคอบว่า เราควรใช้การแก้ปัญหาแบบใดที่ไม่นำไปสู่ความขัดแย้ง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) ซึ่งกิจกรรมชุดคำถามดังกล่าวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันขณะปฏิบัติกิจกรรม

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในห้องเรียน ที่ช่วยในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่ายขึ้น เป็นการสร้างแรงจูงใจ และเร้าความสนใจ ช่วยเสริมสร้างความคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะเวลา และขนาดได้ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2550) สอดคล้องกับคุณลักษณะภายนอกของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในขั้นตอนของการประมวลผลการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ว่า นักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เหล่านี้จะสร้างพลังหรือไอเดียจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การอภิปราย และหาไอเดียใหม่ๆ จากผู้อื่น มักจะมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพกับสิ่งแวดล้อม เมื่อพวกเขาได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ไอเดียใหม่ๆ ชัดเจนและทำความเข้าใจก่อนนำไปสู่การอภิปรายสิ่งเหล่านั้น (Selby, Treffinger, Isaksen & Laura, 2004 ; Traffinger, Isaksen & Crumel, 2007)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวน้ำ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขอบข่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

การจัดการเรียนการสอน โดยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องเป็น กระบวนการจัดการด้านการเรียนการสอน โดยทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดการเรียน การสอน จะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยพิจารณาจากหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอน และการประเมินผล รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน (ทิตินา แชมมณี, 2545) สอดคล้องกับ คุณสมบัติของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่กล่าวไว้ว่า ทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ทั้งโดยตนเองและรับการฝึกฝนจากผู้อื่น โดยหนึ่งในคุณสมบัตินักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ควรมี คือการเป็นผู้ที่มี มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้างหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง (สิทธิชัย ชมพูพาทย์, 2554)

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนท่าจีนก้าวหน้า ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านการมีความคิดที่หลากหลาย และกล้าเสี่ยง ที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความสำคัญที่จะเป็นเข็มทิศนำทางในการบริหารวิชาการให้กับผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรโดยสนใจในตัวผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการคัดเลือกประสบการณ์การ

เรียนรู้ที่ดี (Selection of Learning) ให้แก่ผู้เรียน (Wheeler, 1978) สอดคล้องกับ Véronique Sylvain (2003) ผู้ออกแบบแบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ บนเว็บไซต์ PsychTests.com ซึ่งเป็นผู้นำในการทดสอบทางจิตวิทยาได้เพิ่มการทดสอบการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์โดยทั่วไป Véronique Sylvain ผู้สร้างแบบทดสอบกล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับคุณสมบัติพื้นฐานของการคิด เช่น ความยืดหยุ่น ความอดทนต่อความคลุมเครือหรือความคาดเดาไม่ได้ และความเพิลิตเพลินในสิ่งใหม่ๆ ซึ่งปรากฏในข้อคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาฉันพยายามมองจากมุมต่างๆ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด เมื่อคนอื่นติดขัดฉันสามารถคิดวิธีแก้ปัญหาใหม่ๆ ได้ ฉันชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่และฉันสนุกกับการลองสิ่งใหม่ ๆ

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านกล้าเสี่ยงที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่นๆ ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดให้การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นหนึ่งในขอบข่ายของสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นิพาดา เทวกุล (2558) กล่าวถึง การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ดว่า การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้นประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 4 ขั้นตอน ซึ่งหนึ่งในสี่ขั้นตอนนี้ คือ การเปลี่ยนความคิดเห็นให้เป็นการกระทำ ซึ่งคนส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์แต่ไม่เคยนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นไม่ได้จบลงแค่คิด

ในใจ การเปลี่ยนความคิดไปสู่การปฏิบัตินั้นต้องเอาชนะอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ความไม่มั่นใจในตัวเอง ความขาดกลัว และต้องมีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวในความเพียรไม่ว่าจะใช้เวลานานสักเท่าใด ก็จะไม่แปรเปลี่ยน

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การวัดและประเมินผล โดยการวัดและประเมินผลด้านการมีความคิดที่หลากหลาย มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าการวัดและประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนที่ดำเนินการอย่างถูกหลักวิชาและต่อเนื่องจะให้ผลการประเมินที่สะท้อนความก้าวหน้าในการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียนอย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ โดยผู้สอนควรเลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557) สอดคล้องกับการที่ผู้แก้ไขปัญหาได้จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดวิธีการแก้ปัญหาให้ลึกและความมีหลากหลายโดยปราศจากการตัดสินว่าดีหรือถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจึงประเมินและเลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้การคิดวิจารณ์ญาณเพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมทั้งนำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาวางแผนการแก้ปัญหาบนเงื่อนไข บริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ และนำแผนการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ โดยเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ปัญหาและกำกับตนเองขณะทำการแก้ปัญหาได้ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลิตธิชัย ชมพูพาทย์, 2554)

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกล้าเสี่ยงที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่นๆ ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวถึง การกำหนดขอบข่ายการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ว่าการจัด

กระบวนการเรียนรู้จะต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Isaksen *et al.* (2011) ค้นพบกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ขึ้นค้นหาข้อสรุปและเลือกวิธีการแก้ปัญหา (Solution Finding) เป็นการค้นหาข้อสรุปว่าจากแนวทางหลายๆ ทางในการแก้ปัญหา นั้น วิธีใดเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด เป็นที่ยอมรับมากที่สุด การค้นหาข้อสรุป หมายถึง การได้ตัดสินใจ ความคิดไหนดีที่สุด การสร้างเครื่องมือ เพื่อประเมินความคิดของตน การมีข้อมูลสนับสนุนในการเลือกความคิดที่ดี การพิจารณาแต่ละความคิดอย่างเป็นจริง การได้มีการพิจารณาหลายๆ ทาง หลากๆ มุมมอง การเลือกความคิดที่ดีที่สุด การไม่กลัวว่าจะตัดสินใจผิดพลาด ซึ่งความกล้าเสี่ยงดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะผลักดันให้เกิดความกล้าแสดงออกและลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการต่อยอดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อพฤติกรรมสร้างสรรค์ (Tesluk *et al.*, 1997 ; Dewett, 2007)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูดำเนินการพัฒนาการพัฒนาหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด เนื่องจากผลการวิจัย

พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความหลากหลาย และนำไปสื่อที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้จริงกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะของนักคิด แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการพัฒนาสื่อให้ผู้เรียนมีความกล้าเสี่ยง ที่จะริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่นๆ อาจมีการติดตาม และส่งเสริมให้ครูประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นไป เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่สอง คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความคิดที่หลากหลาย และความกล้าเสี่ยง ที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ ตาม

แนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นในด้านการมีความคิดที่หลากหลาย ความกล้าเสี่ยง ที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ๆ สูงที่สุด ซึ่งจะสามารถช่วยให้โรงเรียนมีแนวทางการสร้างสรรค์วิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนมีสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดคุณลักษณะนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าขอบข่ายการบริหารวิชาการอื่นๆ มาก โดยเฉพาะด้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะของนักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง. (2550). *หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/024/29.PDF>.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- จามจุรี จำเมือง. (2552). *คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคง.
- ทศนา แชมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพาดา เทวกุล. (2558). *ความคิดสร้างสรรค์*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2563, จาก <http://pirun.ku.ac.th/agrpct/envelop/creative%20think.pdf>.

- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). *การจัดและการบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2563, สืบค้นจาก http://www.satit.mua.go.th/dataS/OHEC_document/201807121546.pdf.
- สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษา. (2555). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2555*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2563, จาก http://www.thaischool1.in.th/site/documentschool-download.php?doc_id=932.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ. ภาพพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *รายงานสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย.aspx>.
- ลธิชัช ชมพูพาทย์. (2554). *การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูและนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์โดยใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการเชิงวิพากษ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุษาปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chinke Tan. (2019). *5 Characteristics of A Good Problem Solver*. Retrieved January 2, 2021. from <https://www.goodnewspilipinas.com/5-characteristics-of-a-good-problem-solver/>
- Dewett, T. (2007). Linking intrinsic motivation, risk taking, and employee creativity in an R&D environment. *R&D Management*, 37(3), 197-208.
- Isaksen, S.G., Treffinger, D.J. & Selby, E.C. (2007). Understanding individual problem-solving style: A key to learning and applying creative problem solving. *Learning and Individual Difference*, 18(1), 390-401.
- Isaksen, S.G. et al. (2011). Linking Problem-Solving Style and Creative Organizational Climate: An Exploratory Interactionist Study. *The International Journal of Creativity & Problem Solving*, 21(2), 7-38.
- Seaward, B.L. (2012). *Managing Stress: Principles and Strategies for Health and Well-Being*. Sudbery: Jones & Bartlett Learning.

- Tesluk *et al.* (1997). Influences of Organizational Culture and Climate on Individual Creativity. *Journal of Creative Behavior*, 31(1), 27-41.
- Ulli Appelbaum. (2017). 7 'Tips' to Become a Better Creative Problem-Solver. Retrieved January 2, 2021. from https://www.huffpost.com/entry/7-tips-to-become-a-better_b_8253728.
- Véronique Sylvain. (2003). *Creative Problem-Solving Test*. Retrieved December 25, 2020, from <https://testyourself.psychtests.com>.
- Wheeler, D.K. (1978). *Curriculum process*. London: Hodder & Stoughton.

การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Developing an educational institution management guideline based on the school's good governance, expanding opportunities Under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 5

บุญหลาย สารผล¹, สุรเชต น้อยฤทธิ์²
Boonlai Sarapol¹, Surachet Noirid²

บทคัดย่อ

การวิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1.ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยาย 2.เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส จากผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 337 คน ตามตารางของเครซี และมอร์แกน เครื่องมือคือแบบสอบถาม โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.22-0.54 และค่าความเชื่อมั่นคือ 0.92 สภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.23-0.58 และค่าความเชื่อมั่นคือ 0.92 ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส โดยนักวิชาที่มีความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 8 คน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นพัฒนาแนวทางการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงบประมาณ 2) แนวทางการพัฒนาคือ การนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้นำหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ห้องเรียน นำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคลโดยสถานศึกษาควรจัดทำฐานข้อมูลความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของบุคลากรให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการประพฤติปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การนำหลักความคุ้มค่ามาใช้ในการบริหารงานทั่วไปโดยสถานศึกษาควรตรวจสอบอาคาร สถานที่ เพื่อรองรับการใช้งาน และนำหลักความรับผิดชอบมาใช้ในการบริหารงาน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Student Degree M.Ed. Educationnal Administration and Development Major of Mahasarakham University

² Prof. Dr. Educationnal Administration Major and Development of Mahasarakham University

งบประมาณ โดยผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความรับผิดชอบการปฏิบัติงานการเงินในสถานศึกษา โดยความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับ มาก

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การพัฒนาแนวทาง, โรงเรียนขยายโอกาส, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The research aims to 1. Study the current condition Desirable conditions and necessities of school administration based on the principles of good governance of extended schools 2. To develop guidelines for school administration based on the principles of good governance of schools to expand opportunities Under the office of Khon Kaen Primary Education Service Area 5, the research was divided into 2 phases. Desirable conditions and necessities of school management based on the principles of good governance for expanding schools Of the 337 school administrators and teachers, according to the tables of Krazy and Morgan, the tool was a questionnaire. The consensus index was 0.60-1.00, the discriminating power of the current condition questionnaire was 0.22-0.54 and the confidence value was 0.92, the desirable condition was 0.23-0.58 and the confidence value was 0.92. School administration based on the principles of school governance, expanding opportunities by academics with knowledge of good governance in educational institutions, consisting of 8 people from Focus Group Discussion

The results of the research showed that 1) the current state of educational institution administration based on the principles of good governance Overall, it's at a high level. The overall desirable condition was at a high level. Requirements need to develop guidelines. Sorted in descending order as follows: Academic administration Personnel management general administration and budget management. 2) The development approach is The application of moral principles in academic administration by the administrators encourages teachers to bring learning units according to the Sufficiency Economy Philosophy into the classroom. To apply the rule of law in personnel management, educational institutions should always keep a database of knowledge, abilities and expertise of personnel. and appoint a committee to control the behavior according to the rules, regulations, rules and regulations. The principle of value for money is used in general administration by educational institutions should inspect the buildings and premises to support their use. and apply the principle of responsibility in budget management The school administrators promote responsibility for financial performance in educational institutions. The suitability and feasibility of the guidelines are at a high level.

Keywords: Educational Institution Administration, Guideline Development, School Expanding Opportunities, Good Governance

บทนำ

หลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำมาใช้ในประเทศไทยช่วงหลังวิกฤติการณ์เศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 เพราะมีสาเหตุมาจากการทำหนังสือแสดงเจตจำนงในการขอกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) โดยรัฐบาลไทยได้ให้คำมั่นว่าจะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐให้ได้ ดังนั้นแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับข้อตกลงในการรับความช่วยเหลือดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตราที่ 65 รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลึกกันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (3) ด้านการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 17, 79)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไทย ที่

กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งหลักการเพื่อการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุธรรม ธรรมทัตตานนท์, 2561: 183) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่กำหนดทิศทาง การบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมมีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสม (ประกาศเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564). 2559) สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดี ก็จะส่งผลต่อครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ ทুমเทในการสอนอย่างเต็มที่ เต็มกำลัง เต็มความสามารถและเสียสละ ซึ่งผลที่เกิดตามมาก็คือผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

รายงานข้อมูลเชิงสถิติเรื่องร้องเรียนการทุจริต ประจำปี 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (ระหว่าง ตุลาคม 62 - มิถุนายน 63) มีจำนวนเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาจำนวนหนึ่งซึ่งทำให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อให้ข้าราชการและบุคลากรทางการ

ศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง โปร่งใสและตรวจสอบได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมา การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 จะเป็นแนวทางที่จะช่วยในการบริหารงานสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการบริหารงานที่สะดวกและรวดเร็วขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อองค์กรหรือสถานศึกษาให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสามัคคี ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 จำนวนเป็นผู้บริหาร 71 คน ครู 963 คน รวมประชากร 1,034 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 71 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 ปีการศึกษา 2563 แบ่งเป็นผู้บริหาร 59 คน ครู 278 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 337 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูป Krejcie และ Morgan แล้วดำเนินการสุ่มแบบง่าย (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2561: 50)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การและความจำเป็นของดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา 4 งาน โดยใช้ค่าความคิดเห็นมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6-1.0

ผู้วิจัยหาค่าคุณภาพเครื่องมือโดย 1) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือจากต้นสังกัดถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 นำแบบสอบถามในรูปแบบที่อยู่เว็บไซต์ และคิวอาร์โค้ดพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบรับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.4 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

ระยะที่ 2 การศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยยึดใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์บริหารในสถานศึกษา และนักวิชาที่มีความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 8 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นสังกัด ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งจัดส่งเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาบรรยาย แล้วสร้างแบบประเมินทำการบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 35) จากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สรุปผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และ ด้านการบริหารวิชาการ สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และ ด้านการบริหารวิชาการ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารวิชาการ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารบุคคล ลำดับที่ 3 คือ ด้านการบริหารทั่วไป และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารงบประมาณ

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามความต้องการพัฒนา

2.1 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ คือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนโดยยึดระเบียบมาตรฐานการปฏิบัติงานตามที่คุรุสภากำหนดและมาตรฐานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้นำหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลงสู่ห้องเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดมั่นในคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการคือ ชยันตประหัตข้อสัตย์มีวินัยสุภาพสะอาดสามัคคีมีน้ำใจส่งเสริมให้ครูได้นำคำขวัญของนายกรัฐมนตรีมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดและประเมิน

ผลการเรียนด้วยความโปร่งใส สร้างความตระหนักให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและส่งเสริมให้มีการใช้ระบบข้อมูลข่าวสารทางราชการในเรื่องการขอรายงานการวัดผลของผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำงานด้วยความรับผิดชอบโดยเฉพาะการเรียนการสอนกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษา และ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

2.2 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานบุคคล คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการ รู้จักพัฒนาตนเองตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแนวปฏิบัติไว้ทางกฎ.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นมาใช้อย่างเคร่งครัดประเมินผลงานบุคลากรตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดออกคำสั่งและมอบหมายงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีวินัยยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย ผู้บริหารประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใสและเป็นระบบเปิดจัดทำคะแนนผลการปฏิบัติงานไว้ตรวจสอบการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้ครูได้รับทราบร่วมกัน จัดสรรทุนการศึกษาหรืองบประมาณปัจจัยพื้นฐานให้กับนักเรียนอย่างโปร่งใส ครูและบุคลากรในโรงเรียนรับทราบงบประมาณร่วมกัน ผู้บริหารกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากรมอบงานสอดคล้องกับความรู้ความสามารถความถนัดและประสบการณ์ มีการบริหารงานแบบประชาธิปไตยโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนให้ข้อเสนอแนะเริ่มตั้งแต่คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง

สถานักเรียน และ ผู้บริหารกระจายงานให้บุคลากร ร่วมกันรับผิดชอบและช่วยกันประหยัดพลังงานเช่น ประหยัดน้ำประหยัดไฟฟ้าประหยัดวัสดุ

2.3 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครู และบุคลากรปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและระเบียบว่า ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน แนวทางการนำ หลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานทั่วไปคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยึดมั่นในประชาธิปไตย คุณธรรมจริยธรรม และการห่างไกลยาเสพติด แนวทางการนำหลักความ โปร่งใสมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป โดยผู้บริหาร จะต้องยึดหลักความบริสุทธิ์ คือ มีการวินิจฉัยสั่งการ กระทำกิจการงาน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยเจตนา ความคิดอ่าน ที่บริสุทธิ์ โปร่งใส ใช้ระบบ สารสนเทศสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา โดยใช้หลักการ PDCA ในระบบงาน แนวทางการนำ หลักความรับผิดชอบต่อมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันหรือเป็นหุ้นส่วนของปัญหาและร่วมกันแก้ไข แนวทางการนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามี ส่วนรับรู้และตัดสินใจแก้ปัญหาพร้อมกันมีการทำงาน เป็นทีม และ แนวทางการนำหลักความคุ้มค่ามาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติงานธุรการ อย่างสม่ำเสมอช่วยกันรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ และความปลอดภัยในทรัพย์สินราชการ

2.4 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมา ใช้ในการบริหารงานงบประมาณ คือผู้บริหารกำกับ ติดตามการจัดซื้อจัดจ้างและดำเนินการด้านพัสดุ ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและ

ใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์ กำหนด ผู้รับผิดชอบการเงิน บัญชีและพัสดุแต่ละหมวด อย่างชัดเจนบริหารงบประมาณตามระเบียบกฎหมาย ที่กำหนดไว้และจัดระบบการตรวจสอบถ่วงดุล การบริหารงบประมาณ ผู้บริหารกำกับติดตามครู และบุคลากรใช้จ่ายงบประมาณด้วยความสุจริต ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายใน มอบหมายให้มีผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการบัญชี และการพัสดุ ก่อนดำเนินงานตามโครงการขอ อนุมัติงบประมาณต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ มีแผนการใช้จ่ายเงินตามแผนงานอย่างชัดเจนและ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และอนุมัติ งบประมาณ และเปิดเผยงบประมาณในที่ประชุม ผู้ปกครองทราบ ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการ ตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบถ่วงดุล แนวทาง การนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงาน งบประมาณ คือ ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการ ตรวจสอบภายในมอบหมายให้มีผู้ปฏิบัติงานด้านการ เงินการบัญชีและการพัสดุเป็นคณะทำงานร่วมกัน และ ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการ ใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ ต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบว่ามีความคุ้มค่าคุ้มทุนหรือไม่และรายการใดมีการประหยัดงบประมาณหรือ ใช้งบประมาณน้อยแต่ได้ผลเกินความคาดหมาย

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของ การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนขยายโอกาส ด้านการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้หลักคุณธรรมโดยมีการส่งเสริมและสนับสนุน ให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพตนเองให้เป็นบุคคล ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย และ

ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักความรับผิดชอบกำหนดให้การบริหารงานทุกส่วนยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นหลัก ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีการมอบหมายแต่งตั้งคณะบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการเงินและงบประมาณ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนในสถานศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณตามข้อมูลความจำเป็นด้วยความเป็นธรรม ด้านการบริหารบุคคลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีการจัดทำหลักเกณฑ์ แผนปฏิบัติและขั้นตอนการแสวงหาและบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน โปร่งใส มีการประเมินผลการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และการบริหารบุคคลตามหลักความโปร่งใส โดยมีการแจ้งหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบ และด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีการรับนักเรียนโดยปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเคร่งครัด ปราศจากการทุจริต สถานศึกษาการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเน้นการปฏิบัติให้ทำได้ มีความมุ่งมั่นในการบริหารงานทั่วไปให้สำเร็จ และมีการให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ ทิมนาม (2553: 89-92) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 อีกทั้งการศึกษาของปริญญา สัญพึ้ง (2553: 71-73) ซึ่งศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และยังสอดคล้องกับจิตติรัตน์ เอี่ยมสกุล (2555: 72-74) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง ผลการศึกษาพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ด้านการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม ชื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการบริหารงานและเป้าหมายผลผลิตนักเรียนในแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน และมีการปฏิบัติงานของครูผู้สอนมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก เนื่องจากต้องการให้มีการจัดทำทะเบียนควบคุมการเงินเป็นปัจจุบัน/หลักฐานตรวจสอบได้ มีการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนในสถานศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องการให้สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณตามข้อมูลความจำเป็นด้วยความเป็นธรรม และสถานศึกษามีการมอบหมายแต่งตั้งคณะบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการเงินและงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากต้องการให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทุกตำแหน่ง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการ ให้มีการจัดทำหลักเกณฑ์ แผนปฏิบัติและขั้นตอนการแสวงหาและบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน โปร่งใส และให้สถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความยุติธรรม เสมอภาค ตรวจสอบได้ และด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก เนื่องจากต้องการให้สถานศึกษามีข้อกำหนดในการห้ามลงโทษนักเรียนโดยการเขียนตีและการทำการในสิ่งที่เกินกว่าเหตุ มีการรับนักเรียนโดยปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเคร่งครัดปราศจากการทุจริต และให้สถานศึกษามีการกำหนดปฏิทินการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการบริหารทั่วไปตามหลักคุณธรรมโดย

สถานศึกษามีการจัดระบบการให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียนและประชาชนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Clarke and Vicki Clinell Burge (2001) ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกาน่า พบว่า ในประเทศที่ด้อยพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 ด้านการบริหารวิชาการเนื่องจาก ต้องการให้มีการศึกษาวิจัยการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และบริหารวิชาการตามหลักการมีส่วนร่วม โดยมีการประเมินความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย ด้านการบริหารงบประมาณมีความต้องการเนื่องจากการบริหารงบประมาณตามหลักนิติธรรมซึ่งสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อบริหารงบประมาณเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด ให้สถานศึกษามีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตรงตามแผนปฏิบัติการสถานศึกษาที่กำหนด และให้สถานศึกษามีการกำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่เน้นประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านการบริหารบุคคล มีความต้องการจำเป็นเนื่องจากการให้สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยมีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู มีการสื่อสารให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางกฎหมายและการรักษาสีทนต์แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และการกำหนดเป้าหมายของงานและมาตรฐานตัวชี้วัดอย่างชัดเจนทุกงาน

และมีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด และ ด้านการบริหารทั่วไปเนื่องจาก ต้องการให้มีการบริหารสถานศึกษามีการประเมินและประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และปรับปรุงพัฒนา มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานทั่วไปอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ และมีการจัดระบบการให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียนและประชาชนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของภักดินดา หนองเรือง (2558: 69)

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 พบว่า

2.1 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ คือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนโดยยึดระเบียบมาตรฐานการปฏิบัติงานตามที่คุรุสภากำหนดและมาตรฐานการปฏิบัติตนตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้นำหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ห้องเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดมั่นในคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการคือ ขยันประหยัด ซื่อสัตย์มีวินัยสุภาพสะอาดสามัคคีมีน้ำใจส่งเสริมให้ครูได้นำคำขวัญของนายกรัฐมนตรีมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนด้วยความโปร่งใส สร้างความตระหนักให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและส่งเสริมให้มีการใช้ระบบข้อมูลข่าวสารทางราชการในเรื่องการขอตรวจรายงานการวัดผลของผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำงานด้วยความรับผิดชอบโดยเฉพาะการเรียนการสอน

กิจกรรมสอนซ่อมเสริม ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษา และ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

2.2 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานบุคคล คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการ รู้จักพัฒนาตนเองตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแนวปฏิบัติไว้ นำกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้นมาใช้อย่างเคร่งครัดประเมินผลงานบุคลากรตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดออกคำสั่งและมอบหมายงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีวินัยยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย ผู้บริหารประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใสและเป็นระบบ เปิดจัดทำคะแนนผลการปฏิบัติงานไว้ตรวจสอบการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้ครูได้รับทราบร่วมกัน จัดสรรทุนการศึกษาหรืองบประมาณพื้นฐานให้กับนักเรียนอย่างโปร่งใส ครูและบุคลากรในโรงเรียนรับทราบงบประมาณร่วมกัน ผู้บริหารกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากร มอบงานสอดคล้องกับความรู้ความสามารถความถนัดและประสบการณ์ มีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนให้ข้อเสนอแนะเริ่มตั้งแต่คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองสถานศึกษา และ ผู้บริหารกระจายงานให้บุคลากรร่วมกันรับผิดชอบและช่วยกันประหยัดพลังงานเช่น ประหยัดน้ำประหยัดไฟฟ้าประหยัดวัสดุ

2.3 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครู

และบุคลากรปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน แนวทางการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานทั่วไปคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนยึดมั่นในประชาธิปไตย คุณธรรมจริยธรรม และการห่างไกลยาเสพติด แนวทางการนำหลักความโปร่งใสมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป โดยผู้บริหารจะต้องยึดหลักความบริสุทธิ์ คือ มีการวินิจฉัยสั่งการ กระทำกิจการงาน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยเจตนา ความคิดอ่าน ที่บริสุทธิ์ โปร่งใส ใช้ระบบสารสนเทศสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา โดยใช้หลักการ PDCA ในระบบงาน แนวทางการนำหลักความรับผิดชอบมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันหรือเป็นหุ้นส่วนของปัญหา และร่วมกันแก้ไข แนวทางการนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีม และ แนวทางการนำหลักความคุ้มค่ามาใช้ในการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติงานดูการอย่างสม่ำเสมอช่วยกันรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่และความปลอดภัยในทรัพย์สินราชการ

2.4 แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณ คือผู้บริหารกำกับติดตามการจัดซื้อจัดจ้างและดำเนินการด้านพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ และใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์ กำหนด ผู้รับผิดชอบการเงิน บัญชีและพัสดุแต่ละหมวดอย่างชัดเจนบริหารงบประมาณตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้และจัดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารกำกับติดตามครูและบุคลากรใช้จ่ายงบประมาณด้วย

ความสุจริต ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการบัญชีและการพัสดุ ก่อนดำเนินงานตามโครงการควรขออนุมัติงบประมาณต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ มีแผนการใช้จ่ายเงินตามแผนงานอย่างชัดเจนและให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และอนุมัติงบประมาณ และเปิดเผยงบประมาณให้ที่ประชุมผู้ปกครองทราบ ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลแนวทางการนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณ คือ ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการบัญชีและการพัสดุเป็นคณะทำงานร่วมกัน และ ผู้บริหารจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบว่ามีความคุ้มค่าคุ้มทุนหรือไม่และรายการใดมีการประหยัดงบประมาณหรือใช้งบประมาณน้อยแต่ได้ผลเกินความคาดหมาย

ซึ่งผลการวิจัยแนวทางพบว่าสอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (2542) ซึ่งได้กล่าวถึง การบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในส่วนของบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลสอดคล้องกับบึงอร สิมพันธ์ (2560: 39-40) อีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมมิกา อ่อนธานี(2559) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายุทธยานี เขต 2 งานวิจัยของกิตติภูมิ สมศรี (2560) ซึ่งศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ในขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับ กมลวรรณ ศรีม่วง (2560:

65-74) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ และฉัตรมงคล สูงเนิน (2561) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารควรบริหารงบประมาณตามหลักความรับผิดชอบ โดยมอบหมายแต่งตั้งคณะบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการเงินและงบประมาณ
- 1.2 ในการบริหารวิชาการตามหลักความรับผิดชอบทุกฝ่ายต้องสามารถยอมรับร่วมกันได้ และยอมรับผลจากการกระทำของตน
- 1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้นำหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ห้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการตามหลักความคุ้มค่าเพื่อให้สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาการแนวทางการบริหารทั่วไปตามหลักคุณธรรม ศึกษาข้อกำหนดในการห้ามลงโทษนักเรียนโดยการเขียนตีและการทำการในสิ่งที่ไม่เกินกว่าเหตุ
- 2.3 ควรศึกษาแนวทางให้ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการรู้จักพัฒนาตนเองตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแนวปฏิบัติไว้

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ศรีม่วง. (2560). การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กิตติภูมิ สมศรี. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- นัตรมงคล สูงเนิน. (2561). แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- จิตติรัตน์ เอี่ยมสกุล. (2555). พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- บังอร ลิ้มพันธ์. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2561). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์
- ปริญญา สัญพิ่ง. (2553). การศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ประกาศเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564). (2559, 30 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก. หน้า 1.
- เปรมมิกา อ่อนธานี. (2559). แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ รก.2542 ตอนที่ 74ก. หน้า 1.
- ภาคินดา หนองเรือง. (2558). รูปแบบการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40ก. หน้า 1.

สุเทพ ทิมนาม. (2553). *ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). *หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติทางการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2564). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พ.ศ. 2561-2564*. มปท: มปป. จาก www.kkn5.go.th

Clarke and Vicki Clinell Burge. (2001). *Unit Search of Good Governance: Decentralization and Democracy in Ghana*. Illinois: Northern Illinois University.

ความต้องการภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้านการเกษตร Needs for English Language of Students in Agriculture

ปวีณา นัตรสูงเนิน¹, ศรัณย์ จันทร์ทะเล²

Paweena Chatsungnoen¹, Saran Chantalay²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาการเกษตรในเขตพื้นที่จังหวัดแพร่ พะเยาและเชียงราย จำนวน 254 คน โดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลได้รับการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย มีผลการวิจัยดังนี้คือ นักศึกษามีปัญหาด้านทักษะการฟัง และการพูด และมีความต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการฟัง มีความต้องการรูปแบบการอบรมเสริมเป็นแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 20 ชั่วโมง ตลอดหลักสูตร การอบรมควรจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 21-25 คน มีเนื้อหาตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง โดยมีเนื้อหาที่ต้องการอบรมมากที่สุดด้านภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวันต้องการฝึกด้านสนทนา และคำศัพท์ในชีวิตประจำวัน ด้านธุรกิจเกษตร คือการแนะนำตนเอง และการเจรจาต่อรอง และด้านหมวดเกษตร คือการอ่านสลากยา/ปุ๋ย และคำศัพท์หมวดเครื่องมือ ผลจากการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษให้กับกลุ่มนักศึกษาสาขาการเกษตรต่อไป เพื่อมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้านการเกษตรผู้เป็นฐานรากของสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย

คำสำคัญ: การเกษตร, ภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ, การวิเคราะห์ความต้องการ

Abstract

The objective of this study was to study the needs for English language of students in agriculture in Phrae, Nan, Payao, and Chiangrai Thailand from 254 participants through questionnaire. The data was analyzed for means. The study uncovered the following findings. Most respondents faced problems in listening and speaking skills and needed to practice speaking and listening the most. They preferred an extra 20-hour workshop training program during the weekends which run 3 hours a day. The training group should consist of 21-25 people. The content should be ranged from basis to intermediate level. The topics most of them needed the most included conversation and vocabulary in everyday life. Regarding

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² อาจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

¹ Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Liberal Arts, Maejo University

² Lecturer, Ph.D., Faculty of Liberal Arts, Maejo University

Corresponding Author: E-mail: saran_c@mju.ac.th, saran_chantalay@hotmail.com

agricultural business topics, they needed to practice self-introduction and negotiation. In agriculture topics, they needed practice reading medicine/fertilizer labels and vocabulary about agricultural instruments. These findings will be contributed to the development of an English training program to shift the English language potentiality of the students in the research areas who are the foundation of Thai society and economy.

Keywords: Agriculture, English for Specific Purposes, Needs Analysis

บทนำ

ถึงแม้ว่าประเทศไทยมีภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสูง แต่รายได้หลักของประชาชนส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร และยังเป็นฐานสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีและกรอบความร่วมมือกับนานาประเทศเช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน (สุทัศน์ เศรษฐ์บุญสร้าง, 2555) และการกำหนดให้อุตสาหกรรมการเกษตรเป็นหนึ่งในภาคอุตสาหกรรม S-Curve เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ได้เปลี่ยนแปลงจากการเกษตรเพื่อยังชีพไปสู่การเกษตรเชิงพาณิชย์ที่มีการใช้วิทยาการหรือเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย มีการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาระบบธุรกิจเกษตรของไทยตั้งแต่การผลิตปัจจัยการผลิต การผลิต การแปรรูป การตลาดสินค้าเกษตร การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการเกษตรให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการแข่งขัน เพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคทั้งทางด้านวิทยาการ เศรษฐกิจและสังคมในสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในวิถีสู่ที่ซับซ้อนขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารทั่วโลก และเป็นภาษาที่กลุ่มประเทศอาเซียน

กำหนดให้เป็นภาษาทำงาน (working language) ในเครือข่ายประชาคมอาเซียน (Pinyonattagarn, 2013) อีกทั้งเป็นภาษาที่ใช้ในการศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึกในทุกมิติ (Trilling and Fadel, 2009) อันนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาประเทศได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป อย่างไรก็ตามจากการจัดอันดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (EF English Proficiency Index or EF EPI) ของประชากรจากประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก พบว่าประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 64 ของโลกจาก 88 ประเทศ และอยู่อันดับที่ 16 จาก 21 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย (EF Education First, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาต่างๆ ที่ต่างชี้ว่า แม้นักเรียนไทยจะผ่านการเรียนภาษาอังกฤษมาเป็นระยะเวลาหลายปี แต่ก็มีนักเรียนไทยจำนวนมากที่ไม่สามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พัชรี อิ่มศรี, 2019) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ในทำนองเดียวกันก็มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรทางด้านเกษตรให้มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มีความสามารถทางการแข่งขันกับนานาประเทศดังที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้น

ปัจจัยหนึ่งของปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดคือ การพัฒนาหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับ

ความต้องการของแรงงานและของผู้เรียน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษให้ทันสมัยและตอบโจทย์ของสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีเนื้อหาการเรียนเฉพาะเรื่องที่สำคัญๆ และมีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน (วิญญา ใจสม, 2018) จากความต้องการนี้ได้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือ English for Specific Purposes (ESP) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์การใช้ภาษาของผู้เรียนทางด้านวิชาการหรือด้านอาชีพ และตามความต้องการของผู้เรียน

การสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะนั้นคำนึงถึงบริบท ขอบเขต และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Brown, 1995 ; Dudley-Evans and St. John, 1995 ; Rahman, 2015) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะจึงมีจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่แตกต่างจากภาษาอังกฤษทั่วไป ซึ่ง Basturken (2010) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะมีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าภาษาอังกฤษทั่วไป เนื่องจากหลักสูตรเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นเพื่อใช้ในทางวิชาการหรือเพื่อวิชาชีพ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะทางภาษาที่ใช้ในแวดวงนั้นๆ วัตถุประสงค์ของผู้เรียน และบริบทที่จะนำภาษาไปใช้ โดยเป็นการบูรณาการภาษาอังกฤษกับเนื้อหาวิชาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน ดังนั้นหลักสูตรจึงถูกออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (Rahman, 2015) อาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ อาจเป็นได้ตั้งแต่ผู้ที่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์การทำงาน ไปจนถึงผู้ที่มีความคุ้นเคยกับบริบทที่ต้องใช้ภาษานั้นเพื่อการสื่อสารในแวดวง

ของตน (Chatsungnoen, 2017) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะต้องเน้นความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ความต้องการและจุดมุ่งหมายของผู้เรียน เพื่อสร้างหลักสูตร กำหนดเนื้อหา ทักษะ โครงสร้างและหน้าที่ของภาษาที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่ม ประยุกต์วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอน ให้เข้ากับสถานการณ์ในการใช้ภาษาของผู้เรียน และเอื้อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามความต้องการในบริบทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายจึงเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษที่เหมาะสมต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการเกษตรของไทยในสถานการณ์ที่ต้องการพัฒนาภาษาอังกฤษอย่างจริงจัง เนื่องด้วยเป็นรายวิชาที่มีประโยชน์ เพราะช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารในศาสตร์ที่กำลังศึกษาหรือในวงการอาชีพ ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสการได้งานในตลาดแรงงาน (Saliua and Hajrullaia, 2016)

การพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะมีขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่สำคัญในวงจรการสร้างหลักสูตรคือ การวิเคราะห์ความต้องการ (Needs Analysis) เพราะหากหลักสูตรที่ไม่ได้มีการศึกษาความต้องการของผู้เรียน จะมีเนื้อหาและขอบเขตการเรียนไม่กว้างเกินไปก็แคบเกินไปและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (Long, 2005) ซึ่งสอดคล้องกับ Basturkmen (2010) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษาคำความต้องการของผู้เรียน ทำให้การออกแบบหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ความต้องการ เป็นกระบวนการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม (Brown, 2009)

นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน โดย Munby (1978) เป็นท่านแรกที่ได้กล่าวถึงกระบวนการการวิเคราะห์ความต้องการภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร แต่แนวคิดของเขาไม่ได้รับความนิยมเพราะไม่มีความยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูลและใช้เวลานานในการวิเคราะห์ ต่อมาได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ปรับกระบวนการของ Munby มาใช้ แต่กระบวนการที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางมาจาก Hutchinson and Waters (1987) และ Dudley-Evans and St John (1991) โดย Hutchinson and Waters (1987) เน้นกระบวนการที่วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในขณะที่ Dudley-Evans and St. John (1991) จะเป็นกระบวนการเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความต้องการของผู้เรียน

แนวคิดที่ Hutchinson & Waters (1987) กล่าวเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการนั้น ได้อธิบายไว้ว่าเป็นการนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์หรือบริบทที่เฉพาะเจาะจง โดยประสิทธิผลของการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับตัวผู้สื่อสารในการนำความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษมาใช้ประโยชน์ในสถานการณ์หรือบริบทที่แตกต่างกัน การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการทักษะภาษาอังกฤษมีปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ เป็นต้น ที่ส่งผลต่อความจำเป็น (Necessities) ปัญหา (Lacks) และความต้องการ (Wants) เกี่ยวกับทักษะภาษาอังกฤษของผู้สื่อสารที่แตกต่างกันออกไป ซึ่ง Kaewpet (2009) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในการวิเคราะห์ความต้องการทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนควรให้ความสำคัญกับความต้องการในการสื่อสารและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการของผู้เรียนกับภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ

ทั้งในประเทศไทยและนานาชาติมีหลากหลายสาขาวิชา งานวิจัยในด้านความต้องการภาษาอังกฤษส่วนมากเน้นไปที่ความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษด้านวิชาการของนักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ศึกษาความต้องการภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาแพทยศาสตร์ (อิสพิยาภรณ์ วรจิตตนนท์ และ สุมิตรา สุวรรรัตน์เคชา, 2559 ; Chia, Johnson, and Olive, 1999) สาขาวิชาการบัญชี บริหารธุรกิจ (ยิง ลี และสุมาลี ชิโนกุล, 2015 ; กองแก้ว จุฬารัตน์, 2016) สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว (วัชรินทร์ เกิดทรัพย์, 2016) สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ ไม้ผล และการผสมพันธุ์สัตว์ (Adam, Stan, Moangă, and Oroian, 2013) ซึ่งรายงานเป็นไปในทำนองเดียวกันว่า นักศึกษาขาดทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ ขาดความรู้ด้านคำศัพท์เฉพาะด้าน ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนและผู้เรียนมีความเห็นว่าหลักสูตรและแผนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ภาษาจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

ในด้านการศึกษาความต้องการภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ มีการสำรวจพบว่า มีความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสนทนาและสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว (Pradchanant, 2012 ; ยุพภรณ์ พิริยศิลป์, 2014) และทักษะด้านการสื่อสารที่สอดคล้องกับตำแหน่งงานและทักษะการอ่าน เป็นทักษะที่ต้องการของบุคลากรด้านวิศวกรรม (Kaewpet, 2009) ซึ่งแตกต่างจากความต้องการการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของพนักงานบริษัทปิโตรเลียมนานาชาติ ที่พนักงานระดับเบื้องต้นต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการฟัง ส่วนพนักงานระดับสูงต้องการฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียน (Phetcharat and Chatupote, 2012) นอกจากนี้

ยังมีงานวิจัยที่ระบุว่าความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางคลินิกของพยาบาล ต้องการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย เพราะมีปัญหาในการสื่อสาร เช่น คำศัพท์ การออกเสียง สำเนียงภาษาอังกฤษ (Lu, 2018)

จะเห็นได้ว่าการศึกษารื่องความต้องการภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะมีหลากหลายสาขาวิชาชีพ และแต่ละอาชีพก็มีความต้องการพัฒนาทักษะที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษด้านการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยด้านความต้องการจากผู้เรียนด้านการเกษตร ยังขาดการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูล ทั้งๆ ที่เป็นสาขาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศคงได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาการเกษตร ผลของการวิจัยนี้จะใช้เป็นแนวทางในพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรการอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มสำคัญเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ในระดับฐานราก นอกจากนี้งานวิจัยนี้จะเป็นส่วนเติมเต็มให้กับการศึกษาและวิจัยด้านความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษด้านการเกษตรในบริบทสังคมไทยและในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการด้านภาษาอังกฤษของกลุ่มนักศึกษาด้านการเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้เลือกใช้กรอบแนวคิดของ Hutchinson and Waters (1987) มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิเคราะห์ความ

ต้องการด้านภาษาอังกฤษ เพื่อมุ่งศึกษาไปที่ความต้องการของกลุ่มนักศึกษาสาขาการเกษตร โดยเฉพาะ โดยวิเคราะห์จากสถานการณ์ปัจจุบัน (Present Situation Analysis, PSA) ซึ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์หาจุดอ่อนและจุดแข็งทางด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและประสบการณ์การเรียนรู้ของตัวผู้เรียน และ การวิเคราะห์สถานการณ์เป้าหมาย (Target Situation Analysis, TSA) เป็นการกำหนดเป้าหมายว่าผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษด้านใดในการสื่อสารในเหตุการณ์หรือสถานการณ์เจาะจง ซึ่งอาจมีความต้องการที่แตกต่างทั้งจากกลุ่มนักศึกษาด้านการเกษตรกรจากพื้นที่อื่น และจากกลุ่มเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นๆ ที่มีประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษและความมุ่งหวังที่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ คือกลุ่มนักศึกษาด้านการเกษตร ที่กำลังศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดแพร่ พะเยา และเชียงราย จำนวน 254 คน เก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนกันยายน 2560-ตุลาคม 2561

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ปัญหาและความต้องการการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ 3) เนื้อหาและหัวข้อภาษาอังกฤษเพื่อการเกษตร และ 4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยง และความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังจากผู้เข้าร่วมวิจัยตอบคำถามจากแบบสำรวจ ผู้วิจัยตรวจสอบ ความถูกต้องและสมบูรณ์ ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ การ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เหนือกว่าการแปลความหมายระดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการทักษะภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด น้อยปานกลาง และน้อย

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจความต้องการภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้านการเกษตรจากจำนวน 254 คน มีการสำรวจ 4 ด้าน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ปัญหาและความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ 3) เนื้อหาและหัวข้อภาษาอังกฤษเพื่อการเกษตร และ 4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลทั่วไป คือ นักศึกษาที่เข้าร่วมการสำรวจเป็นเพศชาย 130 คน และเพศหญิง 124 คน กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีวิชาชีพ (ปวช.) 84 คน (ร้อยละ 33.07) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 96 คน (ร้อยละ 54) และปริญญาตรี 74 คน (ร้อยละ 29.13) กำลังศึกษาด้านพืชไร่ 30 คน (ร้อยละ 11.81) พืชสวน 31 คน (ร้อยละ 12.20) สัตวศาสตร์ 9 คน (ร้อยละ 3.54) เกษตรผสมผสาน 39 คน (ร้อยละ 15.36)

2) ปัญหาและความต้องการทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ พบว่า ทักษะการฟัง เป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุด จำนวน 100 คน (ร้อยละ 39.37) รองลงมาคือ การพูด จำนวน 61 คน (ร้อยละ 24.02) และการเขียน จำนวน 49 คน (ร้อยละ 19.29) ตามลำดับ และมีความต้องการการอบรมทักษะการพูด มากที่สุด จำนวน 96 คน (ร้อยละ 37.80) รองลงมาคือ ทักษะการฟัง จำนวน 87 คน (ร้อยละ 34.25) และทักษะการเขียน จำนวน 39 คน (ร้อยละ 15.35)

3) เนื้อหาและหัวข้อภาษาอังกฤษเพื่อการเกษตร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือด้านภาษา

อังกฤษในชีวิตประจำวัน ด้านธุรกิจเกษตร และด้านการเกษตร (ตาราง 1) พบว่า เนื้อหาภาษาอังกฤษที่ต้องการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คือการสนทนา โดยมีผู้เลือกตอบจำนวน 98 คน (ร้อยละ 38.58) รองลงมา คือ คำศัพท์ จำนวน 61 คน (ร้อยละ 24.02) และทักษะการฟัง จำนวน 59 (ร้อยละ 23.23)

เนื้อหาภาษาอังกฤษด้านธุรกิจเกษตร พบว่า ทักษะที่ผู้เข้าร่วมตอบแบบสำรวจต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การแนะนำตัวเอง จำนวน 106 คน (ร้อยละ 41.73) รองลงมา คือ การเจรจาต่อรอง จำนวน 29 คน (ร้อยละ 11.42) และการนำชมฟาร์มและสถานประกอบการ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 10.24) ตามลำดับ

เนื้อหาภาษาอังกฤษด้านการเกษตร พบว่า ทักษะที่ผู้เข้าร่วมตอบแบบสำรวจต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การอ่านสลากกยา/ปุ๋ย จำนวน 74 คน (ร้อยละ 29.13) ตามด้วย คำศัพท์ในหมวดเครื่องมือต่างๆ จำนวน 40 คน (ร้อยละ 15.75) และ การอ่านสัญลักษณ์ทางการเกษตร จำนวน 36 คน (ร้อยละ 14.17) ตามลำดับ

4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการมากที่สุด คือ การเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 124 คน (ร้อยละ 48.82) รองลงมาคือ การศึกษาจากเอกสาร/คู่มือฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 84 คน (ร้อยละ 33.07) และการเรียนด้วยตัวเองผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 40 คน (ร้อยละ 15.75) ตามลำดับ จำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมในการฝึกอบรม คือ กลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 21-25 คน เหมาะสมในการฝึกอบรมมากที่สุด จำนวน 121 คน (ร้อยละ 47.64) รองลงมา คือ กลุ่มผู้เรียนจำนวน 11-20 คน จำนวน 43 คน (ร้อยละ 16.93) และการเรียนด้วยตนเอง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 9.84) ตามลำดับ

โดยระดับชั้นความสามารถทางภาษาที่ต้องการเรียนหรืออบรม ควรอยู่ในระดับขั้นต้น (ผู้เรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษระดับสูงกว่าพื้นฐาน แต่คิดว่ายังมีจุดผิดพลาดอยู่ค่อนข้างเยอะ) จำนวน 89 คน (ร้อยละ 35.04) ระดับชั้นกลาง (ผู้เรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษระดับกลาง แต่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจ) จำนวน 84 คน (ร้อยละ 33.07) รองลงมา ระดับขั้นพื้นฐาน (ผู้เรียนต้องการรู้/เริ่มเรียนตั้งแต่ต้น) จำนวน 81 คน (ร้อยละ 31.89) แต่ไม่มีนักศึกษาใดเลือกอยู่ในระดับขั้นสูง (ผู้เรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษในระดับสูงแล้ว แต่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อให้ความมั่นใจ)

นอกจากนี้ผู้ร่วมตอบแบบสำรวจส่วนมากมีความเห็นว่า ช่วงวันที่เหมาะสมในการจัดอบรมคือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ช่วงบ่าย จำนวน 113 คน (ร้อยละ 44.49) รองลงมาคือ ช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ช่วงเช้า จำนวน 59 คน (ร้อยละ 23.23) และช่วงวันธรรมดา ช่วงเย็น จำนวน 56 คน (ร้อยละ 22.05) โดยมีระยะเวลาในการอบรมต่อครั้งไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 149 คน (ร้อยละ 58.66) ระยะเวลาไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง จำนวน 80 คน (ร้อยละ 31.50) และระยะเวลาไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 9.84) ตามลำดับ จำนวนชั่วโมงตลอดหลักสูตร จำนวน 20 ชั่วโมง เหมาะสมมากที่สุด จำนวน 114 คน (ร้อยละ 44.88) จำนวน 30 ชั่วโมง จำนวน 105 คน (ร้อยละ 41.34) และจำนวน 40 ชั่วโมง จำนวน 48 คน (ร้อยละ 18.90) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาด้านการเกษตรนั้นมีปัญหาด้านทักษะภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟังและการพูด ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันกับที่พบกับนักศึกษาสาขาอื่น ๆ

เช่น สาขาวิทยาการจัดการ (นางสมร พงษ์พานิช, 2011) สาขาบริหารธุรกิจ (ยิง ลี และ สุมาลี ชีโนกุล, 2015) อาจกล่าวได้ว่าปัญหาด้านทักษะการฟังและการพูดเป็นปัญหาเบื้องต้นที่สำคัญสำหรับผู้เรียนชาวไทย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ได้ระบุว่าปัญหาด้านการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยมีมาแต่ช้านาน ซึ่งถือเป็นความล้มเหลวในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของไทย และมีนักวิชาการหลายท่านได้ระบุถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการล้มเหลวนี้ เช่น Noom-ura (2013) ได้กล่าวว่าปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่ล้มเหลวนี้มาจากการคุณภาพของผู้สอน ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสำคัญต่อภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนการสอนเป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่ คือจำนวนผู้เรียนมีจำนวนมากต่อหนึ่งห้องเรียน ผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาอังกฤษที่ละกันแต่ต้องเรียนในระดับเดียวกัน และการขาดการใช้ภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน ซึ่งซัวร์รี่ บุณนาค (2018) ได้แนะนำว่าควรมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาครู พัฒนาสื่อให้ทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ปรับหลักสูตรให้เน้นที่การใช้งานมากขึ้น ปรับเกณฑ์การวัดความสามารถในการสื่อสารให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและระดับของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นว่าควรมีการศึกษาความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้ การสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะและการวางแผนบทเรียนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและบริบททางสังคม จะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความตั้งใจ เข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้อย่างชัดเจน และมีความตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการเรียน (วรัญญา ใจสม, 2018 ; Chatsungnoen, 2017) นอกจากนี้จะทำให้ผู้เรียนพยายามศึกษาค้นคว้าและฝึกฝน เพราะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันตลอดจนประกอบอาชีพได้

ในอนาคต (ลีชัย ปัญญาวงศ์งาม, นิพนธ์ ทางทอง และปราโมทย์ อนันต์วรารวงษ์, 2555)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความรู้เรื่องคำศัพท์ของนักศึกษาสาขาการเกษตรนั้นสอดคล้องกับที่นักวิจัยหลายท่านที่ได้อธิบายไว้ว่า คำศัพท์เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาได้ดี หากผู้เรียนมีความรู้ด้านคำศัพท์มากก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้าใจข้อความที่ได้ฟังหรืออ่านมากกว่าผู้เรียนที่มีความรู้ด้านคำศัพท์น้อย และการเรียนรู้คำศัพท์ที่ดีนั้นจะต้องรู้วิธีการใช้คำศัพท์ในประโยคควบคู่ไปกับความหมายด้วย (Alqahtani, 2015 ; Scheepers, 2016 ; สุชญา พุ่มสวย, 2016) ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับที่ Chatsungnoen (2017) ได้อธิบายไว้ว่าความรู้ด้านคำศัพท์มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนควรมีความรู้คำศัพท์ในวงกว้าง คือทั้งคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในสาขาวิชาการ และในสายงานอาชีพ ซึ่งการพัฒนาเพิ่มวงคำศัพท์นั้นผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนและแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนถึงกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ที่หลากหลายและเหมาะกับตัวของผู้เรียน

ผลการวิจัยเรื่องความต้องการเนื้อหาของนักศึกษาสาขาการเกษตรสามารถอธิบายได้ดังนี้ เนื้อหาด้านภาษาอังกฤษธุรกิจเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการแนะนำตนเอง และการเจรจาต่อรอง สะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษมีบทบาทต่อการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยได้วางให้อุตสาหกรรมเกษตร เป็นหนึ่งในแผนกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญด้านนวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต (First S-Curve) โดยแรงงานภาคการเกษตรควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะอาชีพ ซึ่งจะทำให้แรงงานดังกล่าวสามารถที่จะปรับตัวและพัฒนาให้เป็นคน

เก่งหรือ “smart people” (Jones and Pimdee, 2017) และไม่เสียโอกาสในการดำเนินการทางธุรกิจ (จรัสพงศ์ คลังกรณ์, 2018) อย่างไรก็ตามก็ตีผลวิจัยนี้มีความแตกต่างจาก Hiranburana (2017) ที่ระบุว่าภาษาอังกฤษธุรกิจที่ใช้บ่อยในวงการค้าธุรกิจชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานครคือ ทักษะการเขียนมากกว่าการพูด และใช้การสื่อสารในรูปแบบของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ความต้องการเนื้อหานี้อาจอธิบายได้สองประการคือ ประการแรก ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นนักศึกษา ซึ่งอาจจะยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจในเชิงลึก ดังนั้นหัวข้อเรื่อง ที่นักศึกษาเลือกเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นในระดับเบื้องต้นของการดำเนินธุรกิจ แต่เมื่อมีการดำเนินการธุรกิจอย่างต่อเนื่อง อาจจำเป็นต้องมีการใช้รูปแบบการติดต่อในรูปแบบการเขียนมากกว่า การสนทนา ประการที่สองคือนักศึกษาสาขาการเกษตรในพื้นที่ดังกล่าว เป็นกลุ่มที่ต้องพบปะกับชาวต่างชาติโดยตรง เช่นมีการเยี่ยมชมฟาร์มในพื้นที่สถานศึกษา หรือการเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยน นอกจากนี้นักศึกษากลุ่มดังกล่าวถือเป็นผู้ปฏิบัติทางการเกษตร การเลือกเนื้อหาด้านการเกษตรจึงเลือกเนื้อหาในเรื่องที่ตนต้องการและเป็นปัญหาเฉพาะหน้าของตน เช่น การอ่านสลากยาและปุ๋ย และคำศัพท์เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความพร้อมและความต้องการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้านการเกษตรที่เข้าร่วมวิจัยยังขาดความรู้และทักษะพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร นั่นคือคำศัพท์ แม้ว่าปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลการพัฒนาภาษาอังกฤษจะเข้าถึงได้ง่าย แต่ก็เกิดปัญหาตามมาอย่างเห็นได้ชัด คือ เมื่อได้เรียนด้วยตนเองเนื้อหาบางเรื่องมีความละเอียด ซับซ้อน ยากที่จะทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง นักศึกษาจึงไม่เข้าใจในเนื้อหา

และต้องการผู้รู้ในการอธิบายเนื้อหาที่ละเอียดขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาที่ต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้นในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการมากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้จากผลสำรวจความต้องการเรื่องจำนวนกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ระหว่าง 20-25 คนนั้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสอนภาษาอังกฤษโดยกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ที่ระบุว่า การจัดห้องเรียนวิชาสนทนา ควรมีจำนวนนักเรียนในห้องไม่เกิน 20 คน นอกจากนี้การที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยเลือกอบรมในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ เป็นเวลา 20 ชั่วโมง อาจเป็นผลเนื่องมาจากเป็นนักศึกษาที่ต้องเรียนในช่วงวันธรรมดา ดังนั้นช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงเวลาที่พอจะมาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้

ผลการวิจัยเรื่องการประเมินความสามารถของด้วยตนเองอยู่ในระดับขั้นต้นถึงระดับกลาง อาจอธิบายได้ว่าเป็นเพราะผู้เรียนไม่แน่ใจในความสามารถของตนเองเมื่อเจอกับสถานการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษจริง อาจมีการประเมินผลความสามารถของผู้เรียนก่อนการจัดอบรมเพื่อได้ทราบความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์ในการเลือกเนื้อหาและบทเรียนที่จะจัดอบรม

สรุป

จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษด้านการเกษตรควรตั้งอยู่บนรากฐานความต้องการของผู้เรียน ความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่มีอยู่ และความแตกต่างระหว่างบุคคล การสอนควรเน้นทักษะการพูดและฟัง เนื่องจากเป็นทักษะที่ผู้เรียนประสบปัญหาและเป็นที่ต้องการของผู้เรียน ควรจัดหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงของเนื้อหาและเป็นไปตามระดับความสามารถของผู้เรียน หากไม่สามารถทำได้อาจเลือกกิจกรรมและเนื้อหา

การเรียนการสอนที่มีความหลากหลายในทุกระดับ เช่นในระดับต้นมีหัวข้อเรื่องการแนะนำตนเอง การเจรจาต่อรองและในระดับสูงขึ้นอาจมีเรื่องการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการฝึกภาษาอังกฤษให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งด้านการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ด้านธุรกิจการเกษตรและด้านการเกษตร เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาของตนเองในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ฝึกคิด ฝึกการให้เหตุผล เพื่อเกิดทักษะและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ผู้สอนอาจมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ และการสนทนาทั้งในและนอกชั้นเรียน และเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษได้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้ผู้สอนควรจำลองสถานการณ์การใช้ภาษาให้หลากหลาย และมีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังการอบรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคตคือ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในกลุ่มนักธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวมาทำการสามเส้าเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ลึกแต่กว้างและครอบคลุมในทุกมิติของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเกษตรต่อไป

ผลจากการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษไม่เพียงแต่สำหรับให้กับกลุ่มนักศึกษาในเขตพื้นที่ดังกล่าวแต่อาจนำไปปรับประยุกต์ใช้กับกลุ่มนักศึกษาสาขาการเกษตรในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาด้านการเกษตรผู้เป็นรากฐานของสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย

ตาราง 1 เนื้อหาภาษาอังกฤษที่ต้องการพัฒนา (ด้านภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน)

1. ด้านภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	ระดับความต้องการ									
	1	ร้อยละ	2	ร้อยละ	3	ร้อยละ	4	ร้อยละ	5	ร้อยละ
1. คำศัพท์	61	24.02	54	21.26	45	17.72	39	15.35	55	21.65
2. สนทนา	98	38.58	53	20.87	30	11.81	27	10.63	46	18.11
3. ทักษะการฟัง	59	23.23	67	26.38	65	25.59	37	14.57	26	10.24
4. ทักษะการเขียน	22	8.66	34	13.39	57	22.44	83	32.68	58	22.83
5. ทักษะการอ่าน	19	7.48	43	16.93	55	21.65	65	25.59	72	28.35
2. ด้านธุรกิจเกษตร										
1. การแนะนำตัวเอง	106	41.73	27	10.63	11	4.33	18	7.09	11	4.33
2. การแนะนำสินค้า	24	9.45	43	16.93	53	20.87	36	14.17	23	9.06
3. การเจรจาต่อรอง	29	11.42	73	28.74	30	11.81	19	7.48	28	11.02
4. การสั่งซื้อสินค้า	13	5.12	12	4.72	26	10.24	38	14.96	26	10.24
5. การโฆษณาสินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ	16	6.30	28	11.02	28	11.02	25	9.84	29	11.42
6. การอธิบายขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้า	10	3.94	17	6.69	28	11.02	33	12.99	37	14.57
7. การนำชมฟาร์มและสถานประกอบการ	26	10.24	27	10.63	40	15.75	24	9.45	22	8.66
8. การสนทนาทางโทรศัพท์ทั่วไป	17	6.69	11	4.33	19	7.48	25	9.84	24	9.45
9. การออกแบบสื่อโฆษณาสินค้า	9	3.54	11	4.33	15	5.91	23	9.06	34	13.39
10. การนัดหมายทางธุรกิจ	8	3.15	12	4.72	3	1.18	17	6.69	21	8.27
3. ด้านการเกษตร										
1. การอ่านสลากยา/ปุ๋ย	74	29.13	33	12.99	35	13.78	32	12.60	34	13.39
2. การอ่านสัญลักษณ์ทางการเกษตร	36	14.17	46	18.11	54	21.26	35	13.78	33	12.99
3. คำศัพท์ในหมวดเครื่องมือต่าง ๆ	40	15.75	56	22.05	50	19.69	45	17.72	32	12.60
4. คำศัพท์เฉพาะทางด้านการปศุสัตว์	27	10.63	25	9.84	34	13.39	42	16.54	31	12.20
5. คำศัพท์ทางด้านพืชไร่	34	13.39	47	18.50	34	13.39	41	16.14	54	21.26
6. คำศัพท์ทางด้านพืชสวน	34	13.39	35	13.78	27	10.63	40	15.75	51	20.08

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (7 ธันวาคม 2556). *ยุทธศาสตร์สอนภาษาอังกฤษ*. ข่าวกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?News_ID=35003&Key=news_act
- กองแก้ว จุฬารัตน์. (2016). ภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจเพื่อผลิตชั้นปีที่ 4 สาขาการบัญชี: การศึกษาความต้องการเพื่อนำไปออกแบบการเรียนการสอน (A BUSINESS ENGLISH COURSE FOR THE 4TH YEAR STUDENTS OF ACCOUNTANCY: FROM NEEDS TO COURSE DESIGN). Srinakharinwirot Research and Development. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(15), 43-57.
- จรัสพงศ์ คลังกรณ์. (2018). แนวทางเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องโมเดลไทยแลนด์ 4.0. *วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 80-87.
- ชัชชัย บุนนาค. (2018, November). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564-2568. In *รายงานการประชุม Graduate School Conference (Vol. 2, No. 1, pp. 235-241)*.
- พัชรี อิ่มศรี. (2019). การเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนผ่านกระบวนการวิชาการรับใช้สังคม. *Walailak Procedia*, (9), 1-7.
- ยิง ลี, & สุมาลี ชิโนกุล. (2015). การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเรียนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศสาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสต์อีสต์. *Online Journal of Education*, 10(1), 88-102.
- นางสมร พงษ์พานิช. (2011). การศึกษาปัญหาของการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยวาจาของนิสิตคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. ตุลาคม 2550 ถึง กันยายน 2551. *Humanities Journal*, 18(1), 85-97.
- ยุพารัตน์ พิริยศิลป์. (2014). ความต้องการทางด้านภาษาอังกฤษของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 9(2), 16-30.
- ลิซัย ปัญญาวงศ์งาม, นิพนธ์ ทางทอง, & ปราโมทย์ อนันต์วรารักษ์. (2555). *การสร้างรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*. รายงานผลการวิจัย <http://dspace.rmutk.ac.th/handle/123456789/1212> สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562
- วิรัชชานา ไจสม. (2018). ความสำคัญของภาษาอังกฤษในห้องเรียนยุค ๔.๐. *NIDTEP E-Journal*. หน้า 1-8. <http://ejournal.nidtep.go.th/PDF/pdf5be2aa21d52dc.pdf>.
- วัชรินทร์ เกิดทรัพย์. (2016). การพัฒนาบทเรียนการสอนภาษาอังกฤษของมัคคุเทศก์สำหรับนักศึกษาสาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (ศูนย์ภูเก็ต). *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 2(1), 123-134

- สุขญา พุ่มสวย. (2016). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลบุรี "สุขบท". *Veridian E-Journal, Silpakorn University
(Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(3), 1040-1054.
- สุทัศน์ เศรษฐ์บุญสร้าง. (2555). *ประชาคมอาเซียน 2558*. สืบค้นจาก [http://www.ocsc.go.th/ocsc/
th/files/pp_Suthad.PDF](http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/pp_Suthad.PDF).
- อิสพิยาภรณ์ วรกิตตพันธ์ และสุมิตรา สุวรรณ์เดชา (2559). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการเรียน
ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์เพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของ
นักศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(1), 138-169.
- Adam, S.L., Stan, R.S., Moangă, A.S. & Oroian, A. (2013). Challenges faced when teaching
English for specific purposes. *Bulletin of University of Agricultural Sciences and
Veterinary Medicine Cluj-Napoca. Horticulture*, 70(2), 425-429.
- Alqahtani, M. (2015). The importance of vocabulary in language learning and how to be
taught. *International journal of teaching and education*, 3(3), 21-34.
- Basturkmen, H. (2010). *Developing Course in English for Specific Purposes*. Houndmills,
Basingstoke, Hampshire: Palgrave Mcmillan.
- Bernie Trilling and Charles Fadel. (2009). *21st Century Skills: Learning for life in our times*.
(New York: A Wiley Imprint, 2009), p.52.
- Brown, J.D. (1995). *The elements of language curriculum: A systematic approach to program
development*. Boston: Heinle and Heinle.
- Brown, J.D. (2009). Foreign and second language needs analysis. In M. H. Long & C. Doughty
(Eds.), *The Handbook of Language Teaching* (pp. 269-293). Chichester, U.K. ;
Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Chatsungnoen, P. (2017). *Needs analysis for an English for Specific Purposes (ESP) course
for Thai undergraduates in a Food Science and Technology programme: a thesis
presented in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of
Philosophy in Education*. Massey University, Palmerston North, New Zealand.
- Chia, H.U., Johnson, R., Chia, H.L. & Olive, F. (1999). English for college students in Taiwan:
A study of perceptions of English needs in a medical context. *English for Specific
purposes*, 18(2), 107-119.
- Dudley-Evans, T. & St. John, M.J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes*.
Cambridge: Cambridge University Press.
- EF Education First. (2018). *English Proficiency Index*. Retrieved from <https://www.ef.co.th/epi>

- Hiranburana, K. (2017). Use of English in the Thai workplace. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 38(1), 31-38.
- Hutchinson, T. & Waters, A. (1987). *English for specific purposes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jones, C. & Pimdee, P. (2017). Innovative ideas: Thailand 4.0 and the fourth industrial revolution. *Asian International Journal of Social Sciences*, 17(1), 4–35. <https://doi.org/10.29139/aijss.20170101>.
- Kaewpet, C. (2009). Communication needs of Thai civil engineering students. *English for Specific Purposes*, 28(4), 266-278.
- Long, M.H. (Ed.) (2005). *Second language needs analysis*. Cambridge ; New York: Cambridge University Press.
- Lu, Y.L. (2018). What do nurses say about their English language needs for patient care and their ESP coursework: The case of Taiwanese nurses. *English for Specific Purposes*, 50, 116-129.
- Noom-Ura, S. (2013). English-Teaching Problems in Thailand and Thai Teachers' Professional Development Needs. *English Language Teaching*, 6(11), 139-147.
- Phetcharat, T. & Chatupote, M. (2014). *English needs of workers in an international petroleum company in Songkhla and learning activities identified as most helpful*. (Unpublished doctoral dissertation or master's thesis). Prince of Songkla University, Thailand.
- Pinyonattagarn, D. (2013). Globalization of English in ASEAN with special emphasis on Thailand. In *International Conference on Globalization and the Teaching of English*. October 19-20, 2013.
- Prachanant, N. (2012). Needs analysis on English language use in tourism industry. *Procedia –Social and Behavioral Sciences*, 66(0), 117-125.
- Rahman, M. (2015). English for Specific Purposes (ESP): A Holistic Review. *Universal Journal of Educational Research*, 3(1), 24-31.
- Saliu, B. & Hajrullai, H. (2016). Best Practices in the English for Specific Purpose Classes at the Language Center. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 232, 745-749.
- Scheepers, R. (2016). The importance of vocabulary at tertiary level. *Journal for Language Teaching=ljenali Yekufundzisa Lulwimi=Tydskrif vir Taalonderrig*, 50(1), 53-77.

- Tamonpawee Phetcharat and Monta Chatupote. (2012). English Needs of Workers in an International Petroleum Company in Songkhla and Learning Activities Identified as Most Helpful. *Proceedings-Learning Needs and Learning Strategies-003. 4th International Conference on Humanities and Social Sciences*. April 21st, 2012 Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University. Songkla.
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills.: Learning for Life in Our Times*. John Wiley & Sons: p. 52.

การพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา

Development Design Thinking of Mathayomsuksa 4 Students by Using STEAM Education

ปวริศร ภูมิสูง¹, ประสาท เนืองเฉลิม^{1*}

Pavarisorn Poomsoong¹, Prasart Nuangchalerm^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา แบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ และแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ในวงจรรอบที่ 1 นักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงออกแบบเฉลี่ยเท่ากับ 13.4 คิดเป็นร้อยละ 67 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน ในวงจรรอบที่ 2 ได้พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขจากวงจรรอบที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงออกแบบเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 17.2 คิดเป็นร้อยละ 86 โดยนักเรียนผ่านเกณฑ์ทั้งหมด

คำสำคัญ: สเต็มศึกษา, การคิดเชิงออกแบบ

Abstract

The purposes of this research were to develop the design thinking of the students to have a passing score of 70 percent from the full score of 20. The target group is 10 students in Mathayomsuksa 4/5 Demonstration School of Mahasarakham University (Secondary Division). The tools used in the research include Learning Management Plan according to the Steam Education Guidelines, Design Thinking Quiz, and design thinking behavior observation model which analyzed the data using percentages and averages. The results showed that in the first round, the students had an average design thinking score of 13.4, representing 67%. There were 5 students who passed the criteria and 5 students did not pass the criteria. In the first cycle, it was found that the students had an average design thinking score of 17.2 or 86 percent, with all the students passing the criteria.

Keywords: STEAM education, Design thinking

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44000

¹ Faculty of Education, Mahasarakham University 44150

* Corresponding author. E-mail: prasart.n@msu.ac.th

บทนำ

การศึกษาในโรงเรียนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ที่เป็นจำต่อการใช้ชีวิตบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงสาระวิชาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ (ไสว พักขาว, 2561) การใช้ชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 หากมีเพียงความรู้จากสาระวิชาเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ นักเรียนต้องมีทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อเตรียมพร้อมในการแก้ปัญหาใหม่ของโลกอนาคต โดยโรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตรใหม่มีความทันสมัยและหาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถนำความรู้ หลักการ ทฤษฎี ทักษะกระบวนการและประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองได้ (เอกชัย พุทธสอน และสุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2557) การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการคิดเชิงออกแบบเป็นวิธีการทำงานที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลางเน้นการลงมือปฏิบัติและความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้าใจ เปลี่ยนกรอบความคิด และแก้ปัญหา โดยหาวิธีการที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหา โดยนำความคิดสร้างสรรค์จากการระดมสมองหรือไอเดียจากหลายๆ คน มาเป็นสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ การคิดเชิงออกแบบให้ความสำคัญกับการทำให้ผลิตภัณฑ์และบริการตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้ใช้งาน (Camacho, 2016) การคิดเชิงออกแบบมีองค์ประกอบหลักทั้งหมด 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้น Empathize เป็นการทำความเข้าใจต่อผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อค้นหาปัญหาของผู้ใช้งาน 2) ขั้น

Define เป็นการสังเคราะห์ข้อมูล โดยการอธิบายปัญหาของผู้ใช้งานว่ามีปัญหาอย่างไร ปัญหาที่แท้จริงคืออะไร 3) ขั้น Ideate เป็นการระดมสมองหรือหาไอเดียเพื่อแก้ไขปัญหา โดยเน้นการหาแนวคิดในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด เมื่อได้วิธีแก้ไขปัญหาให้วิเคราะห์ต่อว่าวิธีไหนเป็นวิธีที่ดีที่สุด หรือนำลองใช้มากที่สุด 4) ขั้น Prototype เป็นการสร้างแบบจำลองหรือการสร้างต้นแบบ เพื่อให้ผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมายทดสอบ ซึ่งแบบจำลองที่ดีจะต้องช่วยแก้ปัญหาของผู้ใช้งานหรือตอบโจทย์ผู้ใช้งาน และ 5) ขั้น Test เป็นการทดสอบ โดยเอาแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาทดสอบกับผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมายและการทดสอบกับผู้ใช้งาน และประเมินผลที่ได้ว่าเป็นอย่างไร จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ แก้ไขปรับปรุงเพื่อแก้ปัญหาต่อไป (d.school, n.d.) ในปัจจุบันการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนานวัตกรรม เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ผสมผสานระหว่างกระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และธุรกิจมารวมกัน เพื่อตอบโจทย์ผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปใช้ในองค์กรระดับโลกในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น Apple Nike google หรือ Facebook เป็นต้น ดังนั้นองค์กรหรือบริษัทต่างๆ จึงต้องการบุคลากรหรือพนักงานที่มีกระบวนการการคิดเชิงออกแบบเข้ามาทำงานเป็นอย่างมาก เพื่อพัฒนาการและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ให้กับองค์กร (ศศิมา สุขสว่าง, 2560)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) เปิดสอนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการเรียนการสอนในวิชาฟิสิกส์ในระดับชั้นมัธยมต้นและชั้นมัธยมปลาย วิชาฟิสิกส์เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาศาสตร์ที่จัดว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบ การสร้างสรรค์นวัตกรรม

ใหม่ ๆ รวมทั้งฝึกให้นักเรียนมีกระบวนการการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิชานี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนของครูในห้องเรียนโดยส่วนมากจะใช้วิธีการสอนแบบท่องจำสูตร บรรยายความรู้ และฝึกทำโจทย์ปัญหาเป็นหลัก ทำให้เด็กนักเรียนขาดโอกาสที่จะนำความรู้ทางด้านฟิสิกส์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ จากการสังเกตห้องเรียนพบว่านักเรียนมีปัญหาในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา การระบุประเด็นปัญหา การค้นคว้าหาข้อมูล การวางแผนแก้ปัญหา และรวมถึงการสร้างชิ้นงานตลอดจนการตรวจสอบชิ้นงาน กล่าวคือ นักเรียนขาดกระบวนการการคิดเชิงออกแบบ เนื่องจากไม่มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ของปัญหา การระบุปัญหา การค้นคว้า การทดลอง การออกแบบ การสังเคราะห์ชิ้นงานขึ้นมาเป็นรูปธรรมที่จะต้องอาศัยการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล การตัดสินใจ การวางแผน รวมไปถึงการพิจารณาไตร่ตรองรวบรวมข้อมูลและเลือกใช้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงออกแบบ จากนั้นสร้างแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัย โดยให้นักเรียนศึกษาสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วคำถามให้ครบองค์ประกอบของการคิดเชิงออกแบบ 5 ชั้นแบบทดสอบมีจำนวน 6 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วย 1 สถานการณ์ 5 ข้อคำถาม จากนั้นนำแบบทดสอบชุดที่ 1 และ 2 มาทดสอบกับนักเรียนเพื่อหากลุ่มเป้าหมาย จากการนำเครื่องมือไปตรวจสอบพบว่าการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 มีการคิดเชิงออกแบบต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 10 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 57

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียน พบว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา (STEAM

education) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาการคิดเชิงออกแบบได้ เนื่องจากจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาหรือสะเต็มศึกษา เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือโครงการที่บูรณาการการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (S) คณิตศาสตร์ (M) เทคโนโลยี (T) ผสมกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (E) โดยนักเรียนจะได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี และนำความรู้มาออกแบบงานหรือวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (วีณา ประชากุล และ ประสาท เนิ่งเฉลิม, 2561) ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาและสะเต็มศึกษาคือ สเต็มศึกษาจะเพิ่มศาสตร์ความรู้ทางด้านศิลปะ (A) มาช่วยในการออกแบบนวัตกรรมให้มีความน่าสนใจและแปลกใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการขาดแคลนแรงงานคุณภาพทางวิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นสเต็มศึกษาจึงเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถระบุปัญหาจากสถานการณ์ การค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา และนำข้อมูลนั้นไปออกแบบ วางแผน สร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรมโดยคำนึงถึงทรัพยากร ข้อจำกัด และเงื่อนไขตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ และตรวจสอบว่าชิ้นงานหรือนวัตกรรมสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ อย่างไร (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, 2556) การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาจะอาศัยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชั้นระบุปัญหา (Problem Identification) 2) ชั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (Related Information Search) 3) ชั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Solution Design) 4) ชั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (Planning and Development) 5) ชั้นทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Testing,

Evaluation and Design Improvement) และ 6) ช้แนะนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Presentation) โดยจะเน้นการออกแบบทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาที่หลากหลายและแปลกใหม่ แล้ววิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมและเน้นที่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557) ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนให้ดีขึ้นซึ่งจะช่วยให้เกิดการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

เพื่อพัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จริงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการสอนในชั้นเรียน (ประสาธน์ เองเฉลิม, 2561) การวิจัยครั้งนี้จะใช้ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวทางของเคมมิสและแมคแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) (Kemmis, & McTaggart, 1988)

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 ห้องแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ปกติ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ที่มีคะแนนการคิดเชิงออกแบบไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง คัดเลือกมาโดยการทำแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ

ตัวแปรที่ศึกษา

นวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัย: การเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย: การคิดเชิงออกแบบ

เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการทำวิจัย

รายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง งาน และพลังงาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) สาระการเรียนรู้อิทธิพลศาสตร์และเทคโนโลยี

ระยะเวลาดำเนินการ

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษาเรื่อง งาน และพลังงาน จำนวน 8 แผน รวมเวลาสอน 16 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษาจะอาศัยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ขั้นตอน ในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละวงจรปฏิบัติการ

2. แบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัย ให้นักเรียนศึกษาสถานการณ์ที่กำหนด แล้วตอบคำถามตามองค์ประกอบของการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน มีทั้งหมด

6 ชุด ชุดที่ 1 และ 2 ใช้ทดสอบเพื่อหากลุ่มเป้าหมาย ชุดที่ 3 และ 4 ใช้ทดสอบทำยวงรอบที่ 1 และชุดที่ 5 และ 6 ใช้ทดสอบทำยวงรอบที่ 2 ในแต่ละชุดจะมี 1 สถานการณ์ 5 ข้อคำถาม คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยให้คะแนนจากเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ

3. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบ เป็นแบบสังเกตแบบปลายเปิดที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะสังเกตพฤติกรรมตามองค์ประกอบของการคิดเชิงออกแบบ 5 ชั้น สามารถสังเกตตามหัวข้อต่อไปนี้ 1) สังเกตการวางแผนและการออกแบบเพื่อแก้ปัญหา และ 2) สังเกตชิ้นงานของนักเรียนที่สร้างขึ้นว่ามีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่อย่างไร จากนั้นบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา หาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความเหมาะสมผ่านเกณฑ์อยู่ที่ระดับ 4.44-4.71

2. แบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบจำนวน 6 ชุด หาความเหมาะสมของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเหมาะสมทั้ง 3 ด้านรวมกันผ่านเกณฑ์อยู่ที่ระดับ 4.67

3. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบ หาความเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความเหมาะสมดังนี้ 1) ความเหมาะสมของการสังเกตการวางแผนและการออกแบบเพื่อแก้ปัญหา ผ่านเกณฑ์อยู่ที่ระดับ 4.60 และ 2) ความเหมาะสมของการสังเกตชิ้นงานของนักเรียนที่สร้างขึ้นว่ามีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่อย่างไร ผ่านเกณฑ์อยู่ที่ระดับ 4.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วงจรรูปปฏิบัติการที่ 1

1. ขั้นวางแผน (Plan)

1.1 สัมภาษณ์ปัญหาของนักเรียน รวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน การสัมภาษณ์ครูผู้สอน และทำการทดสอบการคิดเชิงออกแบบเพื่อหากลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัย

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการคิดเชิงออกแบบ การสร้างเครื่องมือวิจัย และแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา

1.3 สร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา แบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ และแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบ

2. ขั้นปฏิบัติ (Act)

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทั้งห้อง กลุ่มละ 5-6 คน โดยจัดให้กลุ่มเป้าหมายแต่ละคนเข้าไปแทรกในกลุ่มของนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เริ่มจากเปิดวิดีโอทัศน์ให้นักเรียนศึกษาและตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การระบุปัญหา จากนั้นพานักเรียนหาวิธีการแก้ปัญหาโดยการออกแบบและสร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรม และนำชิ้นงานมาทดสอบเพื่อวิเคราะห์ผลที่ได้ว่าเป็นอย่างไร ควรปรับปรุงส่วนใดบ้าง จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา โดยผู้สอนจะเน้นตั้งคำถามไปที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการคิดเชิงออกแบบเพิ่มขึ้น

3. ขั้นสังเกต (Observe)

3.1 สังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบจากแบบสังเกตที่สร้างขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรมแต่ละแผนการเรียนรู้

3.2 นำแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนในวงรอบที่ 1

4. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อประเมินผลและตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงกระบวนการวิจัยพบว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องหาแนวทางเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนา ปรับปรุง จากการสังเกต หรือบันทึกแผนการจัดการเรียนรู้หลังแผน เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการดำเนินการวิจัยในวงรอบที่ 2 ต่อไป

วงจรปฏิบัติการที่ 2

1. ขั้นวางแผน (Plan)

ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต และการวิเคราะห์ปัญหาจากวงรอบที่ 1 โดยเน้นกิจกรรมที่พัฒนาการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนในด้านที่ต่ำที่สุดจากข้อมูลในวงรอบที่แล้ว และสร้างเครื่องมือวิจัยที่จะใช้ในวงรอบที่ 2 ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา

2. ขั้นปฏิบัติ (Act)

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเก็บข้อมูลต่างๆ คล้ายกับวงจรปฏิบัติการที่ 1 แต่จะเพิ่มเติมในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาคือ เน้นการฝึกตีความ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล ฝึกการสรุปประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ให้นักเรียน และเน้นฝึกวิธีการ

ออกแบบ การวางแผนและการดำเนินการแก้ปัญหา ฝึกกระบวนการออกแบบและวางแผน และหาวิถีทัศน์ที่เกี่ยวกับการออกแบบและวางแผน การสร้างชั้นที่มีความแปลกให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานใหม่ มีความแปลกใหม่ และน่าสนใจ

3. ขั้นสังเกต (Observe)

3.1 สังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบจากแบบสังเกตที่สร้างขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรมแต่ละแผนการเรียนรู้

3.2 นำแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนในวงรอบที่ 2

4. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาในด้านปริมาณและคุณภาพ จากนั้นทำการวิเคราะห์และประเมินผล เพื่อประเมินการคิดเชิงออกแบบของกลุ่มเป้าหมายว่าผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้หรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบ ที่ได้จากการสังเกตระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาของนักเรียน

ผลการวิจัย

นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน มีคะแนนการคิดเชิงออกแบบทั้ง 2 วงรอบ โดยมีผลดังตาราง 1

ตาราง 1 คะแนนรวมการคิดเชิงออกแบบของกลุ่มเป้าหมาย

นักเรียน คนที่	การคิดเชิงออกแบบ					
	วงจรปฏิบัติกาที่ 1			วงจรปฏิบัติกาที่ 2		
	คะแนน (เต็ม 20)	ร้อยละ	ผลการประเมิน	คะแนน (เต็ม 20)	ร้อยละ	ผลการประเมิน
1	12	60	ไม่ผ่าน	14	70	ผ่าน
2	14	70	ผ่าน	20	100	ผ่าน
3	12	60	ไม่ผ่าน	16	80	ผ่าน
4	12	60	ไม่ผ่าน	16	80	ผ่าน
5	12	60	ไม่ผ่าน	20	100	ผ่าน
6	14	70	ผ่าน	16	80	ผ่าน
7	14	70	ผ่าน	16	80	ผ่าน
8	12	60	ไม่ผ่าน	18	90	ผ่าน
9	16	80	ผ่าน	20	100	ผ่าน
10	16	80	ผ่าน	16	80	ผ่าน
\bar{X}	13.4	67	ไม่ผ่าน	17.2	86	ผ่าน
สรุป	ผ่าน 5 คน จาก 10 คน			ผ่าน 10 คน จาก 10 คน		

จากตาราง 1 พบว่า

วงจรปฏิบัติกาที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ที่ 13.4 คิดเป็นร้อยละ 67 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีนักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของนักเรียนทั้งหมด 10 คน

วงจรปฏิบัติกาที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ที่ 17.2 คิดเป็นร้อยละ 86 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีนักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ของนักเรียนทั้งหมด 10 คน

จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การสังเกตการวางแผนและการออกแบบเพื่อแก้ปัญหา พบว่า ชั้น Empathize นักเรียน

สามารถระบุปัญหาของสถานการณ์ได้และมีความหลากหลาย หรืออธิบายรายละเอียดของปัญหาได้ครบถ้วน ชั้น Define นักเรียนสามารถระบุปัญหาตามความต้องการของสถานการณ์ได้ชัดเจน และมีความกระชับ และเจาะประเด็นปัญหาของสถานการณ์ได้ชัดเจนขึ้นและตรงจุดมากขึ้น จึงส่งผลต่อขั้น Ideate คือ การออกแบบและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่มีการพัฒนาขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่สามารถพัฒนาการออกแบบและวางแผนได้ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้เป็นตัวหลักในการคิดออกแบบและวางแผน หรือนักเรียนไม่ทำการคิดเพื่อออกแบบและวางแผน โดยจะอาศัยทำตามคำสั่งเพื่อนในกลุ่มแทน

2) การสังเกตชิ้นงานของนักเรียนที่สร้างขึ้นว่ามีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และสามารถแก้

ปัญหาได้หรือไม่อย่างไร พบว่า ชั้น Ideate นักเรียนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาหรือหาไอเดียเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ และสามารถออกแบบและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาให้มีความแปลกใหม่ หรือน่าสนใจมากขึ้น และส่งผลไปยังชั้น Prototype คือ ชิ้นงานของนักเรียนมีความแปลกใหม่ หรือน่าสนใจมากขึ้นตามไปด้วย ทำให้การแก้ปัญหาคอจทย์ของสถานการณ์ในชั้น Test ได้ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังมีปัญหาหรือมีการพัฒนาไม่ต่างจากเดิม ไม่มากนักในชั้นตอนที่กล่าวมานี้ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้เป็นตัวหลักในการคิดออกแบบวางแผน และสร้างชิ้นงาน หรือนักเรียนไม่ทำการคิดอะไรเลย จะอาศัยทำตามคำสั่งเพื่อนในกลุ่ม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาการคิดเชิงออกแบบที่สูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาการคิดออกแบบเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาที่มีหลากหลายและแปลกใหม่ วิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสม และเน้นที่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ในการจัดการเรียนรู้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วงจรถอบปฏิบัติที่ 1 การคิดเชิงออกแบบของนักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษา พบว่านักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงออกแบบเฉลี่ยเท่ากับ 13.4 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 67 ของคนนักเรียนจำนวน 10 คน ทั้งนี้อาจเพราะเป็นผลเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษาที่ได้เน้นการบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ หลักการ

และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้เพื่อวางแผน ออกแบบ และสร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรมที่แปลกใหม่เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา (Yakman, 2014) แต่อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษายังพบปัญหาที่ส่งผลต่อการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายคือ ในชั้น Define นักเรียนส่วนใหญ่สามารถระบุปัญหาตามความต้องการของสถานการณ์ได้ แต่ยังไม่ชัดเจน ไม่มีความกระชับ หรือเจาะประเด็นปัญหาของสถานการณ์ได้ยังไม่ชัดเจน จึงส่งผลต่อชั้น Ideate คือการออกแบบและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาของนักเรียนยังไม่ตอบจทย์หรือยังไม่สามารถแก้ปัญหาของของสถานการณ์ตรงจุดถึงแม้นักเรียนจะสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาหรือหาไอเดียเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ แต่ยังขาดการออกแบบและวางแผนในการสร้างชิ้นงานให้มีความแปลกใหม่ หรือน่าสนใจ จึงส่งผลไปยังชั้น Prototype คือ ชิ้นงานของนักเรียนยังไม่มีแปลกใหม่ หรือน่าสนใจ ทำให้การแก้ปัญหายังไม่ตอบจทย์ของสถานการณ์ในชั้น Test อีกด้วย ผู้วิจัยจึงได้นำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจรถอบปฏิบัติที่ 1 นำไปปรับปรุงและพัฒนาในวงจรถอบปฏิบัติที่ 2

วงจรถอบปฏิบัติที่ 2 เมื่อทำการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสติศึกษาจากวงจรถอบปฏิบัติที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงออกแบบเฉลี่ยเท่ากับ 17.2 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86 ของคนนักเรียนจำนวน 10 คน ทั้งนี้อาจเพราะเป็นผลเนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมสติศึกษาในชั้นระบุปัญหา โดยฝึกกระบวนการและทักษะการตีความหมาย การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสรุปประเด็นปัญหาให้กับนักเรียน และพัฒนากิจกรรมสติศึกษาในชั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหาวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะเดิม แต่เพิ่มเติมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการออกแบบและวางแผน และหาวิดิทัศน์การสร้างชิ้นที่มีความแปลก ทันสมัย

มาให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานของตนเองให้มีความแปลกใหม่ และน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ (ศศิมา สุขสว่าง, 2560) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบคือกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับพัฒนานวัตกรรมที่ผสมผสานการคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงธุรกิจเพื่อพัฒนาสิ่งใหม่ๆ และนวัตกรรมอย่างมีระบบ โดยมีหลักสำคัญคือ การเข้าใจความต้องการและปัญหาของกลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าอย่างแท้จริง แล้วการระดมความคิดเพื่อค้นหาทางแก้ไข และการเรียนรู้และลงมือทำเพื่อสร้างคุณค่าและนวัตกรรม อีกทั้ง (มานิตย์ อาษานอก, 2561) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดเชิงออกแบบว่าเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหา มีกระบวนการที่สำคัญอยู่ 3 ระยะคือ 1) ระยะเข้าใจปัญหา (Understanding) คือการทำความเข้าใจปัญหาให้ถูกต้องกับประเด็นและความต้องการ 2) ระยะพัฒนาไอเดีย (Creating) คือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดนวัตกรรม ไอเดียหรือแนวคิดใหม่ๆ เมื่อได้รับการพัฒนาจะเป็นจุดตั้งต้นของการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และ 3) ระยะส่งมอบนวัตกรรม (Delivering) คือการเปลี่ยนไอเดียให้เป็นต้นแบบนวัตกรรม จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา ยังพบปัญหาที่ส่งผลต่อการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายคือ ชั้น Ideate นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการออกแบบและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่พัฒนาขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่สามารถพัฒนาการออกแบบและวางแผนได้ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้เป็นตัวหลักในการคิดออกแบบและวางแผน จะอาศัยทำตามคำสั่งเพื่อนในกลุ่มแทน และนักเรียนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาหรือหาไอเดียเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ และสามารถออกแบบและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาให้มีความแปลกใหม่ หรือน่าสนใจมากขึ้น และส่งผลไปยังขั้น Prototype คือ ชิ้นงานของนักเรียน

มีความแปลกใหม่ หรือน่าสนใจมากขึ้นตามไปด้วย ทำให้การแก้ปัญหาตอบโจทย์ของสถานการณ์ในชั้น Test ได้ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังมีปัญหาหรือมีการพัฒนาไม่ต่างจากเดิมไม่มากนัก ในขั้นตอนที่กล่าวมา เนื่องจากนักเรียนไม่ได้เป็นตัวหลักในการออกแบบวางแผน และสร้างชิ้นงาน จะอาศัยทำตามคำสั่งเพื่อนในกลุ่มแทน

จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการพัฒนาการคิดเชิงออกแบบอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา กระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือการทำความเข้าใจปัญหาให้ถูกต้องกับประเด็นและความต้องการ และหาแนวทางในการแก้ปัญหาจากไอเดียหรือแนวคิดใหม่ๆ เพื่อออกแบบและพัฒนาเป็นชิ้นงานหรือนวัตกรรมที่สามารถนำไปการแก้ปัญหาได้ ซึ่งมีบางส่วนที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐพล โยธาติกุล, 2558) ที่ได้ใช้การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ใช้ปัญหาเป็นฐานกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 32 คน โดยให้นักเรียนรวมกลุ่มกันเพื่อเชื่อมโยงหลักการทางฟิสิกส์กับการเคลื่อนที่ของเมล็ดพืช ใช้โปรแกรมในการบันทึกและนำเสนอผลการทดลอง และใช้กระบวนการทางวิศวกรรมออกแบบเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเด็นที่สนใจแล้วทำการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนมีบทบาทในกิจกรรมมากกว่าร้อยละ 80 และทำกิจกรรมออกไปตามความถนัดของตัวเอง และเกิดทักษะการออกแบบและแก้ปัญหา ซึ่งมีความสอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยของ (อโนดาวิชเวทย์ และคณะ, 2558) ที่ได้วิจัยอุปกรณ์การกำจัดวัชพืชอนุรักษณ์น้ำ โดยเครื่องมือในการทำวิจัยได้ใช้การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน นักเรียนได้ค้นพบปัญหาในชีวิตประจำวันของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราที่มีวัชพืช

โดยให้นักเรียนออกแบบตามความคิดของนักเรียน เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาวิชาชีพที่ขึ้นใกล้ตัณงพาราได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความสอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยของ (กนกทิพย์ ยาทองไชย, 2559) ที่ใช้ชุดกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง ปีโตรเลียมและพลังงานทดแทน โดยศึกษาประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านการแก้ปัญหาพบว่าชุดกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง ปีโตรเลียมและพลังงานทดแทน ส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยของ (Chung, 2014) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบสะเต็มศึกษาผ่านการแข่งขันหุ่นยนต์ของนักเรียนมัธยมปลาย โดยนักเรียนจะต้องออกแบบหุ่นยนต์ที่มีการใช้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นการออกแบบอิสระที่ไม่ซ้ำกัน ซึ่งนักเรียนจะต้องแก้ปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อนในวันแข่งขัน หลังจากจบการแข่งขันพบว่านักเรียนมีคะแนนคณิตศาสตร์หลังการแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาช่วยเพิ่มศักยภาพในการคิดออกแบบและการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาได้

สรุป

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาสามารถพัฒนาการคิดเชิงออกแบบได้ เนื่องจากคะแนนการคิดเชิงออกแบบของนักเรียนนั้นมีพัฒนาการขึ้นในแต่ละรอบ และจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากนักเรียนจะพบว่า การที่นักเรียนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานและให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้

ซึ่งในระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีอิสระในการค้นหาข้อมูล สามารถใช้เครื่องมือสื่อสารในการหาข้อมูลทฤษฎีต่างๆ ได้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาออกแบบ วางแผนสร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหาที่ได้พบเจอ นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมยังส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ยอมรับในการตัดสินใจของเพื่อนร่วมกลุ่ม และร่วมมือกันแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย มีการช่วยเหลือกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม นักเรียนมีความคิดแปลกใหม่มีความกล้าที่จะพูดอธิบายหลักการที่ค้นพบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม และสามารถนำเสนอผลงานอย่างมีเหตุผล ด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษาจึงสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีการคิดเชิงออกแบบที่สูงขึ้นและผ่านเกณฑ์ที่กำหนดได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสเต็มศึกษา เช่น การคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการคิดเชิงออกแบบให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรหาสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและสามารถเชื่อมโยงกับวิชาฟิสิกส์หรือวิชาอื่น ๆ ได้
3. ควรพัฒนากิจกรรมสเต็มศึกษาในชั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา โดยการจัดกิจกรรมใหม่ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการออกแบบและวางแผน และการสร้างชิ้นงานให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ และหากิจกรรมและวิธีการต่างๆ ที่มีความน่าสนใจเพื่อที่จะทำดึงดูดให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม
4. หากิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการคิดเชิงออกแบบในชั้น Ideateและชั้น Prototype ให้มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้นเพราะเป็นหัวใจหลักของการคิดเชิง

ออกแบบ ถึงแม้ภาพรวมของการคิดเชิงออกแบบ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจะผ่านทั้งหมดทุกคน แต่หากพิจารณาในขั้นตอนดังกล่าว พบว่าคะแนนยังไม่ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

5. ควรปรับปรุงเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบการคิดเชิงออกแบบ ให้มีความหลากหลาย

ในการให้คะแนน นิยามการให้คะแนนให้อ่านแล้วสามารถเข้าใจง่ายขึ้น

6. ควรปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการคิดเชิงออกแบบให้มีองค์ประกอบในสังเกต ครบทุกด้าน ให้รายละเอียดต่างที่ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกทิพย์ ยาทองไชย. (2559). *การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมศึกษา เรื่อง ปีโตรเลียมและพลังงานทดแทน เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปรากฏานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเคมี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพล โยธาติติกุล. (2558). การเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวส่งเสริมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องการเจริญเติบโตหลังการปฏิสนธิของพืชดอก. *ส่งเสริมประเทศไทย-นวัตกรรมการศึกษาไทย* (หน้า 113). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). *วิจัยปฏิบัติการทางการเรียนการสอน*. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2556). การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมศึกษาเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 6(3), 383-394.
- มานิตย์ อาษานอก. (2561). การบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 1(1), 6-12.
- วีณา ประชากุล และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). การบูรณาการในนิยามเบื้องต้นของส่งเสริมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(2), 313-317.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2560). *Design Thinking คืออะไร*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2563, จาก https://www.sasimasuk.com/16886644/design-thinking-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3?fbclid=Iw1QVXMreYtrOccTVuApEDTAGZUhHIVunD_C3wCiY3R-RbHwelQYhgmbY80.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *ความรู้เบื้องต้นส่งเสริม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการ.
- ไสว พักขาว. (2561). *การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

- อโนดาษฐ์ รัชเวทย์, จุฑิณีปกรณณ์ สมนแก้ว และปภาวี อุปธิ. (2558). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 โดยชุดการเรียนรู้การสอนตามแนวสะเต็มศึกษา เรื่อง การแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 11(3), 226-238.
- เอกชัย พุทธสอน และสุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2557). แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(4), 93-106.
- Chung, C.J., Cartwright, C. & Cole, M. (2014). Assessing the Impact of an Autonomous Robotics Competition for STEM Education. *Journal of STEM Education*, 15(2).
- Camacho, M. (2016). David Kelley: From Design to Design Thinking at Stanford and IDEO. *she ji The Journal of Design, Economics, and Innovation*, 2(1), 88-101.
- d.school. (n.d.). *Welcome to the Virtual Crash Course in Design Thinking*. Retrieved 17 November 2020, from: <http://dschool.stanford.edu/dgift/>.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer*. Victoria: Deakin University.
- Yakman. (2014). *STEAM Education: an overview of creating a model of integrative Education*. [Online]. Available from: www.iteaconnect.org/Conference/PATT/PATT19/Yakmanfinal19.pdf. [accessed 21 November 2020].

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Development of Program for Enhancing Innovative Leadership of Teacher in Vocational College Khon Kaen under Office of the Vocational Education Commission

ศุภลักษณ์ รัตนพันธ์¹, บุญชม ศรีสะอาด²

Supaluck Rattanaphan¹, Boonchom Srisa-Ard²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอน จำนวน 234 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20-0.60 และมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.91-0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 087-8658418 อีเมล: marika_may@hotmail.co.th

² อาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 043-721764 อีเมล: Boonchom.s@msu.ac.th
¹ Master Student Major Educational Administration and Development Faculty of Education Mahasarakham University
Tel. 087-8658418 E-mail: marika_may@hotmail.co.th

² Department of Educational Research and Development Faculty of Education Mahasarakham University
Tel. 043-721764 E-mail: Boonchom111@gmail.com

มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) ผู้เข้ารับการ พัฒนา 5) ระยะเวลาการพัฒนา 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) วิธีการพัฒนา 8) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา 9) การประเมินผล และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

The purpose of this research was to 1) study the current condition, desirable condition, need of enhancing innovative leadership of teacher in vocational college Khon Kaen under office of the vocational education commission and 2) development of program for enhancing innovative leadership of teacher in vocational college Khon Kaen under office of the vocational education commission. This research was divided into 2 phases: phases 1: study the current state, desirable conditions and need need of enhancing innovative leadership of teacher. The samples consisted of 234 people. The research instrument was the questionnaire with an Index of Item Objective Congruence between 0.60-1.00, discrimination between 0.20-0.60 and a Reliability between 0.91-0.99. The statistics used for analyzing data were modified priority need index, mean and standard deviation. And phases 2: Development of program for enhancing innovative leadership of teacher in vocational college Khon Kaen under office of the vocational education commission. Focus group discussion included 5 professionals as informants. The research instrument was the evaluation form. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results are as followed:

1. The current state of enhancing innovative leadership of teacher overall and considering each side were at a moderate. Desirable conditions of enhancing innovative leadership of teacher overall and considering each side were at a highest level. Result of the needs were in Creative Thinking have the most needs. Next is the pursuit of new knowledge, create a learning environment and Role model respectively.

2. Result of a program of development for Enhancing Innovative Leadership of Teacher in Vocational College Khon Kaen under Office of the Vocational Education Commission were invented by 9 elements 1) Introduction 2) the principle and reason

3) the objectives of the program 4) development participants 5) development period 6) content 7) development method 8) development activities and 9) evaluation. The result by experts reported that the program's possibility, suitability is at the most level.

Keywords: Teacher Development, Enhancing Innovative Leadership

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน รุนแรง และคาดไม่ถึงต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นคนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว การสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและปรับตัวให้มีจุดยืนที่เข้มแข็งให้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับระบบสังคมเศรษฐกิจโลก (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2559) การสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่ เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อ แก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ จำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนอง การเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2553)

นวัตกรรมการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 หมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา กำหนดว่ารัฐจะต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่

ผู้ผลิต และผู้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่สถานศึกษาต่างๆ จะต้องพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และเป็นไปตามการแถลงนโยบาย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 นโยบายด้านที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ส่งเสริม อาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความ ต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ (วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น, 2557)

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันนั้น กระแสนวัตกรรมได้กลายมาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ และคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา จึงจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรเพื่อยกระดับสถานศึกษาสู่การเป็น โรงเรียนนวัตกรรม (Innovative School) ในส่วนของสถาบันการอาชีวศึกษา จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจ ตาม พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 13 กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา สามารถรวมกันเป็นสถาบันการอาชีวศึกษาตามคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่คำนึงถึงการประสานความร่วมมือให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยมีพันธกิจ ดังนี้ 1) เพื่อ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการ

อาชีวศึกษาเกษตรแนวใหม่สู่สากล 2) เสริมสร้างโอกาสทางการ อาชีวศึกษาแนวใหม่ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และ3) พัฒนาระบบบริหารจัดการ อาชีวศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสถาบันการวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น (สถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น, 2559)

บทบาทหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา ก็คือ ครูผู้สอน ที่ต้องเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เชิงนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียน เป็นผู้นำที่มีความสามารถ ในการเข้าถึงปัญหา หรือโอกาสที่สลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิด ขึ้นมาก่อน โดยผู้นำหรือครูผู้สอน จะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative Intelligence) เพื่อ ช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหามาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมใน องค์การมากขึ้นอีกด้วย (Weiss and Legrand, 2011) จากข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของครูและพนักงานราชการ วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ยังมีอุปสรรคต่อการบริหารทรัพยากรใน สถานศึกษา ครู และพนักงานราชการมีความคิดเห็นว่า ฝ่ายวิชาการ ควรมีการจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ทุก แผนกวิชา ส่งเสริมให้ครู นักเรียน นักศึกษาใช้ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และควรมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สนองความสามารถความสนใจ และความถนัดของนักเรียน นักศึกษาให้เหมาะสม (ธวัชแบบขุนทด, 2560) ดังนั้น จึงควรหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของครู เพื่อให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมใน สถานศึกษา

ขึ้น (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552)

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของอาชีวศึกษาในประเทศไทย พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษา จำนวนมากขาดโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดีเพราะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้เมื่อ เปรียบเทียบกับผู้ที่จบปริญญาตรีแล้ว ผู้จบอาชีวศึกษาจะมีความก้าวหน้าในอาชีพการงานน้อยกว่า ซึ่ง ส่งผลต่อโอกาสในการเลื่อนขั้นทางสังคมของครอบครัว รายได้น้อย ในส่วนของภาคธุรกิจประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานทักษะ ส่งผลให้จำเป็นต้องจ้างแรงงานไร้ทักษะหรือแรงงานที่มีทักษะไม่ตรงกับความ ต้องการ ความสามารถในการแข่งขันตกต่ำลง (ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์, 2557) สาเหตุดังกล่าวเป็นผล พวงจากความสามารถในการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา จากข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของ ครู พบว่า ครูขาดการสร้างองค์ความรู้ และการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ มาพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง เนื่องจากขาดความเข้าใจในเรื่องการทำผลงานในเชิงสร้างสรรค์หรือ สร้างองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนาการสอน จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (นิวรรณ ไชยรัตน์, 2552) ซึ่งตรงกับการศึกษาของธวัช แบบขุนทด ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาและเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมพบว่า ความสามารถของผู้นำยังขาดการพัฒนา ดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น จากผลการศึกษา ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของครูและพนักงานราชการ วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพบว่า ยังมีอุปสรรคต่อการบริหารทรัพยากรในสถานศึกษา ครู และพนักงาน ราชการมีความคิดเห็นว่า ฝ่ายวิชาการ ควรมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการจัดการ เรียนรู้ทุกแผนกวิชา ส่งเสริมให้ครู นักเรียน นักศึกษา

ใช้ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการจัดทำ แผนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สนองความสามารถ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน นักศึกษาให้เหมาะสม (ธวัช แบนขุนทด, 2560) ดังนั้น จึงควรหาแนวทางพัฒนาสถานศึกษา มีการ ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของครู เพื่อให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาขึ้น (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552)

ในการสร้างหรือการพัฒนาสิ่งใหม่ต้องเริ่มต้นจากผู้นำ ผู้นำต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ เชิงนวัตกรรมเสียก่อน แล้วค่อยคิดที่จะพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมแก่บุคคลอื่น โดยที่ต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะเพื่อเป็นปัจจัยเบื้องต้นนั้นคือในการสร้างหรือพัฒนา นวัตกรรมทาง การศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นความสามารถในการเปิดใจยอมรับ แนวคิด/วิธีการทำงานใหม่ๆ รับการเรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลาย มีความรู้ด้าน นวัตกรรม และเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง
- 2) ความคิดสร้างสรรค์โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้น สิ่งเร้าให้เกิดความคิดใหม่ๆ
- 3) การทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานร่วมกันตามบทบาทภาระหน้าที่ที่ รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน
- 4) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยสร้าง แรงผลักดันหรือเงื่อนไขต่างๆ ที่มีอยู่ภายในและภายนอกตัวบุคคลที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการทำงาน ในการจูงใจให้มีประสิทธิภาพ ทักษะใหม่ และสามารถใหม่ และ
- 5) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นแสดงออกของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในบทบาทหน้าที่การส่งเสริมต่อการเรียนรู้เชิง นวัตกรรม จัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพผลักดันการริเริ่มของบุคคล ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ (พลู เตชะรินทร์, 2553 ; อรอนงค์ โรจนวิวัฒน์บุลย์, 2553 ; Bessant, 2010 ; Chuang, 2010 ;

Keith, 2011) แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น นั้น การพัฒนาโปรแกรมเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่มี องค์ประกอบโปรแกรมที่ชัดเจน ในมุ่งเน้นพัฒนา สมรรถนะครู เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ อย่างเป็นระบบขั้นตอน หรือมี รายละเอียดของการ พัฒนา และการเสริมสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้บริการ ตามความต้องการของบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและเกิด ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการ พัฒนาโปรแกรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการ เสริมสร้าง ขั้นที่ 2 ออกแบบโปรแกรม และขั้นที่ 3 ประเมินโปรแกรม โดยการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัย กำหนดองค์ประกอบโปรแกรม ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม และ 4) การวัดและประเมิน ผลโปรแกรม (Boone, 1992 ; Caffarella, 2002)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมา นั้น ชี้ให้เห็นว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถาน ศึกษา นั้น มีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนและ ศักยภาพของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและ บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอน โดยพัฒนา ชีตความสามารถของผู้เรียน รวมทั้ง สนับสนุนและสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดแก่ผู้เรียน เป็น ผู้พัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา นำ ไปสู่การสร้างนวัตกรรมต่างๆ ขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยใน ฐานะที่เป็น ผู้ปฏิบัติงานได้ตระหนักและเห็นความ สำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อีกทั้ง ยังเกิดข้อ สงสัยว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึ่งประสงค์อยู่ในระดับใด และมีโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่นเป็นอย่างไร จึงสนใจที่จะศึกษา โปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากร คือ ครูผู้สอนในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 580 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 234 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

1. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 3 แห่ง ๗ ละ 2 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การประเมินโปรแกรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการใช้แบบประเมินโปรแกรมที่สร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบประเมินโปรแกรม

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่	2.39	0.75	น้อย	4.65	0.44	มากที่สุด	0.7406	2
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์	2.48	0.59	น้อย	4.61	0.47	มากที่สุด	0.8589	1
3. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.83	0.69	มาก	4.53	0.39	มากที่สุด	0.1828	4
4. ด้านการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.59	0.55	มากที่สุด	4.93	0.24	มากที่สุด	0.0741	5
5. ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.06	0.45	มาก	4.84	0.29	มากที่สุด	0.1921	3
โดยรวม	3.47	0.61	ปานกลาง	4.71	0.37	มากที่สุด		

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น มี องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 4) ผู้เข้ารับ การพัฒนา 5) ระยะเวลาการพัฒนา 6) ขอบข่ายเนื้อหา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาแบ่ง ออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 การแสวงหาความรู้ใหม่ Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ Module 3 การทำงานเป็นทีม Module 4 การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และModule 5 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 7) วิธีการพัฒนา 8) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา และ9) การประเมินผล และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ หน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในฐานะที่เป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำแต่ละคนที่แสดงออกในพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

ที่วางไว้ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นได้ และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป (บุญเลิศ อ่อนกุล, 2545) ซึ่งองค์กรที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะส่งผลให้องค์กรสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ มีการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบแผนงานหรือโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรยายภาคการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2560) จึงส่งผลให้สถานศึกษามีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างไรก็ตามหน่วยงานต่าง ๆ ยังเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังคงต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องงานวิจัยของวัลลภ บุญสุวรรณ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ขอนแก่น โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด ขอนแก่น มี องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 4) ผู้เข้ารับ การพัฒนา 5) ระยะเวลาการพัฒนา

6) ขอบข่ายเนื้อหา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ขอนแก่น ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาแบ่ง ออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 การแสวงหาความรู้ใหม่ Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ Module 3 การทำงานเป็นทีม Module 4 การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และModule 5 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 7) วิธีการพัฒนา 8) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา และ 9) การประเมินผล และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด ระบุขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง (Rothwell and Cookson, 1997) ใช้วิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ มีการฝึกอบรมการจัดกิจกรรมที่มีการกำหนดระยะเวลา หลักสูตรเนื้อหาที่แน่นอน รวมทั้งการกำหนดสถานที่ในการใช้โปรแกรมด้วย (วิเชียร วิทยอุดม, 2550) ได้ให้ความหมายโปรแกรม หมายถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ บุญสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเมืองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหาวิธีการพัฒนา และการประเมินผล ส่วนผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดย ผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง

กับงานวิจัยของกนกอร กวานสุพรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อ สร้างสรรค์ด้วยปัญญาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร พบว่า โปรแกรมเสริมสร้าง ทักษะการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ (1) แนวคิดพื้นฐาน (2) หลักการ (3) วัตถุประสงค์ (4) เนื้อหา (5) กระบวนการและ (6) การวัดและประเมินผลกระบวนการของโปรแกรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม พัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูมี องค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ (1) วิสัยทัศน์ (2) หลักการ (3) วัตถุประสงค์ (4) เนื้อหา (5) กระบวนการ (6) โครงสร้าง (7) การวัดและประเมินผลกระบวนการของโปรแกรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในการพัฒนาครูนั้นผู้บริหารและครูควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างจริงจัง

1.2 การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาต่างๆ ควรปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ และปฏิบัติตามอย่างจริงจังตามโปรแกรมที่วางไว้

1.3 เวลาที่ในการพัฒนาแต่ละขั้นตอนอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและควรพัฒนาให้ครบทุกขั้นตอนตามโปรแกรมที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาครูและนักศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม

2.2 ควรมีการวิจัยผลการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูและนักศึกษาตามโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกอร กวานสุพรรณ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อ สร้างสรรค์ด้วยปัญญาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 11(2), 1-13.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่

3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. จำกัด.

กิริติ ยศียงง. (2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐสิฏ รัชเกียรติวงศ์. (2557). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- ธวัช แบนขุนทด. (2560). ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและพนักงานราชการ วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิวรรณ ไชยรัตน์. (2552). หลักการเขียนบทความทางวิชาการ. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.sahavicha.Con/readme.php?name=article&file=readarticle&id=65> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563].
- บุญเลิศ อ่อนกุล. (2545). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พลุ เดชะรินทร์. (2553). ความสำคัญของนวัตกรรมในการแข่งขันยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ลิปซ์.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัลลภ ปุยสุวรรณ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2550). การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ: ธนวิซการพิมพ์.
- วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558. สระแก้ว: ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ. วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น.
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2553). “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (2559). รายงานประจำปี 2559. ขอนแก่น. วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2559). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(2), 117-128.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2560). ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทของ 19 การศึกษาไทย. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 8(1), 163-175.

อรอนงค์ วัฒนพัฒน์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วยซึ่งวัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Bessant, H. (2010). *Exploring innovation*. London: Berkshire.

Boone, E.J. (1992). *Developing Programmer in Adult Education*. New Jersey: Prentice.

Caffarella, R.S. (2002). *Planning Programs for Adult Learners*. San Francisco: Jossey bass.

Change, R. (2010). *Innovation process*. New York: Cambridge.

Keith, D. (2011). *Motivative Innovation*. Singapore: Green Giant Press.

Rothwell, W.J. and Cookson, P.S. (1997). *Beyond Instruction: Comprehensive Program Planning for Business and Education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Weiss, S.D. and Legrand, P.C. (2011). *Innovative Intelligence*. Ontario: John Wiley & Sons Canada, Ltd.

จริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ISSN 1906-4950)

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

- ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาโดยกองบรรณาธิการวารสารอื่น ๆ
- ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
- ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานทางวิชาการของผู้อื่น กรณีที่มีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ใน ผลงานของตัวเองรวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ
- ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำหนดไว้
- ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
- ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (หากมี)
- ผู้นิพนธ์ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

- บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความเบื้องต้นเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วง ระยะเวลาของการประเมินบทความ
- บรรณาธิการต้องตัดสินใจเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความ แล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความชัดเจน ระเบียบวิธีวิจัย และความสอดคล้องของเนื้อหา กับ วัตถุประสงค์ ของวารสารเป็นสำคัญ
- หากตรวจสอบพบว่าบทความมีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว บรรณาธิการต้องไม่รับพิจารณา บทความนั้น
- บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน
- หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น ในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้อง หยุด กระบวนการประเมินบทความดังกล่าวทันที และติดต่อผู้นิพนธ์เพื่อขอคำชี้แจงประกอบการพิจารณา “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมิน

1. เมื่อได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร แล้วผู้ประเมินบทความตระหนักดีว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้เข้าร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้นิพนธ์เป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความที่ ส่งมาให้พิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญ ของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงานไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ในกรณีที่ผู้ประเมินทราบว่าบทความที่ กำลังพิจารณานั้น มีส่วนใดของบทความเข้าข่ายซ้ำซ้อนกับผลงาน ผู้อื่นหรือมีการส่งบทความซ้ำเพื่อให้วารสารพิจารณา ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการของวารสารทราบ

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานทบทวนความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้าน บน ซ้าย 3.5 เซนติเมตร และล่าง ขวา 2.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 2 คอลัมน์ ยกเว้น บทความย่อทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิง และตาราง ให้จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อรอง ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อรอง ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่งส่ง file ต้นฉบับลงในระบบออนไลน์ <https://edu.msu.ac.th/> (วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา) โดยการสมัครสมาชิกตามระบบและขั้นตอนของวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง (ให้อ้างอิงเฉพาะที่อ้างในบทความเท่านั้น)

บทความทั่วไป

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keyword) (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

ระบบการอ้างอิงแบบนาม-ปี (the author-date system)

ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหน้าไว้ด้วย โดยพิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ คั่นด้วยเครื่องหมาย: อย่างไรก็ตามการไม่ระบุเลขหน้าอาจทำได้ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงงานของผู้อื่น โดยการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น (เช่น บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 50-52 หรือประวิต เอราวรรณ์, 2550)

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Kosslyn, S.M., and Rosenberg, R.S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.

Mussen, P., Rosenzweig, M.R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P.J., *et al.* (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Heath.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะบทความเรื่องนี้.

เผชญิ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 30-36.

Klimoski, R. and Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญา*, สถาบันการศึกษา, เมือง.

นางเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Piyakun, A. (2007). *Reading strategies used by Thai ESL students*. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะเรื่องนี้). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นฐาน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปูด้า. ใน ฉลาด จันทรมบัติ (บรรณาธิการ), *ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549* (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock and M. C. Green (Eds.), *Persuasion: Psychological insights and perspectives* (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

รัฐพงศ์ ศิริสานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความสำเริง. *มติชน*, หน้า 22.

Brown, P.J. (2007, March 1). Satellites and national security. *Bangkok Post*, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). *ธนาคารหลักสูตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2550, จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Educational Administration and Supervision, Mahasarakham University is an academic journal in the field of education. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles. The articles to be published may be reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, that demonstrate interesting and valuable points of view for readers. It is important to note that articles submitted for Journal of Education should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The context of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standard and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. Language: Manuscripts can be written in either Thai or English.

Thai language manuscripts should adhere to the Royal Institute's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except specific names. English language manuscripts must be checked for the correctness of language by an English expert prior to submission.

2. Papers: Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on each of the four sides: top, bottom, right and left. The contents of the Abstract in both Thai and English, other headings, and references should be arranged in one column.

3. Style and size of font: Both Thai and English manuscripts are required to type in "Browallia New" font style with font size as follows ;

Title of the article: **20 pt. Bold**

Name(s) of the authors: **18 pt. Normal**

Main heading: **18 pt. Bold**

Sub-heading: **16 pt. Bold**

Body of the text: **16 pt. Normal**

The first page of footnotes presenting authors' names, academic titles, and affiliations: **14 pt. Normal**

4. Number of pages: The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. Submission: The author(s) should submit an original file to <https://edu.msu.ac.th> (Journal of Educational Administration and Supervision)

Organization of research and thesis articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypotheses (if any)
10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis
11. Research results
12. Discussion
13. Suggestion
14. References

Organization of review articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. *Contents*
9. *Summary*
10. *References*

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA)

style

ใบสมัครสมาชิกวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Membership Application Form)

วันที่ (Date)
ชื่อ-สกุล (First Name and Surname)
ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address)
.....
จังหวัด (State/Province)
รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code)
ประเทศ (Country)
โทรศัพท์ (Telephone No.)
โทรสาร (Fax No.)
Email Address

- ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 270 บาท (One-year Membership 270 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 2 ปี 480 บาท (Two-year Membership 480 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 3 ปี 700 บาท (Three-year Membership 700 ฿)

ส่งจ่ายธนาคัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์

ในนาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ถัชชัย จิตรนันท์ งานวารสารการบริหารและนิเทศ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:
Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun, The Journal of Educational
Administration and Supervision, Faculty of Education, Mahasarakham
University, Tambon Talat, Amphoe Mueng, Maha Sarakham 44000.

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer only)

สมาชิกเลขที่.....

รับวารสาร เล่มที่.....

Guest Advisory Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Professor Dr. Pruet Siribanpitak	Chulalongkorn University
Associate Professor Dr. Kanokorn Somprach	Khon Kaen University
Associate Professor Dr. Ekkarin Sungtong	Songkla University
Associate Professor Dr. Sombat Tayraukham	Chiang Mai University
Associate Professor Dr. Jinawatara Pakotang	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Suwakit Sripatta	Rajabhat Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University

Peer Reviewers

Professor Dr. Kanokorn Somprach	Khon Kaen University
Associate Professor Dr. Thooptong Kwangsawad	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Lakkhana Sariwat	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Prasart Nuangchalem	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Jinawatara Pakotang	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Suwat Julsuwan	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University
Assistant Professor Dr. Amnarj Chanawong	College of Asian Scholars
Assistant Professor Dr. Somsong Sitti	North Eastern University
Assistant Professor Dr. Piyatida Panya	Rajabhat Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Titiworada Polyiem	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Suchada Bubpha	Udon Thani Rajabhat University
Dr. Khachakrit Liamthaisong	Mahasarakham University

Editorial Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Professor Dr. Kanokorn Somprach	Khon Kaen University
Associate Professor Dr. Ekkarin Sungtong	Songkla University
Associate Professor Dr. Sombat Tayraukham	Chiang Mai University
Associate Professor Dr. Jinawatara Pakotang	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Suwat Julsuwan	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Sutum Tummatasananon	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Tharinthorn Namwan	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Songsak Phusee-orn	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Karn Ruangmontri	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University
Assistant Professor Dr. Sumalee Sriputtarin	Nakhonphanom University
Assistant Professor Dr. Jumnean Ponhan	Rajabhat Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	North Eastern University
Professor Dr. Gary Price	University of Wisconsin-Madison, USA
Professor Dr. Marilyn Waring	Deakin University, Australia
Professor Dr. Dennis A. Francis	University of the Free State, South Africa
Associate Professor Dr. Tran Vui	Hue University, Vietnam

Educational Administration and Supervision, Maharakham University

ISSN 1906-4950

Volume 12 Number 3 September-December 2021

Aim and Scope

To disseminate academic work in educational administration, educational supervision, research and development, participatory action research, innovative development in educational administration and technology management, knowledge management and instructional management, publishing in research articles, thesis articles, book reviews articles, and general articles.

Academic Revision

One article is peer-reviewed by two experts

Publishing Type

Quarterly publishing

No.1: January-April

No.2: May-August

No.3: September-December

Ownership

Faculty of Education, Maharakham University
Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000
Tel. 0-4374-3143-4 Fax 0-4374-3174

Advisor

Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira
Dean of Faculty of Education, Maharakham University

Editor-in-chief

Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun
Maharakham University

Assistant-Editor

Dr. Surachet Noirid
Maharakham University

Secretary and Treasurer

Miss Natchalida Leamthaisong

The articles in The Journal of Educational Administration and Supervision,
Maharakham University
are authors' own opinions. The editorial board has not always agreed absolutely with.

200฿ Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>

Date of Publication: 31 December 2021 E-mail: jeas.msu@gmail.com

DESIGN BY: Samorn Legkha

Suannangsue: 189 Moo 12 Rachawadee Garden view,
Thakhonyang, Khamreang, Khantawichai, Maharakham 44150

TELEPHONE: 09-2956-2419